

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Pedagogiikan toteutuminen vuorohoitopäiväkodeissa

Kohonen, Emilia

2015 Otaniemi

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Otaniemi

Pedagogiikan toteutuminen vuorohoitopäiväkodeissa

Emilia Kohonen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2015

Emilia Kohonen

Pedagogiikan toteutuminen vuorohoitopäiväkodeissa

Vuosi	2015	Sivumäärä	88
-------	------	-----------	----

Yhteiskuntamme muuttuessa myös perheiden arki muuttuu. Vanhempien työajat ovat yhä epäsäännöllisempiä ja erilaisempia, mikä näkyy myös erilaisten hoitojärjestelyjen tarpeena. Tähän kasvavaan tarpeeseen vastaamaan on kehitetty vuorohoitto-järjestelmä. Vuorohoittoa on iltaisin, öisin ja viikonloppuisin tapahtuva päivähoito, ja sitä tarjotaan lapsille, joiden vanhemmat tekevät vuorotyötä ja/tai opiskelevat. Vuorohoittoa toteutetaan monin eri tavoin kuntien ja yksiköiden omien toimintatapojen mukaisesti, minkä myötä myös näkemykset sen toteutumisesta vaihtelevat. Vuorohoitto on suhteellisen vähän tutkittu varhaiskasvatuksen alue, vaikka sen tarpeen kasvaessa itse vuorohoittoa tulisi myös kehittää.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää lastentarhanopettajien kokemuksia pedagogiikan toteutumisesta vuorohoidossa. Lisäksi sen tarkoituksena on tuottaa tärkeää tietoa vuorohoitopäiväkodeille työn ja vuorohoidon kehittämiseksi. Opinnäytetyössä pedagogiikan muodostavat Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista poimitut lapselle ominaiset tavat toimia, joita ovat leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen sekä taiteellinen ilmaiseminen. Tutkimuksessa pedagogiikkaa on lähestytty kahdesta näkökulmasta: sen toteutumisesta ja sen tasapuolisuudesta. Lastentarhanopettajien kokemuksia näiden tapojen toteutumisesta vuorohoidossa selvitettiin postitetun kyselylomakkeen avulla.

Opinnäytetyö on kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen yhdistelmä. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin kyselylomaketta, mikä muodostui avoimista kysymyksistä sekä Likertin asteikko-menetelmään perustuvista väittämistä. Avoimien kysymyksiä vastauksien analysoinnissa käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Likertin asteikko-menetelmään perustuvien kysymyksiä vastauksien analysoinnissa käytettiin taulukoita ja kaavioita. Kyselyyn osallistui kaksikymmentäyksi lastentarhanopettajaa, jotka työskentelevät vuorohoidossa neljällä eri paikkakunnalla.

Vuorohoidon erityispiirteiden koettiin vaikuttavan vahvasti pedagogiikan toteuttamiseen vuorohoidossa. Lasten epäsäännöllinen läsnäolo ja vaihtuvuus, erilaiset hoitovuorot ja lapsiryhmien suuret koot vaikuttavat sekä pedagogiikan toteuttamiseen että sen tasapuoliseen toteutumiseen. Lisäksi henkilökunnan vaihtuvuus ja työntekijöiden erilaiset työvuorot vaikuttavat esimerkiksi aikuisten ja lasten väliseen vuorovaikutukseen, työntekijöiden yhteiseen suunnitteluun ja tiedonsiirtoon sekä ryhmien rakenteisiin. Näistä erityispiirteiden aiheuttamista haasteista huolimatta pedagogiikan koettiin toteutuvan vuorohoidossa suhteellisen hyvin. Ammattitaitoisten työntekijöiden joustavuus, hyvä suunnittelu ja pitkäkestoiset projektit mahdollistavat pedagogiikan toteuttamisen ja tasapuolisen toteutumisen. Lasten omaehtoinen toiminta ja perushoitotilanteet huomioidaan vuorohoidossa myös pedagogiikan toteuttamisen näkökulmasta.

Asiasanat: vuorohoitto, varhaiskasvatussuunnitelma, pedagogiikka, lapselle ominaiset tavat toimia

Emilia Kohonen

The implementation of pedagogy in round-the-clock day care

Year	2015	Pages	88
------	------	-------	----

The everyday life of families changes together with society. Parent's working hours are more and more irregular which can also be seen in the need for different kinds of ways to organize childcare. Round-the-clock day care is an answer to this need. It is day care that is offered in the evenings, nights and weekends to the children whose parents do shift work and/or study. Round-the-clock day care is organized in different ways, depending on the strategies of the municipalities and the kindergartens. This affects how round-the-clock day care is considered to be implemented. There are not many studies on round-the-clock day care even though there is a lot of need for development in this field.

The purpose of this study was to find out about kindergarten teachers' experiences of the implementation of the pedagogy in round-the-clock day care. The purpose was also to provide important information for round-the-clock kindergartens that can be used when developing the work and round-the-clock day care. In this Bachelor's thesis pedagogy means children's characteristic ways of acting that can be found in the plan for early childhood education. These characteristic ways of acting are playing, exercise, exploration and artistic expression and experiencing. In this thesis, pedagogy was approached from two perspectives: implementation and equality. Kindergarten teachers' experiences were studied by mailed questionnaires.

This Bachelor's thesis is a combination of quantitative and qualitative methods. The material was collected by questionnaires that were made of open-ended questions and statements based on the Lickert scale. The data obtained by open-ended questions was analyzed by inductive content analysis. The data obtained by questions based on the Lickert scale was analyzed with the help of diagrams and charts. The survey involved twenty-one kindergarten teachers who work in round-the-clock day care in four different cities.

The specific characteristics of round-the-clock day care were considered to affect the way pedagogy was implemented in round-the-clock day care. Children's irregular attendance and turnover, the different needs for care of the children and the large sizes of the groups affect both the implementation and the equality of pedagogy. In addition, the turnover and varying shifts of the employees affect for example the interaction between adults and children, the joint planning of the employees, the exchange of the information between employees and the structure of the child groups. Despite these challenges, caused by the specific characteristics, pedagogy was considered to be implemented relatively well in round-the-clock day care. The flexibility of the qualified staff, proper planning and long-term projects enable the implementation and equality of pedagogy. In round-the-clock day care children's spontaneous action and the situations of basic care are taken into account also from the perspective of the implementation of pedagogy.

Keywords: round-the-clock day care, plan for early childhood education, pedagogy, children's characteristic way of acting

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Opinnäytetyön tausta	8
3	Vuorohoito.....	9
	3.1 Vuorohoidon erityispiirteet.....	9
	3.2 Vuorohoidon tarve	12
4	Varhaiskasvatussuunnitelma	14
	4.1 Varhaiskasvatuksen määritelmä	15
	4.2 Varhaiskasvatuksen sisältö	15
5	Pedagogiikka varhaiskasvatuksessa	17
	5.1 Lastentarhanopettajan työkuva ja vaatimukset	17
	5.2 Lapselle ominaiset tavat toimia	18
	5.2.1 Leikkiminen	18
	5.2.2 Liikkuminen	19
	5.2.3 Tutkiminen	20
	5.2.4 Taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen.....	21
6	Aikaisemmat tutkimukset.....	23
7	Tutkimuksen toteutus	25
	7.1 Tutkimusmenetelmä.....	25
	7.2 Aineistonkeruumenetelmä.....	26
	7.3 Tutkimuksen aikataulu ja toteutus	28
	7.4 Tutkimushenkilöt ja tutkimusympäristö	29
	7.5 Aineiston analysointi.....	30
8	Tulokset.....	32
	8.1 Vastaajien perustiedot	33
	8.2 Yleinen mielipide pedagogiikan toteutumisesta.....	35
	8.3 Leikkiminen	41
	8.3.1 Leikkimisen toteutuminen	41
	8.3.2 Leikkimisen tasapuolisuus	45
	8.4 Liikkuminen	47
	8.4.1 Liikkumisen toteutuminen	48
	8.4.2 Liikkumisen tasapuolisuus	51
	8.5 Tutkiminen	52
	8.5.1 Tutkimisen toteutuminen	53
	8.5.2 Tutkimisen tasapuolisuus	56
	8.6 Taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen	59
	8.6.1 Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutuminen	59
	8.6.2 Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen tasapuolisuus	62
	8.7 Toiminnassa näkyvät ja vähäiseksi jäävät tavat toimia	64

8.8	Tulosten yhteenveto	65
9	Pohdinta	68
9.1	Opinnäytetyön toteutuksen tarkastelu	68
9.2	Tulosten tarkastelu ja jatkotutkimusehdotukset	70
9.3	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	72
	Lähteet	75
	Taulukot ja kuvat	78
	Liitteet	79

1 Johdanto

Yhteiskuntamme jatkuva muuttuminen heijastuu myös päivähoitoon ja varhaiskasvatustalveihin. Vanhempien työskennellessä yhä enemmän muissa kuin arkipäiviin ja päiväaikaan painottuvissa työvuoroissa, kohtaavat perheet haasteita lasten hoitojärjestelyissä. Esimerkiksi kauppojen, sairaaloiden ja kauneudenhoitoalan työntekijöiden perheet joutuvat mukautumaan tällaiseen perinteisestä poikkeavaan elämänrytmiin. Tämä tarkoittaa sitä, että vuoro-työtä tekevät vanhemmat tarvitsevat lapsillensa normaalista päivähoitosta poikkeavaa hoitoa esimerkiksi iltaisin, viikonloppuisin ja öisin. Tällainen hoidon tarve korostuu erityisesti vuoro-työtä tekevillä yksinhuoltajilla, yrittäjäperheillä ja samanaikaisesti opiskelevilla ja työskentelevillä vanhemmilla. Tähän tarpeeseen vastaamaan on kehitetty vuoro-työjärjestelmä.

Vuoro-työ luo päivähoitoon omat erityispiirteensä ja haasteensa. Lapset tarvitsevat paljon läheisyyttä, lämpöä, tukea ja kahdenkeskistä aikaa, sillä ero vanhemmista saattaa olla päivä-taloon verrattuna pitkäkestoisempaa. Perheet viettävät vähän aikaa yhdessä, jolloin tuki vanhemmuuteen on päiväkodin suunnalta korostunut. Lapsia on päivän ja viikon aikana paikalla vaihtelevasti: välillä on hiljaista ja toisinaan aivan täyttää, tulevia päiviä on vaikea suunnitella ja pitkäkestoiseen tekemiseen vaikea sitoutua. Perustyön tekeminen ja toimintasuunnitelmien noudattaminen on haasteellista, samoin kuin itse varhaiskasvatuksen sisällön toteuttaminen. (Kääriäinen 2005, 10; Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö 2006, 48-49.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan varhaiskasvatus muodostuu hoidon, kasvatuksen ja oppimisen kokonaisuudesta. Kieli, kasvattaja ja varhaiskasvatustyökorostuvat tässä kokonaisuudessa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritellään myös lapselle ominaiset tavat toimia ja sisällölliset orientaatiot, jotka ohjaavat päivähoitossa tehtävää varhaiskasvatustyötä. (Stakes 2005, 11, 15-20, 20-25, 26-29.) Vuoro-työssä on haasteellista toteuttaa näitä asioita ylipäätään, saati sitten tasapuolisesti kaikkien lasten kohdalla. Näihin asioihin paneudun omassa opinnäytetyössäni.

Opinnäytetyöni aihe on pedagogiikan toteutuminen vuoro-työpäiväkodeissa ja sen tarkoituksena on tuottaa arvokasta tietoa vuoro-työpäiväkodeille työn ja vuoro-työn kehittämiseksi. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostuu varhaiskasvatuksesta ja Varhaiskasvatussuunnitelmasta, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisista lapselle ominaisista tavoista toimia sekä vuoro-työn teoriasta. Työssäni lähestyn varhaiskasvatustyön pedagogiikkaa lapselle ominaisten toimintatapojen näkökulmasta. Tutkimuksella selvitetään miten vuoro-työpäiväkodeissa työskentelevät lastentarhanopettajat kokevat lapselle ominaisten tapojen toimia toteutuvan vuoro-työssä ja toteutuvatko nämä tavat tasapuolisesti. Selvitän näitä asioita kyselylomakkeilla, jotka lähetetään viiteen eri päiväkotiin neljässä eri kaupungissa.

2 Opinnäytetyön tausta

Opinnäytetyöni aihe on lähtöisin erään vuorohoitopäiväkodin johtajalta. Johtaja ja muut päiväkodin työntekijät kävivät työpaikallaan arvioivaa ja pohtivaa keskustelua alan ja varsinkin vuorohoidon ajankohtaisista, esiin nousevista asioista. Vuorohoito on päivähoidosta poikkeava hoitomuoto, jolla on omat erityispiirteensä. Aiheesta keskustellessamme johtaja esittikin liudan kysymyksiä: “Miksi vuorohoitopäiväkodissa on päiväatalon päivärytmi? Vaikuttaako lastentarhanopettajien läsnäolo pedagogiikan toteutumiseen? Saako lapsi, jonka hoitoaika painottuu iltaan ja yöhön varhaiskasvatusta ja pedagogista toimintaa vai onko hänen päiväkodissa olemisensa vain perushoitoon painottuvaa?” Hän halusi tietää, mistä vuorohoitopäiväkotien käytännöt (esimerkiksi päiväatalon päivärytmi ja lastentarhanopettajien aamuihin painottuva työaika) ovat lähtöisin, voisiko ryhmättömyys toimia paremmin vuorohoitopäiväkodeissa, millaisia päivärytmejä muissa vuorohoitopäiväkodeissa on käytössä, miten päivärytmiä voitaisiin kehittää paremmin lapsen tarpeisiin vastaavaksi ja miten pedagogiikka ylipäättään toteutuu vuorohoitopäiväkodeissa. Näihin ajatuksiin tartuin kehittäessäni omaa opinnäytetyöni aihetta.

Päätettyäni opinnäytetyöni aiheen otin selvää eri kaupunkien ympärivuorokautisista päiväkodeista ja kyselin heiltä kiinnostusta osallistua tutkimukseeni. Syy miksi halusin tutkimukseen osallistuvien päiväkotien olevan eri paikkakunnilta, löytyy eri kaupunkien erilaisista toimintatavoista. Koska vuorohoitoa ei ole erikseen määritelty päivähoitolaissa ja -asetuksissa, jää erilaisten vuorohoitoa koskevien ohjeiden määrittely kuntien vastuulle. Kuntien ohjeistukset voivat näin ollen vaihdella, mikä näkyy niiden vuorohoitoa tarjoavien päiväkotienkin toiminnassa. (Laki lasten päivähoidosta.) Työskennellessäni itse Helsingin kaupungilla ympärivuorokautisessa päiväkodissa huomasin, että kaupungin eri ympärivuorokautiset päiväkodit tekevät tiivistä yhteistyötä ja niiden toimintatavat ja rakenteet ovat suhteellisen samanlaisia. Ottamalla tutkimukseeni mukaan päiväkoteja eri paikkakunnilta, voisin saada siihen enemmän vaihtelevuutta ja monipuolisempia näkökulmia. Valitsin paikkakunnat sattumanvaraisesti, halusin niiden olevan kuitenkin suhteellisen kaukana toisistaan ja asukasluvuiltaan eri suuruisia. Olin yhteydessä kuuteen eri päiväkotiin, josta sain viisi mukaan tutkimukseeni (yhdestä päiväkodista en saanut vastausta ollenkaan). Aloitin olemalla yhteydessä niiden päiväkotien johtajiin, joiden halusin osallistuvan tutkimukseeni. Tämän jälkeen olin yhteydessä osallistuvien kaupunkien varhaiskasvatuspäällikköihin, joilta hain myös tutkimuslupia. Osallistuneet päiväkodit ovat Käpymetsän päiväkotit Rovaniemeltä, Tapiolan päiväkotit Jyväskylästä, Petosenmutkan ja Minnan päiväkodit Kuopiosta sekä Paavolan päiväkotit Lahdesta.

3 Vuorohoito

Tässä luvussa kuvaan ensin vuorohoitoa itseään, minkä jälkeen käsittelen vuorohoitoa sitä koskevien lakien näkökulmasta. Tämän jälkeen kuvaan vuorohoidon erityispiirteitä ja selvitan vuorohoidon tarvetta.

Vuorohoidoksi määritellään iltaisin, öisin ja viikonloppuisin tapahtuva päivähoito. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 99.) Helsingin kaupungin Varhaiskasvatusvirasto (2013) mainitsee vuorohoidon olevan päivähoidon lisäksi klo 18-06 välisenä aikana tapahtuvaa hoitoa sekä viikonloppuhoitoa. Vuorohoitoa tarjotaan niille lapsille, joiden vanhemmat tekevät vuorotyötä tai opiskelevat. Päiväkotien vuorohoito on jaettu kahteen malliin. Toisessa mallissa päiväkodit ovat auki ympärivuorokautisesti tarjoten hoitoa kaikkina vuorokaudenaikoina ja jokaisena päivänä. Toisessa mallissa päiväkodit tarjoavat hoitoa iltaisin klo 22 asti hoidon tarpeesta riippuen. Kaikki päivähoitoa koskevat säännökset koskevat myös vuorohoitoa, sillä sitä ei ole määritelty erikseen päivähoitolaissa ja -asetuksissa. (Hannuniemi 2011, 7.) Laki lasten päivähoitosta (16.3.1973/239) velvoittaa kuntia tarjoamaan päivähoitoa sellaisessa muodossa ja siinä laajuudessa kuin kunnan tarve sitä vaatii. Tämä tarkoittaa siis myös sitä, että vuorotyötä tekevien vanhempien lapsille on tarjottava hoitoa heidän työvuorojensa mukaisesti.

3.1 Vuorohoidon erityispiirteet

Vuorohoidossa kiinnitetään huomiota erityisesti ympäristön viihtyvyyteen, läheisiin ja turvallisiin vuorovaikutussuhteisiin, kasvatuskumppanuuteen, lasten vireystilojen vaihteluun ja henkilökunnan tiedonkulkuun ja yhteistyöhön. Kiinnittämällä erityistä huomiota näihin tekijöihin vuorohoidossa pystytään sen erityispiirteiden tuottamista haasteista huolimatta turvaamaan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Stakes 2005) mainittu hoidon, kasvatuksen ja oppimisen kokonaisuus. Ympäristön kodinomaisuuden merkitys korostuu erityisesti iltaisin ja viikonloppuisin. (Vuorohoidon työryhmä 1998, 20-21.)

Lapsella on oltava mahdollisuus toimia yhdessä muiden kanssa, mutta hänellä on myös oltava mahdollisuus olla itsekseen. Lapsen ollessa ympärivuorokautisessa hoidossa monta päivää peräkkäin, korostuu tällöin henkilökunnan kasvatusvastuu. (Vuorohoidon työryhmä 1998, 20-21.) Tämänkin vuoksi henkilökunnan ja vanhempien yhteistyö eli kasvatuskumppanuus on korostuneen tärkeää. Päivähoidon tehtävänä on tukea kodin kasvatustyötä ja yhteisistä linjauksista ja toimintatavoista onkin keskusteltava. Ammattitaitoinen henkilökunta tukee vanhempia kasvatustehtävässään ja huomioi perheen toiveet ja tarpeet. Varhaiskasvatustyön ammattilaisilla eli päiväkodin henkilökunnalla on päävastuu kasvatuskumppanuussuhteiden luomisessa ja niiden ylläpitämisessä. Aikuisten on muistettava, että keskiössä on lapsi: lapsen

oikeus on saada kasvaa ja oppia turvallisessa ja luotettavassa ympäristössä. Tämän luomisesta ja ylläpitämisestä ovat vastuussa aikuiset. Toimivan kasvatuskumppanuuden ilmapiirissä lapsi kokee päivähoiton kodin turvallisesti jatkumoksi. Päiväkodin ja kodin kasvatuskäytäntöjen yhteisten linjojen lisäksi vuorohoitopäiväkodin henkilökunnan kasvatustoiminnan tulisi olla yhtenäistä. Tämä vaatii yhteistä suunnittelu-aikaa ja sillä luodaan lapsille turvallinen ja laadukas ympäristö. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 118-125; Mikkola & Nivalainen 2009, 12; Vuorohoidon työryhmä 1998, 20-21.)

Vuorohoidossa tutuilla ja turvallisilla aikuisilla on lapsille korostunut rooli. Tämän vuoksi vuorohoidossa kiinnitetäänkin erityistä huomiota työvuorosuunnitteluun ja sijaisjärjestelyihin. Henkilöstön pysyvyys ja heidän joustaminen työvuorojen muuttamisessa tarpeita vastaaviksi ovat erityisen tärkeitä, samoin kuin toiminnan tarkka suunnittelu ja toteuttaminen. Esimerkiksi päivä- ja iltatoiminnan erilaisuus on huomioitava, jotta lapset hahmottavat päivän kulun. (Vuorohoidon työryhmä 1998, 20-21.)

Erityispiirteistä huolimatta vuorohoidon päivärytmi on monesti samanlainen kuin päiväkotien päivärytmi. Ainoat poikkeavuudet ovat illoissa ja viikonlopuissa. Samanlaisena pysyvän päivärytmin mukanaan tuoma säännöllisyys on lapsille tärkeää, sillä se tuo turvallisuutta sekä auttaa lapsia hahmottamaan päivän kulkua. Ympäri vuorokautisissa päiväkodeissa säännöllisyyden merkitys on korostunut, sillä lapsi saattaa tulla hoitoon mihin vuorokaudenai- kaan tahansa, jolloin tuttu päivärytmi auttaa häntä pääsemään mukaan toimintaan ja hahmottamaan seuraavaksi tapahtuvia asioita. (Lahti 2014.) Oheisessa taulukossa on esimerkki ympäri vuorokautisen päiväkodin päivärytmistä, joka on tehty Helsingin kaupungin päiväkotien Lapin päivärytmin pohjalta (Helsinki 2014).

Ympäri vuorokautisen päiväkodin päivärytmi	
klo 5.30-8.00	Ensimmäiset lapset saapuvat päiväkotiin, yölapset heräilevät
klo 8.00	Aamupala
klo 8.30	Ohjattua toimintaa, leikkiä, ulkoilua
klo 11.30	Lounas
klo 12.00	Päivälepo

klo 14.30	Välipala
klo 15.00	Ohjattua toimintaa, leikkiä, ulkoilua
klo 16.45	Päivällinen
klo 17.00	Vapaata(/ohjattua) toimintaa, leikkiä, yölasten iltapuuhat
klo 19.30	Iltapala
klo 20.00	Yölapset siirtyvät nukkumaan, myöhemmin haettavilla lapsilla rauhallisia leikkejä

Taulukko 1: Ympäri vuorokautisen päiväkodin päivärytmi

Päivärytmiä tarkastellessa täytyy huomioida ympärivuorokautisten päiväkotien aikaisien aamujen, iltojen sekä viikonloppujen järjestelyt sekä työntekijöiden työvuorojen suhde päivärytmiin. Lasten turvallisuuden tunteeseen päiväkodissa ei vaikuta ainoastaan säännöllinen päivärytmi vaan yhtenä suurena tekijänä turvallisuuden luomisessa ovat tutut aikuiset. Ympäri vuorokautisessa päiväkodissa työntekijöiden työvuorot vaihtelevat, samoin kuin lasten hoitovuorot ja -päivät, joten lapsi ei koskaan päiväkotiin tullessaan tiedä kuka aikuinen on häntä vastassa. Monessa ympärivuorokautisessa päiväkodissa iltaisin ja viikonloppuisin eri-ikäisten lasten ryhmät yhdistyvät, jolloin eri ryhmien aikuiset hoitavat kaikkia lapsia. (Vuorohoidon työryhmä 1998, 20-21.)

Kuten on mainittu, säännöllisyydellä on vuorohoidossa korostunut merkitys. Eri tahojen asiantuntijat suosittelivat säännöllisyyttä ja rutiineja lasten hoivan perustaksi. Asiantuntijat myös painottavat aikuisten yksimielistä sitoutumista sovittuihin rutiineihin. Lapsen kasvua ja kehitystä tuetaan tapahtumien tutulla järjestyksellä ja tavalla. Rutiinien avulla lapsi muun muassa oppii hahmottamaan ajan kulkua ja muodostamaan päivän tapahtumista mielekkään kokonaisuuden, mikä rakentaa lapsen perusturvallisuutta. Rutiinit sekä asettavat lapselle selvät ja johdonmukaiset rajat että ohjaavat häntä elämän hallintaan ja hyvinvointitaitojen omaksumiseen. Esimerkiksi kriisin keskellä rutiinit voivat toimia turvallisena oljenkortena muiden muutosten keskellä. Hyvinvoinnista huolehtiminen tulee rutiinien myötä tavaksi, joka säilyy lapsen mukana iän karttuessa. Lapsen erityistarpeista huolehtiminenkin on helpompaa rutiinien avulla. Säännöllisyys tukee sekä lasta että vanhempia, ja se tuo elämään turvallisuutta ja tasapainoa. Rutiinit rauhoittavat, auttavat kokonaisuuden hallinnassa ja varmistavat lapsen turvallisuuden. Lapsen ollessa vuorohoidossa on vanhempien huolehdittava siitä,

että lapsen rytmit kärsivät epäsäännöllisistä hoitoajoista mahdollisimman vähän. Esimerkiksi vienti- ja hakemisaikoihin on kiinnitettävä erityistä huomiota. (Matilainen 2008, 13-26, 62-63, 66.)

Päivähoidosta on annettu asetus kokopäivähoidon määrästä, mutta vuorohoitoon tämä ei päde. Vuoroheidossa lasten tuntimäärä saattaa ylittää kuukaudessa 300 tuntia vanhempien yli- ja lisätöiden takia. Lasten epätyypillisten hoitoaikojen ja vuorohoitojärjestelyjen ei tulisi vaikuttaa lapsen hoitotuntien määrään, mutta vuoroheidossa vaikutus on usein selkeää. Vuoroheidon työntekijät keskustelevat tarvittaessa vanhempien kanssa hoitotuntien paloudesta ja vuorohoitopäiväkodeissa suositellaankin Vuoroheidon työryhmän esitystä mukaillen lapselle kuukauteen vapaapäiviä sen verran kuin kuukaudessa on viikonloppupäiviä (lauantai ja sunnuntai). Lapsille saattaakin tulla kuukauden sisällä suuri määrä hoitotunteja ja/tai pitkiä yhtämittaisia hoitojaksoja. (Kääriäinen 2005, 8-9.)

Vuoroheidossa vanhempia pyydetään ilmoittamaan lapselle tarvittavat hoitovuorot hyvissä ajoin, jotta työntekijöiden työvuoroja voidaan tarpeen tullen muuttaa lasten hoidon tarpeeseen vastaaviksi. Hoitovuoroihin tulee kuitenkin viime hetkenkin muutoksia, jolloin työntekijöiden työvuoroja ei pystytä enää muuttamaan. Vuorohoitopäiväkodin lasten vuoroheidon tarpeet saattavat myös vaihdella, joten aikuisten ja lasten suhdeluvut eivät aina täsmää. Epäsäännölliset hoitoajat vaikuttavat näin ollen vuorohoitopäiväkodissa tehtävään kasvatustyöhön. (Kääriäinen 2005, 9.) Lasten ja hoito- ja kasvatushenkilöstön välistä mitoitusta silloin kun päivähoitoa järjestetään iltaisin, öisin ja viikonloppuisin ei määritelläkään erikseen päivähoiton lainsäädännössä. Kuntien on käytettävä samaa mitoitusta kuin silloin kun päivähoitoa järjestetään normaaliaikoina. Tässä mitoituksessa ei kuitenkaan huomioida hoidon luonteen erilaisuutta ilta-, yö- ja viikonloppu-aikaan. (Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö 2006, 48.)

3.2 Vuoroheidon tarve

Päivähoidossa olevien lasten määrä sekä heidän hoidossaoloaikansa kasvavat jatkuvasti. Hujalan ym. (2007, 11-12) mukaan moni lapsista saattaa viettää ennen kouluikää päivähoitossa jopa tuhansia tunteja, mikä voi jopa vastata aikaa, jonka lapsi viettää alakoulussa. Tämä tieto on merkityksellinen, sillä tiedämme, kuinka tärkeitä elämämme ensimmäiset viisi vuotta ovat kasvumme, kehityksemme ja oppimisemme kannalta. Päivähoidon merkitystä ei siis pidä vähätellä tai unohtaa. Myös Mikkolan ja Nivalaisen (2009, 15) mukaan suomalaisten lasten hoitopäivien pituus venyy entisestään, mikä tarkoittaa sitä, että lapset viettävät yhä vähemmän aikaa vanhempiensa ja perheidensä kanssa omassa kodissaan. Lasten vanhempien kanssa viettämään aikaan ja sen laatuun vaikuttavat myös vanhempien panostus työuriinsa samoin kuin heidän parisuhteisiin liittyvät ongelmat.

Työelämän muutokset vaikuttavat sekä päivähoiton että vuorohoidon tarpeeseen. Siihen vaikuttavat myös väestömäärä, taloudelliset tilanteet ja perheiden lasten hoitoon ja työelämään liittyvät valinnat. 1990-luvulla työelämää kohdanneet muutokset lisäsivät ilta-, yö- ja viikonloppuhoidon tarvetta. Vanhempien työajat ovat muuttuneet normaalista poikkeaviksi, sillä esimerkiksi nuorten ja naisten työelämä on muuttunut. Myös kolmivuorotyö ja pätkätyöt ovat lisääntyneet. Epätavallisten työaikojen lisääntyminen vaatii myös hoidon järjestämistä lapsille päivähoitolle epätavallisina aikoina. (Kääriäinen 2005, 8.)

Päivähoiton tarpeen kasvaessa kasvaa myös vuorohoidon tarve. Vuorohoidossa lapsen hoitoaika määräytyy vanhempien työ- tai opiskeluaikojen mukaan. Lapsi voi olla hoidossa aina kun vanhemmat ovat töissä sekä yövuoron jälkeisen nukkumisajan. Lapsen hoitoajat voivat siis olla hyvinkin erikoisia ja epäsäännöllisiä sekä hoitoputket pitkiä. Tätä kuitenkin rajoitetaan yhteisillä säännöillä ja periaatteilla. Esimerkiksi Helsingin kaupungin vuorohoidon periaatteiden mukaan lapsi saa tulla hoitoon aamulla aikaisintaan klo 5.30, ja lapset, jotka eivät jää yöhoitoon on haettava päiväkodista pääsääntöisesti klo 21 mennessä. Yöhoitoa tarvitsevien lapsien taas on tultava hoitoon klo 21 mennessä. Toiminnan periaatteet voivat kuitenkin vaihdella yksiköittäin ja poikkeustapauksien mukaan. Lasten hoitotunnit kirjataan, jolloin niiden määrästä pysytään perillä. Tarvittaessa päiväkodin henkilökunta keskustele vanhempien kanssa suurista hoitotunneista tai vapaapäivien vähydestä. (Helsingin kaupunki 2013.)

Lasten päivähoiton tilannekatsauksessa (2006) kunnan järjestämässä päivähoitossa olevista lapsista keskimäärin 7,1% oli hoidossa iltaisin, öisin ja viikonloppuisin. Suurempi määrä lapsia oli tutkimuksen mukaan vuorohoidossa pienissä (8%) tai keskisuurissa kunnissa kuin suurissa kunnissa (noin 5%). Tutkimuksen mukaan suurin vuorohoidon tarve ajoittui klo 18-22 välille, viikonloppuisin hoidossa oli 10% vuorohoidon piiriin kuuluvista lapsista ja öisin (klo 22-06) noin 7%. Kaikista kunnan järjestämässä päivähoitossa olevista lapsista 2,7% oli tutkimuksen mukaan hoidossa iltaisin, 0,5% öisin, 0,8% viikonloppuisin, 3,5% vaihtelevasti vuorohoidossa ja 7,1% vuorohoidossa yhteensä. Tutkimuksen mukaan vuorohoidon tarjonta oli kunnissa selvästi liian vähäistä, erityisesti suurissa kunnissa. Tutkimuksessa tehdyn kyselyn mukaan vuorohoitoa oli tarjolla liian vähän niin iltaisin, öisin kuin viikonloppuisinkin. Viikonloppuisin vuorohoidon tarjonta oli tutkimuksen mukaan kaikista huonointa. Tutkimuksessa selvitettiin myös osallistuneiden kuntein näkemyksiä vuorohoidon tarpeen kasvamisesta ja tuloksien mukaan vuorohoidon tarve tulee lisääntymään lähivuosina kokonaisvaltaisesti. Iltahoidon tarpeen kasvaminen koettiin kunnissa suurimpana. (Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö 2006, 45-46.) Näitä tuloksia tarkastellessa ja pohdittaessa niiden merkitystä tämän tutkimuksen kohdalla on tietenkin huomioitava, että kyseinen tilannekatsaus on toteutettu vuonna 2005 eli yhdeksän vuotta ennen tämän tutkimuksen julkistamista.

4 Varhaiskasvatussuunnitelma

Tässä luvussa kuvaan varhaiskasvastausta ja sitä määritteleviä tekijöitä. Kerron mitä varhaiskasvatussuunnitelma tarkoittaa, miten varhaiskasvatus määritellään ja mitä varhaiskasvatus ylipäättään pitää sisällään.

Varhaiskasvatus perustuu kansainvälisiin lapsen oikeuksia määritteleviin sopimuksiin, kansallisiin säädöksiin ja muihin ohjaaviin asiakirjoihin. Näiden lisäksi varhaiskasvastausta ohjaavat teoriat lapsesta, kasvamisesta ja oppimisesta. Raamit varhaiskasvatuksemme määrittelee valtio erilaisten lakien ja asetusten avulla. Nämä huomioidaan kuntatasolla, jotka luovat alueelleen omat painopisteet ja suuntaukset valtion asettamien määritelmien rajoissa. Päivähoidon yksiköissä on huomioitava sekä valtion että kuntien linjaukset, jotka vaikuttavat yksikön omiin toiminnan painopisteisiin ja toteuttamissuunnitelmiin. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 125-126; Mikkola & Nivalainen 2009, 12-13.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on eri asiantuntijoiden kehittämä valtakunnallinen varhaiskasvatuksen sisällön ja laadun ohjausväline. Sen ohjausvoima mitataan kuntien ja päiväkotien sisällöllisissä päätöksissä ja painotuksissa. Kunnat ja yksiköt muodostavat omat varhaiskasvatussuunnitelmansa tämän asiakirjan pohjalta, joiden mukaan myös lasten henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat muodostetaan. Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma sekä esiopetussuunnitelma tehdään yhdessä vanhempien kanssa. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 116-126; Mikkola & Nivalainen 2009, 10-13.)

Valtakunnallisella varhaiskasvatussuunnitelman perusteilla määritellään sitä, miten varhaiskasvastausta kunnissa ja yksiköissä suunnitellaan ja toteutetaan. Sen avulla kuvataan työn taustalla olevia periaatteita, menetelmiä sekä toimintatapoja. Kunnan suunnitelman tulisi kuvata sen koko alueen varhaiskasvatuksen yhteisiä arvoja sekä selventää työn toteuttamisen ja kehittämisen periaatteita. Yksikön suunnitelma taas on enemmän käytännöllisempi. Sen tarkoituksena on pääasiallisesti kuvata kuinka arkea päivähoitoyksikössä toteutetaan sekä mitä arvoja työn taustalla on. Suunnitelmasta selviää yksiköiden toiminta-ajatukset sekä työn painopisteet. (Mikkola & Nivalainen 2009, 13-14.)

Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma on perusta, johon kasvattajien päiväkodissa tekemä työ pohjaa. Se toimii ainutlaatuisena työvälineenä päiväkodin henkilökunnalle. Suunnitelma laaditaan yhdessä lapsen vanhempien kanssa ja siihen kirjataan muun muassa perheen kanssa sovitut yhteiset käytännöt, lapsen erityistarpeet ja toiminnan tavoitteet (esimerkiksi "Liisan kanssa harjoitellaan leikin jälkien siivoamista"). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa ja sen toteutumista arvioidaan ja päivitetään säännöllisesti. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 124-125.)

4.1 Varhaiskasvatuksen määritelmä

Varhaiskasvatuksen voisi määritellä prosessiksi, jossa lapsi kasvaa vuorovaikutussuhteiden ja ikätoverikontaktien avulla sallivan, kokeilevan ja elämyksellisen toiminnan kautta aktiivisena toimijana. Sen tavoitteena on tarjota alle kouluikäisille lapsille hoitoa, kasvatusta ja tukea päivähoitoympäristössä, joka tukee heidän tasapainoista kasvua ja kehitystä. Varhaiskasvatusympäristössä toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa huomioidaan lasten yksilölliset tarpeet, taustat ja merkitykselliset kokemukset, joita ovat esimerkiksi ikä, kehitys, vireys ja perheen kanssa sovitut käytännön asiat. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 11; Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 123-124.)

Lapsen hyvinvointi, oppiminen ja kehitys rakentuvat varhaiskasvatuksen pohjalta. Varhaiskasvatus on palvelu, jonka laatu ja sisältö on järjestetty aina samoin kriteerein. Sillä vahvistetaan elinikäistä oppimista sekä yhteiskunnallista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Pedagogisesti laadukas varhaiskasvatus tutkitusti hyödyntää lasta enemmän kuin mikään muu kasvatus tai koulutus. Sillä on suuri merkitys lapsen oppimisvaikeuksien ja syrjäytymisen ennaltaehkäisijänä tai varhaisena puuttujana. Myös sosiaalisten taitojen kehittämisessä varhaiskasvatus toimii avainasemassa. (Opetusalan ammattijärjestö OAJ.)

4.2 Varhaiskasvatuksen sisältö

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Stakes 2005, 11) mukaan varhaiskasvatuksen sisältö muodostuu hoidon, kasvatuksen ja oppimisen kokonaisuudesta, jossa suuri merkitys on lapsen omaehtoisella leikillä avoimessa, vuorovaikutuksellisessa ja turvallisessa ympäristössä. Tällaisen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen toiminnan mahdollistaa ammattitaitoinen henkilökunta, joka on varhaiskasvatustyön keskeinen voimavara.

Hoidon, kasvatuksen ja oppimisen kokonaisuutta on vaikea erotella toisistaan. Ne voivat kaikki olla samanaikaisesti läsnä päivähoiton toiminnassa toisiinsa liittyen. (Koivunen 2009, 17.) Varhaiskasvatusympäristössä nämä asiat nivoutuvat usein yhteen ja tapahtuvat arjen pienissä, huomaamattomissa tilanteissa. Varhaiskasvattajan ammatillisuuteen kuuluu osata yhdistää työhönsä ajatus siitä, kuinka lapsen hoitaminen, kasvaminen ja oppiminen sulautuvat yhteen. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 117.) Ammattitaitoisen henkilökunnan tulee osata havainnoida ja arvioida omaa työtään, ja tämän myötä kehittää sitä yhdessä tiimin jäsenten kanssa. Erityisen tärkeää varhaiskasvatuksessa työskenteleville henkilöille on pohtia heidän omia taustojaan, arvoja ja kasvatusnäkömystään, ja sitä, miten ne vaikuttavat heidän tapansa tehdä työtä. Kasvattajilla tulisi olla kyky tunnistaa lapsen tunteet ja tarpeet sekä kyky myös vastata niihin. Kasvattajien vastuulla on suunnitella ja toteuttaa toimintaa, jossa

toteutuvat eri asiakirjoissa ja linajuksissakin mainitut asiat, esimerkiksi lapselle ominaiset tavat toimia ja sisällölliset orientaatiot. (Stakes 2005, 16-17.)

Kasvatushenkilöstön vastuulla on myös suunnitella sellainen varhaiskasvatusympäristö, joka sekä tukee lasten oppimista että kannustaa heitä kokeilemaan, tutkimaan ja oppimaan. Varhaiskasvatusympäristö ei muodostu yksin fyysisestä ympäristöstä, vaan siihen kuuluvat myös sekä psyykkiset että sosiaaliset tekijät. Ympäristön ilmapiirin tulisi olla positiivinen ja kannustava, jotta se yhdessä ympäristön psyykkisten tekijöiden kanssa rohkaisisi lapsia ilmaisemaan itseään ja tutkimaan ympäristöään. Niin kuin varhaiskasvatustyössä muutenkin tulisi myös varhaiskasvatusympäristön suunnittelussa huomioida lasten mielipiteet ja näkemykset. Tiloja voikin suunnitella ja välineitä hankkia yhdessä lasten kanssa. Hyvin suunniteltu fyysinen varhaiskasvatusympäristö mahdollistaa esimerkiksi pienryhmissä toimimisen ja luo tällaisille ryhmille mahdollisuudet monipuolisempaan ja yksilöllisempään toimintaan. (Stakes 2005, 17-18.)

Toimiva varhaiskasvatusympäristö kiinnostaa lasta, joka muodostelee kuvaa itsestään ja ympäröivästä maailmasta. Kieli tukee lasta tässä prosessissa luoden lapselle mahdollisuuden uudenlaiseen kommunikointiin ja ajattelun kehittymiseen. Kasvattajan tuki kielen kehityksessä on merkityksellinen: hän rohkaisee lasta kommunikoimaan ja antaa hänelle tukea ja aikaa. Lapselle ominaisissa tavoissa toimia kieli kehittyy luontaisen liikkumisen, tutkimisen, leikkimisen ja taiteellisen kokemisen ja ilmaisemisen myötä. (Stakes 2005, 19-20.)

Varhaiskasvatuksen tarkoituksena ei ole varsinaisesti opettaa lapsia vaan kannustaa heitä tutkimaan ja ihmettelemään ja tämän myötä oppimaan. Varhaiskasvatuksessa ei siis ole opiaineita, vaikka sen toimintaa ohjaavista tekijöistä käytetäänkin nimitystä sisällölliset orientaatiot. Näitä orientaatioita ovat matemaattinen orientaatio, luonnontieteellinen orientaatio, historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio, esteettinen orientaatio, eettinen orientaatio ja uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. Näiden orientaatioiden myötä varhaiskasvatuksessa tutustutaan näihin osa-alueisiin leikkien, satujen, erilaisten välineiden tai muiden keinojen avulla. Kasvattajien tulee osata suunnitella näihin osa-alueisiin liittyvä "toiminta" jokaiselle ikä- ja kehityskaudelle sopivaksi. (Stakes 2005, 26-27.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005, 20) mukaan lapselle ominaiset tavat toimia, eli leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen ovat niitä keskeisiä asioita, jotka ohjaavat varhaiskasvatustoiminnan suunnittelua ja toteutusta. Näissä toimimisen muodoissa toteutuvat aiemmin mainitut kielen merkitys, sisällölliset orientaatiot sekä lapsen oppiminen, joita tukee ammattitaitoinen kasvatushenkilöstö sekä virikkeellinen varhaiskasvatusympäristö.

5 Pedagogiikka varhaiskasvatuksessa

Tässä opinnäytetyössä varhaiskasvatuksen pedagogiikalla tarkoitetaan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Stakes 2005) mainittuja lapselle ominaisia tapoja toimia, joita ovat leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen. Tässä luvussa kuvaan lisäksi lastentarhanopettajan työnkuvaa ja hänen roolia pedagogiikan toteuttamisessa.

5.1 Lastentarhanopettajan työnkuva ja vaatimukset

Päiväkodissa kasvattajan vastuulla on suunnitella ja luoda lapsille toimintaa ja ympäristö, missä on huomioitu sekä lapsille ominaiset tavat toimia että sisällölliset orientaatiot. (Stakes 2005, 17.) Työskentely päiväkodeissa on tiimipohjaista ja vastuu tehtävistä jakaantuu tiimin kaikkien työntekijöiden kesken jokaisessa yksikössä tavallaan. Lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen ja oppimisen edistäminen, kasvatuskumppanuuden ylläpitäminen sekä hoito- ja huolenpitotehtävät kuuluvat kaikille päiväkodin henkilökuntaan kuuluville. Viimeinen vastuu toiminnan suunnittelusta ja sen toteuttamisesta on kuitenkin lastentarhanopettajalla. Lastentarhanopettajan työnkuvassa painottuvat opetukselliset ja pedagogiset tehtävät yhdessä perheiden kotikasvatuksen tukemisen ja lapsiryhmän ohjaamisen kanssa. Lastentarhanopettajan tehtävänä on myös huolehtia erityistä tukea ja hoitoa tarvitsevien lasten hoidon ja tuen saamisesta. Toiminnan suunnittelu, toteuttaminen, arviointi ja kehittäminen ovat myös lastentarhanopettajan vastuulla. Päivittäiset kasvatuksen, hoidon ja oppimisen kokonaisuuteen liittyvät tehtävät kuuluvat lastentarhanopettajan työnkuvaan eri tahojen yhteistyökuvioiden ja vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön lisäksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007, 44-45.)

Lastentarhanopettajalla on myös vastuu esiopetusikäisien lasten kasvatuksen, hoidon ja oppimisen huolehtimisesta (silloin kun ryhmässä ei ole perusopetukseen kuuluvia oppilaita). Hänen tehtävänä on rakentaa yhteneväinen polku varhaiskasvatuksesta kouluun. Lastentarhanopettaja voi työskennellä myös esimiestehtävissä (esimerkiksi päiväkodin varajohtajana tai johtajana) omatessaan riittävästi kokemusta ja koulutusta vaadittuun tehtävään tai muissa alan asiantuntijatehtävissä. (Lastentarhanopettajaliitto 2005b, 12.)

Lapsen kehityksen tuntemuksen, varhaiskasvatuksen sisällöllisen ja menetelmällisen osaamisen, hoivan, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuuden, havainnointitaitojen ja lastenkulttuurin tuntemuksen hallinta ovat asioita, jotka ovat oleellinen osa lastentarhanopettajalta vaadittavia taitoja. Hänen on osattava toimia vuorovaikutuksessa sekä lapsien että aikuisien kanssa (vanhemmat ja työtoverit), laatia opetus-, toiminta- ja kuntoutussuunnitelmia sekä arvioida ja kehittää päiväkodin toimintaa ja työyhteisöä. (Lastentarhaopettajaliitto 2005b, 14-15.)

Lastentarhanopettaja on kasvatustieteen ammattilainen, jolla on tietoa muun muassa lapsen kehitysvaiheista ja varhaispedagogiikasta ja hänellä on keskeinen rooli lapsen positiivisten oppimiskokemuksien tarjoamisessa. Henkilökohtaisen soveltuvuuden lisäksi lastentarhanopettajalta vaaditaan selkeitä menetelmällisiä taitoja ja kattavaa teoreettista koulutusta. Lastentarhanopettaja toimii työssään esimerkkinä lapsille ja hänen tulee käyttää asemaansa oikein alan eettisiä periaatteita noudattaen. Ammattietiikka ohjaa lastentarhanopettajan työssä ammatillisia vuorovaikutussuhteita sekä oman työn ja vastuun arviointia. Eettisiin periaatteisiin kuuluvat ihmisarvon kunnioittaminen, rehellisyys, oikeudenmukaisuus ja ihmisarvoon kuuluvan vapauden kunnioittaminen ja tiedostaminen sekä oman että muiden ihmisten kohdalla. (Lastentarhanopettajaliitto 2005a, 2-4; Lastentarhanopettajaliitto 2005b, 10)

Lastentarhanopettajan kelpoisuus on säädetty laissa sosiaali- ja terveysalan ammattilaisien kelpoisuusvaatimuksista ja kelpoisuuslakia täydentävässä asetuksessa. Lastentarhanopettajan tehtäviin on kelpoisuusvaatimuksena vähintään lastentarhanopettajan koulutuksen sisältävä kasvatustieteen kandidaatin tutkinto tai sosiaali- ja terveysalan ammattitutkinto, johon on sisällytetty vähintään 60 opintopisteen laajuiset varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot. (Lastentarhanopettajaliitto 2005b, 6.)

Näiden monien vaatimuksien ja työnkuvien joukossa lastentarhanopettajan on huolehdittava pedagogiikan tasapuolisesta toteutumisesta. Opinnäytetyössäni selvitän lastentarhanopettajien näkemyksiä siitä, kuinka tämä tehtävä onnistuu vuorohoito- ja päivähoitopäiväkodeissa.

5.2 Lapselle ominaiset tavat toimia

Lapselle ominaiset tavat toimia tulee huomioida päiväkotien toimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa. Näihin tapoihin kuuluu leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja taiteellinen ilmaiseminen. Lapsen saadessa ilmaista itseään hänelle luontevimmalla tavalla vahvistuu hänen itsetuntonsa. Nämä tavat tarjoavat hänelle keinon ja mahdollisuuden ilmaista itseään, omia tunteitaan ja ajatuksiaan. Lapselle ominaiset tavat toimia ovat kasvattajien tekemän työn perusta: ne ohjaavat kasvattajien tapaa toimia lasten kanssa. (Stakes 2005, 20.)

5.2.1 Leikkiminen

Leikin tärkeys lapsen kehitykselle, kasvulle ja oppimiselle on suuri, ja sitä voidaan tukea kasvattajan hienovaraisella ohjaamisella. On olemassa sanonta "leikki on lapsen työtä". Leikki on kuitenkin paljon muutakin ja sen erottaa työstä ja oppimisesta sen tavoitteiden puuttuminen. Ulkopuolisia tavoitteita ei ole, sillä motiivi leikkiin lähtee lapsesta itsestään. Lapsi leikki leikkimisen vuoksi. Tästä huolimatta leikki vaikuttaa lapsen kehitykseen kokonaisvaltaisesti. Sen avulla lapsi esimerkiksi oppii uutta ja hänen persoonalliset, sosiaaliset, kogni-

tiiviset ja emotionaaliset taidot samoin kuin luova ajattelu, kieli ja ongelmanratkaisutaidot kehittyvät. Leikin avulla lapsi voi käsitellä vaikeita asioita ja parantaa luottamusta omiin taitoihinsa. Hän opettelee myös sosiaalisia taitoja sekä tunteiden hallintaa. Leikki opettaa lapselle arvoja ja moraalista sekä antaa hänelle tilaisuuden kehittää ja sukeltaa mielikuvitusmaailmaansa. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 65-66.)

Luonteeltaan leikki on pääsääntöisesti sosiaalista, joten vertaisryhmän vaikutus sen sujumiseen on suuri. Vertaisryhmä sekä aikuisen ohjaus ovatkin lapselle mainio tapa oppia. Tällaisen mahdollisuuden varhaiskasvatukseen oppimis- ja kasvuympäristö hänelle tarjoavat. Kasvattajien tulee kiinnittää huomiota omaan käyttäytymiseensä, sillä he toimivat lapselle mallina niin hyvässä kuin pahassakin. Pienten lasten leikki tapahtuu usein vuorovaikutuksessa aikuisen tai vanhemman lapsen kanssa, kun taas vanhemmat lapset osaavat jo leikkiä keskenään. Aikuisen havainnointi ja ohjaus kuuluvat kuitenkin myös vanhempien lasten leikkiin, mutta niiden näkyvyys ja määrä riippuvat muun muassa lasten iästä, leikkitaidoista ja leikin luonteesta. Kasvattajien tehtävänä on rikastuttaa leikkiä sekä huomata sen mahdollisuudet ja voimavarat oppimisen näkökulmasta. Heidän tulee mahdollistaa lapsista itsestään lähtevät leikki-ideat, mutta osata kuitenkin hyödyntää leikkiä kaikissa toiminnan osa-alueissa. (Stakes 2005, 20-22; Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 81.)

Leikkiympäristöllä on merkityksellinen rooli lasten leikeissä ja sen kehittäminen onkin olennainen osa varhaiskasvatusta. Sen suunnittelussa tulisi huomioida lapsilähtöisyys ja ajankohtauus. Parhaimmillaan leikkiympäristö tarjoaa lapsille virikkeellisen ja oppimaan innostavan varhaiskasvatusympäristön. Ympäristön suunnittelussa, kehittämisessä ja sen järjestämisessä tulisi huomioida lasten ikä ja kehitys. (Stakes 2005, 22.)

5.2.2 Liikkuminen

Liikunnan avulla lapsi tutustuu omaan kehoonsa ja oppii hallitsemaan sitä, mikä edistää terveen itsetunnon kehittymistä. Samalla hän tutustuu toisiin ihmisiin, ilmaisee itseään ja tunteitaan sekä oppii uutta. Liikkuminen on osa lapsenkin hyvinvointia ja terveyttä. Kasvattajien tehtävänä on mahdollistaa päivittäinen liikkuminen lasten omassa toimintaympäristössä, ohjata heitä turvalliseen liikkumiseen sekä kannustaa ja innostaa heitä liikkumaan. Lasten motorista oppimista ja kokonaisvaltaista kehitystä kasvattajat tukevat säännöllisellä ohjatulla liikunnalla, mikä pohjautuu lasten havainnointiin. Kasvattajien täytyy tehdä varhaiskasvatusympäristöstä liikkumiseen innostava ja siihen sopiva. Huomiota tulisi kiinnittää myös liikuntavälineiden saatavuuteen: lasten tulisi saada käyttää niitä heistä itsestään lähtöisin olevissa leikeissä ja liikkumisessa. (Stakes 2005, 22-23.)

Liikkuminen luo pohjaa ja mahdollistaa lapsen oppimisen. Monipuolinen liikunta auttaa kehittämään liikemalleja lapsen keskushermostoon. Lapsi ottaa informaatiota vastaan eri aistikanavien kautta, mikä on perusta motoriselle oppimiselle. Kun uusi lapsen oppima liike (esimerkiksi kävely) on automatisoitunut keskushermostoon, keskushermosto pystyy vastaanottamaan uutta tietoa ja lapsi pystyy keskittymään uuden oppimiseen. Lapsen toistaessa oppimaansa liikettä syntyy hermoyhteyksiä ja niihin perustuvia hermoverkostoja, mitkä mahdollistavat oppimisen. Lapsi oppii muita asioita sitä enemmän mitä enemmän hermoyhteyksiä syntyy. Näin ollen myös oppiminen kärsii, jos lapsi ei liiku tarpeeksi. Kymmenen ensimmäistä elinvuotta ovat tärkeintä aikaa motoriselle oppimiselle. Lapsen tulisi liikkua monipuolisesti erilaisissa ympäristöissä ja toistaa liikkeitä kymmeniä tuhansia kertoja monella tapaa. (Moilanen 2010.)

Lasten liikkuminen on vähentynyt viime vuosina merkittävästi esimerkiksi tietotekniikan yleistyksen myötä, mikä vaarantaa lasten fyysisen kasvun ja kehityksen. Lihasten kasvu ja lihasvoiman lisääntyminen vaativat sekä asianmukaista ravintoa että lihasten säännöllistä ja jatkuvaa käyttämistä. Sidekudokset, jänteet ja luusto vahvistuvat liikkumisen ja fyysisen kasvun myötä. Lapsen liikkuessa niin, että hän hengästyy, kehittyvät myös hänen hengitys- ja verenkiertoelimistönsä. Suositus onkin, että lasten tulisi liikkua päivittäin hengästyttävästi vähintään kaksi tuntia. Monipuolinen liikkuminen vaikuttaa siis lapsen kehitykseen kokonaisvaltaisesti. (Sosiaali- ja terveysministeriö, Opetusministeriö & Nuori Suomi ry 2005, 7, 10.)

Alle 3-vuotiaiden lasten liikkuminen on pääsääntöisesti omaehtoista liikkumista, minkä aikuiset mahdollistavat antamalla siihen tilaa, aikaa ja mahdollisuuksia. 3-6-vuotiaiden lasten liikkuminen koostuu myös suurimmaksi osaksi omaehtoisesta liikkumisesta. Aikuisilla on suuri rooli lasten omaehtoisessa liikkumisessa: aikuisten tehtävä on tarjota lapsille monipuolisia ja virikkeellisiä liikkumisympäristöjä, ja varmistaa että lasten liikkuminen on monipuolista ja liikunnan tuntimääräiset suositukset täyttyvät. 0-6-vuotiaille lapsille on tarjottava tilanteita, joissa he saavat harjoitella monipuolisesti eri aistien kautta tulevan tiedon käsittelyä ja liikkuttamaan omaa kehoaan itsenäisesti. Perushoitotilanteissa aikuisten on hyödynnettävä tilanteita niin, että lapsi voi harjoitella samalla oman kehon hallintaa ja hahmottamista. (Sosiaali- ja terveysministeriö, Opetusministeriö & Nuori Suomi ry 2005, 11, 15.)

5.2.3 Tutkiminen

Lapsi on luonteeltaan utelias, joten tutkiva ihmettely on hänelle ominaista aina syntymästä lähtien. Tutkimalla, pohtimalla ja kyselemällä lapsi tyydyttää uteliaisuuttaan. Oivaltamalla asioita epäonnistumisien ja onnistumisien kautta lapsen mielenkiinto oppimiseen pysyy yllä. Kasvattajien tärkein tehtävä on antaa lapsille mahdollisuus ja aikaa ihmetellä, tutkia ja kysel-

lä. Aktiivinen vuorovaikutus on tässä avainasemassa. Tutkimaan innostavassa varhaiskasvatustyössä kannattaa hyödyntää esimerkiksi luontoa. (Stakes 2005, 25.)

Aikuinen toimii ihmettelyn ja ajattelemisen esimerkkinä ja antaa lapsille aikaa ja mahdollisuuksia tutkimiseen. Aikuisten on tärkeä havainnoida lapsia ja tarttua heidän ideoihin ja ajatuksiin sekä antaa heille mahdollisuus toteuttaa niitä itse. Tutkiminen syntyy arjen asioista ja näkyy lasten toiminnassa kokonaisvaltaisesti. (Päiväkoti Kampin varhaiskasvatussuunnitelma 2012, 7.)

Asioiden tutkiva lähestymistapa edellyttää avointa vuorovaikutusta (Lastentarhanopettajaliitto 2005a, 4). Lapsen kiinnostus, uteliaisuus ja virittäytyneisyys vuorovaikutukseen edistävät hänen oppimista ja kehitystä, sillä lapsi oppii uusia asioita ollessaan vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Läheiset ja tutut aikuis- ja kaverisuhteet muodostavat lapselle turvallisen kasvuympäristön, mikä mahdollistaa lapsen myönteisen kehityksen. Aikuisen ja lapsen lämpimällä ja toimivalla vuorovaikutussuhteella on suuri merkitys, sillä se saa lapsen viihtymään päiväkodissa ja mahdollistaa näin ollen lapsen oppimisen. Aikuisten on osattava tunnistaa lapsen tarpeet ja lapsen kykyyn olla vuorovaikutuksessa vaikuttavat tekijät (esimerkiksi temperamentti ja kehitykseen liittyvät tekijät). Yksilöllinen huomioiminen vaatii aikuiselta tarkkaa havainnointia siitä, miten lapsi oppii ja ajattelee. (Lastentarhanopettajaliitto 2006, 3-4.)

Lapsen ensimmäisien vuosien vuorovaikutus vaikuttaa hänen käsitykseen itsestään ja muista sekä siihen miten muut häntä kohtelevat ja miten hän itse vaikuttaa muihin. Varhaisvuosien vuorovaikutus luo pohjan lapsen myöhemmille vuorovaikutussuhteille: sen mukaan lapsi ennakoi vuorovaikutustilanteita sekä osallistuu, tulkitsee ja havainnoi niitä. Lämpimät vuorovaikutussuhteet luovat pienelle lapselle perusturvallisuutta ja luottamusta, mikä näkyy myös hänen tulevaisuudessa ihmissuhteissaan, itsetunnossa ja esimerkiksi empatiakyvyssä. Perushoitotilanteissa ja kaikissa muissakin arjen tilanteissa aikuiset osoittavat lapselle rakkautta, hyväksyntää ja rajoja, seurustelevat sekä opettelevat ja näyttävät tunteita yhdessä lapsen kanssa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

5.2.4 Taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen

Lapsen taiteellisen kokemisen ja ilmaisemisen tulisi sisältää kädentaitoja, kirjallisuutta sekä draamallista ja musiikillista toimintaa. Taiteen avulla lapsi saa ilmaista itseään, kokea iloa ja riemua sekä kehittyä yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Mielikuvitusmaailma yhdistyy taiteeseen, jolloin se innostaa lasta ja virittää hänen toiminnallisuuttaan. (Stakes 2005, 23-24.) Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen on mahdollista näkyä päiväkodissa kaikissa hetkissä.

Kasvattajien on oltava tietoisia siitä mitä taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen on ja miten

taidetta voidaan käyttää päiväkodin arjessa. Taiteen ottaminen mukaan kaikkeen toimintaan on suhteellisen helppoa. Se voi olla esimerkiksi unilaulu lepohetkellä, loruttelut tai laululeikit siirtymätilanteissa tai esimerkiksi aikuisen hyräily surevaa lasta lohduttaessa. Aikuisilla onkin suuri rooli taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen mahdollistajana: aikuiset antavat lapsille mahdollisuuksia ilmaista luovuuttaan sekä tukevat lasten taiteellisia mielenkiinnon kohteita. Lapsilähtöisyyden tukeminen taidekasvatuksessa on erityisen tärkeää. Aikuinen myös rakentaa lapsille ympäristön, missä heidän omien käsien jälki näkyy. (Ruokonen & Rusanen 2009, 10, 13.)

Kasvattaja on vastuussa myös lasten taidekasvatuksellisesta oppimisympäristöstä, missä on tärkeää huomioida lasten kehitystasot. Myös lasten tapa kokea todellisuutta on tiedostettava ja huomioitava taiteellisen oppimisympäristön suunnittelussa. Ympäristön tulisi mahdollistaa tilojen käyttäminen lasten spontaaneihin leikkeihin ja muuhun taiteelliseen ilmaisuun, samoin ajan antaminen tälle toiminnalle on merkityksellistä. Lapsella on oltava mahdollisuus peilata tunteitaan, ajatuksiaan ja kokemuksiaan erilaisin taiteellisin keinoin. Taiteellinen oppimisympäristö tarjoaa lapsille elämyksellisiä kokemuksia ja antaa heille mahdollisuuden ilmaista itseään luovasti. (Ruokonen & Rusanen 2009, 12.)

Taidekasvatuksella on roolinsa myös lapsen eettisessä kehityksessä. Lapsille on ominaista elää kuvitelman ja todellisuuden rajamailla vaikka lapsen onkin tavoitteena oppia hahmottamaan todellisuutta. Mitä rikkaampi lapsen kuvittelukyky on, sitä paremmin hän pystyy kuvittelemaan muiden ja omia tunteita sekä pohtimaan erilaisia ratkaisuja ristiriitatilanteissa. Taidekasvatus näkyy näiden taitojen harjoittelemisen tukemisessa: aikuisten tehtävä on tarjota lapselle leikin tai erilaisten taidemuotojen avulla tilanteita, joissa lapsi saa käsitellä kuvitelmaa ja todellisuutta rinnakkain. Näin lapsi oppii ymmärtämään näiden eron, mutta hänellä on myös mahdollisuus ja osaaminen heittäytyä leikkiin ja kuvitelmaan. (Ruokonen & Rusanen 2009, 12.)

Esittelen seuraavaksi hieman erilaisia tapoja toteuttaa taiteellista toimintaa. Näitä ovat esimerkiksi musiikki- ja draamakasvatus sekä kädentaidot ja käsityökasvatus. Musiikin avulla lapset käyvät läpi erilaisia tunnetiloja ja ajatuksia. Musiikin avulla lapsi oppii myös kuuntelemaan ja musiikki kannustaa lasta ilmaisemaan itseään esimerkiksi laulamalla, soittamalla tai tanssimalla. Musiikkikasvatus tukee lasten kykyä oppia ja heidän kehitystään kokonaisvaltaisesti. Se mahdollistaa lapselle musiikillisia elämyksiä ja antaa onnistumisen ja oppimisen kokemuksia. (Ruokonen 2009, 22.) Draamakasvatus puolestaan pitää sisällään kaikenlaisen draamaan ja teatteriin liittyvät toiminnot. Teatteri tähtää selvästi esitykseen draaman painottuessa enemmän toimintaan itseensä. Aikuisella on suuri rooli varhaiskasvatusympäristössä tapahtuvassa draamatyöskentelyssä, sillä draama on usein aikuisjohtoista, aloitteellista aikuisten puolesta ja aikuinen toimii draamatyöskentelyssä roolimalli-

na. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen perustuu vahvasti todellisuuden ja kuvitellun yhdistelemiseen ja näin on myös draaman kohdalla. Draamatyöskentelyssä kuvitellut roolit yhdistetään todellisuuteen, samoin leikki ja kasvatus yhdistyvät siinä toisiinsa. (Toivanen 2009, 30.) Kädentaitojen harjoittamisen myötä lapsi saa onnistumisen ja oppimisen kokemuksia, hänen käsien taidot kehittyvät, hän oppii oivaltamaan ja ajattelemaan sekä löytämään omat taitonsa ja hahmottamaan oman kehonsa liikeratoja. Käsiyökasvatuksen keskeinen tavoite on tarjota lapsille tekemisen iloa, työn tuotos ei välttämättä ole päämäärä vaan itse toiminta voi olla erityisen antoisaa. Tekemisen tuotoksella voi kuitenkin olla suuri merkitys, se voi tarjota iloa ja hyvää mieltä. Lapsen teoksien dokumentointi ja esillepano on tärkeää, jotta lapsi saa kokea onnistumisen iloa omasta työstään. Dokumentoinnin avulla voidaan myös hahmottaa lapsen kehittymistä ja osaamista. (Karppinen 2009, 56-57.)

6 Aikaisemmat tutkimukset

Vuorohoito tuntuu olevan vähän tutkittu aihe, mikä on hämmästyttävää, sillä vuorohoidon tarve kasvaa jatkuvasti ja näin ollen myös vuorohoito lasten hoitomuotona yleistyy. Tutkimusten vähäisyys kiellii siitä, ettei teoriaa ja tutkimustietoa vuorohoidosta ole tarpeeksi. Oman opinnäytetyöni aiheeseen, eli pedagogiikan toteutumiseen vuorohoidossa, liittyviä töitä oli vaikea löytää. Ammattikorkeakoulujen sosionomiopiskelijoiden opinnäytetöiden aiheina vuorohoitoon liittyen ovat olleet muun muassa kasvatuskumppanuus, lasten ja vanhempien asiakastyytyväisyys ja kokemukset sekä havainnointi.

Myös Hannuniemi (2011, 13-16) ihmettelee pro gradu -tutkielmassaan vuorohoitoa koskevien tutkimusten vähäisyyttä. Omassa työssään hän selvittää lapsuudentutkimuksen näkökulmasta sitä, miten lapsi rakentaa arkeaan vuorohoidossa. Hän siis tarkastelee vuorohoidon rakentumista lasten näkökulmasta. Havainnoinnin sekä valokuvauksen, valmiiden dokumenttien ja haastatteluiden avulla hän on selvittänyt miten vuorohoidossa olevan lapsen arki rakentuu tilallisesti ja ajallisesti, miten vuorohoidossa oleva lapsi rakentaa arkeaan toiminnallisesti sekä millaisessa vuorovaikutuksessa vuorohoidossa oleva lapsi on aikuisten ja muiden lasten kanssa. Tekemänsä tutkimuksen tuloksien mukaan lapsen arjen pysyviä rakenteita vuorohoidossa olivat päiväkodin tilat, päivärytmi ja toimintakulttuuri, kun taas muuttuvia tekijöitä olivat lapsen omat sekä muiden lasten hoitoajat sekä päiväkodin työntekijöiden työvuorot. Lapsen arjen toiminnallinen rakentaminen näkyi muunmuassa omaehtoisen toiminnan ja vapaan leikin paljoudessa, jolle on Hannuniemen (2011, 78) mukaan varattu vuorohoidossa enemmän aikaa kuin päivähoidossa. Aikuinen toimi tutkimuksen tuloksien mukaan järjestyksen ylläpitäjänä ja vuorovaikutuksen kontrolloijana lähinnä ruokailuissa, siirtymätilanteissa sekä ohjatun toiminnan tuokioilla. Muuten lasten keskinäisten vuorovaikutussuhteiden luomiseen oli vapaan toiminnan vuoksi paljon mahdollisuuksia ja aikaa. Vuorohoidon erityispiirteet, tässä tapauksessa lasten yksilölliset hoitoajat näkyivät myös lasten vuorovai-

kutussuhteiden luomisessa. Toisiin tutustuminen kesti pitkään ja vapaapäiviltä palaaminen tai kesken päivää hoitoon saapuminen vaikutti kaverisuhteiden luomiseen. Aikuisen rooli vuorovaihtussuhteiden luomisessa korostui tällöin ja hän toimi lasten leikkiin liittäjänä. Aikuiset olivatkin paljon osallisina tavalla tai toisella lasten leikeissä ja toiminnassa. (Hannuniemi 2011, 28, 38, 76-77.)

Vaikka Hannuniemen (2011) pro gradu -tutkimuksen aihe ei ole yhtenevä opinnäytetyöni aiheen kanssa, antaa se kuitenkin tärkeää tietoa vuorohoidosta myös omaa työtäni ajatellen. Hannuniemen tutkimuksen tulokset perustelevat oman työni aiheen tarpeellisuutta. Pedagogiikan toteutumista vuorohoidossa on tarpeellista tutkia, sillä kuten Hannuniemen tutkimuksesta käy ilmi, lasten vapaalle ja omaehtoiselle toiminnalle on varattu vuorohoidossa päivähoitoa enemmän aikaa. Aikuisen osallistuminen ja läsnäolo tällaisessa toiminnassa riippuu paikalla olevien lapsien määrästä, joka vaihtelee vuorohoidossa suuresti. Lasten hoitoajat ja -päivät siis vaihtelevat, samoin kuin vuorohoidon työntekijöiden työvuorot. Näiden Hannuniemen tutkimuksen tuloksien perusteella olisikin hyvä selvittää toimiiko lapsi itselleen ominaisilla tavoilla vuorohoidossa ja miten tätä toimintaa tuetaan ja mahdollistetaan vuorohoidon erityispiirteiden tuomien haasteiden asettamissa puitteissa.

Vuosien 2011-2014 aikana Jyväskylässä on tehty tärkeää tutkimusta vuorohoitoon liittyen. Jyväskylän ammattikorkeakoulu on ollut yhdessä Jyväskylän yliopiston Kasvatustieteiden laitoksen ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kanssa mukana Suomen Akatemian rahoittamassa ”Perheet 24/7” -tutkimushankkeessa, missä tarkastellaan lasten sosio-emotionaalista hyvinvointia ja perheen arkea 24/7-taloudessa lasten, vanhempien ja päivähoiton näkökulmasta. Tarve tällaisen tutkimuksen järjestämiselle on ollut suuri ja sen pohjana onkin ollut juuri vuorohoitoon ja 24/7-talouksiin liittyvän tutkimustiedon vähäisyys. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää miten vanhempien epätyypilliset työajat ja erilaiset lastenhoitojärjestelyt vaikuttavat perheisiin, ja miten vanhemmat ja lapset niihin suhtautuvat. Tietoa kerätään myös Hollannista ja Iso-Britanniasta, ja näiden eri maiden tuloksia verrataan keskenään. Tutkimuksen aineiston keruussa on käytetty menetelmänä esimerkiksi elektronista päiväkirjaa, ja sen tarkoituksena onkin kehittää myös matalan kynnyksen käyttäjälähtöisiä menetelmiä perhe-elämän tutkimiseksi. Aineistonkeruumenetelminä ovat toimineet vanhemmille suunnattu web-kysely, päivähoidon työntekijöille suunnattu web-kysely, ympärivuorokautinen sähköinen lapsi-päiväkirja (sähköpostia illiltä!) sekä lasten kokemusten kerääminen esimerkiksi saduttamalla ja videoimalla. Aineistoa on kerätty ja analysoitu vuoden 2013 aikana, ja osa tuloksista on myös raportoitu. Tutkimuksen tulokset julkaistaan vuoden 2014 aikana. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2012.)

7 Tutkimuksen toteutus

Seuraavaksi esitellään kokonaisuudessaan tutkimuksen toteutus. Tässä osiossa esitellään tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset, tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmät sekä perustelut niiden valitsemiseksi, tutkimuksen aikataulu ja toteutus, tutkimushenkilöt ja -ympäristö sekä aineiston analyysi ja perustelut sen valitsemiseksi.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuottaa tärkeää tietoa vuorohoitopäiväkodeille työn ja vuorohoidon kehittämiseksi. Tavoitteena on selvittää, miten lastentarhanopettajat kokevat pedagogiikan toteutuvan vuorohoidossa.

Tutkimuskysymykset

1. Miten vuorohoitopäiväkodeissa työskentelevät lastentarhanopettajat kokevat pedagogiikan toteutuvan vuorohoitopäiväkodeissa?
2. Toteutuuko pedagogiikka tasapuolisesti kaikkien lasten kohdalla?

7.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusta suunniteltaessa tulisi pohtia millainen menettelytapa toisi parhaiten vastauksia selvitettävään ongelmaan. Pohdinnan apuna on mielekästä käyttää valmiita tutkimuksia ja menetelmiin perustuvaa kirjallisuutta. Tutkijan tulisi valita sellainen lähestymistapa ja tutkimusmenetelmä, minkä toimivuudesta hän on itse kaikista vakuuttunein. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 133.) Opinnäytetyöni suunnitteluvaiheessa tutustuin valmiisiin opinnäytetöihin ja muihin tutkimuksiin sekä menetelmäkirjallisuuteen. Niiden perusteella valitsin tutkimukseni lähestymistavaksi kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen menetelmän yhdistelmän ja aineistonkeruumenetelmäksi kyselylomakkeen. Vahvimmin päätökseeni vaikuttivat muut opinnäytetyöt. Löysin kiinnostavia varhaiskasvatukseenkin liittyviä tutkimuksia, joissa oli onnistuneesti käytetty aineistonkeruumenetelmänä kyselylomaketta.

Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, mitä pyritään käsittelemään mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Ihmisen hyödyntäminen tiedonkeruussa kuuluu sen tyypillisiin piirteisiin, samoin kuin kohdejoukon tarkoituksenmukainen valinta, pyrkimys paljastaa uusia ja odottamattomia asioita, induktiivisen analyysin käyttäminen, laadullisten metodien käyttäminen aineiston hankkimisessa, joustava ja muokkautuva tutkimussuunnitelma sekä tapausten ainutlaatuinen käsittely. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 157.)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa taas on tyypillistä tehdä johtopäätöksiä aiemmista tutkimuksista, esittää hypoteeseja (eli väittämiä) ja määritellä käsitteitä. Tutkittavien henkilöiden valinta on tarkkaa ja näistä henkilöistä määritellään perusjoukko, mistä otetaan otos. Tutkimuksen tulosten tulee päteä tähän perusjoukkoon. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 135-136.)

Opinnäytetyöni ei ole puhtaasti kvalitatiivinen tai kvantitatiivinen, vaan se on yhdistelmä näistä menetelmistä. Kvalitatiivista ja kvantitatiivista tutkimusotetta onkin vaikea erottaa toisistaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 132.) Edellä mainituista menetelmien määrittelyistä voikin poimia ne piirteet, jotka tekevät työstäni näiden kahden menetelmän yhdistelmän. Kvalitatiivisen tutkimuksen piirteiden mukaisesti olen valinnut tutkimuksen kohdejoukon tarkoituksenmukaisesti, käyttänyt induktiivista sisällönanalyysia ja tutkimussuunnitelmani on ollut joustava ja muokkautuva. Kvantitatiivisen piirteen työlle antaa yleensä kvantitatiiviseksi määriteltävä aineistonkeruumenetelmä, eli kyselylomake. Aineiston analysoinnissa olen käyttänyt molempiin menetelmiin sopivia aineistonkäsittelymenetelmiä.

7.2 Aineistonkeruumenetelmä

Toisin kun yleisesti oletetaan, myöskään kvalitatiivista tutkimusta tehdessä tutkijan ei tarvitse olla läheisessä kontaktissa tutkittaviin. Kysely voi siis toimia tutkimusmenetelmänä myös kvalitatiivisessa tutkimuksessa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 189.)

Käytin opinnäytetyössäni kyselylomaketta aineistonkeruumenetelmänä, koska sitä käyttämällä pystyin kysymään monia asioita ja sain tutkimukseen mukaan paljon ihmisiä. Pyrin selvittämään tutkimuksellani päiväkodin työntekijöiden mielipiteitä ja käsityksiä sekä selvittämään tosiasioita ja saamaan tietoa erilaisista tavoista toimia, mikä onnistuu kyselylomakkeen avulla. Kyselylomakkeen avulla on mahdollista selvittää myös perusteluita ja arviointeja näille mielipiteille ja tavoille toimia. Kysely oli selkeä valinta myös siksi, että tutkimukseen osallistuvat henkilöt asuvat kaukana minusta, tutkimuksen tekijästä. Sitä käyttämällä säästin sekä aikaa että vaivaa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 190-192.)

Nykyaikainen versio kyselyn suorittamiselle olisi verkkokysely. Päätin kuitenkin suorittaa kyselyn postitse paperisena versiona kolmesta syystä. Ensinnäkin koin postitse suoritettavan kyselyn olevan itselleni ominaisempi valinta. Toiseksi, uskon paperisen kyselylomakkeen täyttämisen olevan päiväkodin työntekijöille mielekkäämpää ja helpompaa. Kyselyyn voi vastata helposti esimerkiksi kahvitauolla, mitä kaikki eivät halua viettää tietokoneella istuen. Monissa päiväkodeissa on vain muutamia tietokoneita työntekijöiden käytettävissä, joten paperiseen versioon vastatessa ei myöskään tarvitse huolehtia vapaista tietokoneista. Kolmanneksi, paperinen versio on mielestäni aidompi, sillä siitä voi esimerkiksi nähdä vastaajan käsialan. On

jollakin tapaa hienoa ajatella, että sekä kyselyn laatija että vastaaja ovat käsitelleet samaa paperia.

Opinnäytetyössäni käyttämä kyselylomake on jaettu neljään osaan: perustiedot, mielipiteesi pedagogiikan toteutumisesta (osa A), pedagogiikan toteutuminen (osa B) ja lopuksi (osa C). Ensimmäinen osa, eli vastaajan perustiedot, on toteutettu monivalinta-menetelmää käyttäen. Näissä kysymyksissä olen selvittänyt vastaajien koulutusta, ikää, sukupuolta, työkokemusta heidän vastaushetken aikaisessa työpaikassaan, työkokemusta päivähoitossa, heidän ryhmänsä lasten ikäjakaumaan ja lukumäärää sekä heidän tiimensä työntekijöiden määrää. Viiden ensimmäisen kysymyksen kohdalla vastaajalle on asetettu valmiiksi vastausvaihtoehdot, joista hän valitsee itselleen sopivimman vastauksen. Viimeisen kolmen kysymyksen kohdalla vastaaja saa täydentää esitetyn väittämän häneen sopivaan tapaan (esimerkki-kysymyksenä: ryhmäni lapset ovat ___ -vuotiaita). Kyselylomakkeen A-osassa, eli "Mielipiteesi pedagogiikan toteutumisesta"-osassa vastaajalta selvittää hänen mielipiteitään ja kokemuksiään pedagogiikan toteutumisesta hänen päiväkodissaan väittämien ja avoimien kysymyksien avulla. A-osan tarkoituksena on selvittää vastaajan mielipiteitä ja kokemuksia yleisellä tasolla, ja virittää hänet kyselylomakkeen aiheeseen (pedagogiikan toteutuminen). Myös kyselylomakkeen B-osa on toteutettu väittämien ja avoimien kysymyksien avulla. B-osa toimii kyselylomakkeen pääasiallisena tiedonkerääjänä ja se on jaettu pedagogiikan pohjalta neljään teemaan: leikkiminen (teema 1), liikkuminen (teema 2), tutkiminen (teema 3) ja taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen (teema 4). Viimeinen osa, eli C-osa "Lopuksi" on toteutettu ainoastaan avoimien kysymyksien avulla ja sen tarkoitus on toimia vastaajan pedagogiikkaan liittyvien ajatusten kokoavana osana.

Käytin siis kyselylomakkeessani kysymyksen esittämiseen kolmea eri muotoa: monivalintakysymyksiä, avoimia kysymyksiä ja väittämiä (joissa on asteikkoihin perustuva vastausmuoto). Kyselylomakkeen monivalintakysymykset ovat osittain sekakysymyksiä, sillä joissakin kysymyksissä on vaihtoehtona myös "muu, mikä?". Valitsin tällaisen vastausvaihtoehdon, koska en välttämättä ole osannut ajatella etukäteen kaikkia mahdollisia vastausvaihtoehtoja. Avoimien kysymyksien kohdalla esitin kysymyksen, johon vastataan vapaasti. Tällä menetelmällä hain mielipiteitä, yksityiskohtaisempaa tietoa asteikkomenetelmän vastauksiin sekä perusteluita vastauksille. Väittämiä ja asteikkoihin (tai skaaloihin) perustuvaa vastaustapaa käytin kyselylomakkeen pääasiallisena kysymysmenetelmänä yhdessä avoimien kysymyksien kanssa. Tässä menetelmässä esitin väittämiä, joiden kohdalla vastaaja valitsee sen kohdan, kuinka vahvasti hän on samaa tai eri mieltä esitetyn väittämän kanssa. Käytin menetelmässä Likertin asteikkoa, joka on 4-portainen. Asteikossa on jokaisen väittämän kohdalla neljä vastausvaihtoehtoa: täysin eri mieltä, vähän eri mieltä, vähän samaa mieltä ja täysin samaa mieltä. Näistä vaihtoehtoista vastaaja ympyröi kohdan, joka hänen mielestään vastaa parhaiten väittämään. Kyselylomakkeessa ei ole asteikon kohdalla vaihtoehtoa "en osaa sanoa" tai "ei samaa eikä

eri mieltä”, sillä halusin vastaajien kallistuvan mielipiteellään johonkin suuntaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 193-196, 198-200.)

Päätettyäni opinnäytetyössäni käyttämäni aineistonkeruumenetelmän olin tietoinen myös sen huonoista puolista. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2008, 190) mukaan kyselytutkimuksen aineistoa ei yleensä pidetä kovin vahvana, sillä kyselyn vastaajien suhtautuminen tutkimukseen jää kyseenalaiseksi. Heidän huolellisuuttaan ja rehellisyyttään kysymyksiin vastaamisessa ei voida tietää samoin kuin ei sitäkään, miten he ovat kysymykset ymmärtäneet tai millaista tietoa heillä aiheesta on. Joidenkin tutkimusten kohdalla vastaamattomien lukumäärä on suuri, mikä vaikuttaa olennaisesti koko tutkimukseen. En kuitenkaan uskonut, että oman tutkimukseni kohdalla edellä mainitut asiat nousisivat ongelmaksi. Tutkimukseni aihe keskittyy varhaiskasvatukseen ja sen käytännön työhön. Kyselyn vastaajat ovat varhaiskasvatustyön ammattilaisia ja heillä on vahva kosketus sekä työhön itseensä että teoriaan sen taustalla, joten en uskonut aiheen tuntemattomuuden olevan ongelma heidän kohdallaan. Pyrin kyselyä tehdessäni hyödyntämään jo olemassa olevia ja käytettyjä kyselylomakkeita sekä teoriaa niiden laatisesta. Hyödynsin myös omia kokemuksiani kyselyiden vastaajana, mikä auttoi minua pohtimaan kysymyksiä vastaajan näkökulmasta. Vastaajien motivaatiota oli vaikea ennustaa ja todentaa, mutta uskoin sen olevan korkealla. Oman kokemukseni perusteella voin sanoa, että varhaiskasvatuksen työntekijät ovat kiinnostuneita ja innokkaita kehittämään sekä omaa työtään että alaa yleisesti, mikä vaikuttaa myös heidän motivaatioonsa osallistua erilaisiin tutkimuksiin.

Valmistauduin lähettämään tutkimukseni kahdessa aallossa. Ensimmäisessä aallossa lähetin kyselylomakkeet saatekirjeineen ja vastauskuorineen tutkimukseen osallistuviin päiväkoteihin. Vastusajaksi annoin viikon. Kahden viikon kuluttua kyselyiden lähettämisestä suoritin toisen aallon, jolloin lähetin toisen erän kyselyitä tutkimuspäiväkoteihin. Näiden aaltojen välissä olin päiväkoteihin yhteydessä sähköpostitse kannustaen heitä osallistumaan tutkimukseen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 191.)

7.3 Tutkimuksen aikataulu ja toteutus

Opinnäytetyö on suoritettu vuosien 2013-2014 aikana. Aloitin opinnäytetyöni aiheen kehittelyn tammikuussa 2013 aloitettuani työt helsinkiläisessä vuorohoitopäiväkodissa. Työni aihe on lähtöisin työpaikkani, vuorohoitopäiväkodin johtajalta. Tammikuun 2013 aikana kehitelin aihetta yhdessä opettajien ja työelämän edustajan kanssa. Tuolloin olin myös ensimmäisen kerran yhteydessä vuorohoitopäiväkoteihin, jotka halusin mukaan tutkimukseeni. Kaksi päiväkotia varmistivat tuolloin osallistumisensa.

Tammi- ja helmikuun 2013 aikana pohdin työni sisältöä ja sen teoreettista viitekehystä. Tutustuin alan kirjallisuuteen, muihin tutkimuksiin sekä muuhun teoriaperustaan. Valitsin myös tutkimus- sekä aineistonkeruumenetelmät, joihin tutustuin menetelmäkirjallisuuden ja muiden tutkimusten avulla. Tämän jälkeen aloin työstämään opinnäytetyösuunnitelmaa ja esittelin opinnäytetyösopimuksen oppilaitoksemme opettajille. Helmikuun aikana työn eteneminen hahmottui saatuani uuden ohjaavan opettajan sekä hankeympäristön. Suunnittelin myös kyselylomakkeen muotoa ja kysymyksiä.

Maaliskuun alussa olin uudelleen yhteydessä tutkimukseen osallistuvien päiväkotien kanssa. Selvitin heiltä kohdejoukon suuruutta ja kerroin työn etenemisestä. Yhteydenpidolla pidin päiväkodit ajan tasalla tutkimuksen etenemisestä ja huolehdin heidän osallistumisestaan tutkimukseen. Maaliskuussa opinnäytetyöni aihe vaihtui, jolloin aloin keräämään uutta materiaalia ja tietoa työni teoriaan. Olin uudelleen yhteydessä tutkimukseen osallistuviin päiväkoteihin aiheen vaihtumisen vuoksi. Lisäksi hankin uusia osallistujia, sillä uuden aiheen tarkoituksena on tarkastella lastentarhanopettajien työskentelyä.

Tutkimukseeni osallistui henkilöitä neljältä eri paikkakunnalta, joten hain myös tutkimusluvat neljältä eri paikkakunnalta. Hain tutkimuslupia opinnäytesopimukseni avulla huhtitoukokuussa. Valmistelin opinnäytetyösuunnitelmani sekä kyselylomakkeen huhtikuussa ja lähetin kyselyt toukokuussa. Joidenkin kyselyiden lähettämässä oli sekaannuksia ja lähetin kesäkuussa kyselyitä osittain uudelleen.

Sain kyselyitä takaisin kesäkuun aikana ja tarkoitukseni oli analysoida tuloksia ja viimeistellä työni kesän ja alkusyksyn aikana. Palasin kuitenkin opinnäytetyöni pariin vasta joulukuussa 2013. Tammi-maaliskuussa 2014 tarkastelin tutkimukseni aineistoa ja muokkasin sen teoreettista viitekehystä. Huhti-toukokuussa 2014 analysoin tutkimukseni tulokset sekä viimeistelin opinnäytetyöni.

7.4 Tutkimushenkilöt ja tutkimusympäristö

Valitsin tutkimukseni kohdejoukon tarkoituksenmukaisesti. Tutkimukseni tarkoitus on selvittää lastentarhanopettajien kokemuksia ja mielipiteitä siitä, miten pedagogiikka toteutuu vuorohoitopäiväkodeissa. Tämä tekee tutkimukseen osallistuvien henkilöiden valinnasta selkeän: heidän tulee olla vuorohoitopäiväkodeissa työskenteleviä lastentarhanopettajia.

Kuten opinnäytetyöni taustoja esitellessä mainitsin, vuorohoittoa ei ole erikseen määritelty päivähoitolaissa ja -asetuksissa. Tällöin erilaisten vuorohoittoa koskevien ohjeiden määrittely jää kuntien vastuulle. Kuntien ohjeistukset voivat näin ollen vaihdella, mikä näkyy vuorohoittoa tarjoavien päiväkotienkin toiminnassa. Tämän vuoksi halusin ottaa tutkimukseeni mukaan

päiväkoteja eri paikkakunnilta. Suorittaessani kyselyn eri paikkakuntien päiväkotien työntekijöille saisin selville monipuolisempia ja laajempia näkemyksiä, mikä vaikuttaisi myös tutkimukseni aineiston monipuolisuuteen.

Kevään 2013 aikana olin sähköpostitse yhteydessä tutkimukseen osallistuviin päiväkoteihin. Päiväkodit ja niiden paikkakunnat on valittu sattumanvaraisesti. Osallistuneet päiväkodit ovat Käpymetsän päiväkoti Rovaniemeltä, Tapiolan päiväkoti Jyväskylästä, Petosenmutkan ja Minnan päiväkodit Kuopiosta sekä Paavolan päiväkoti Lahdesta. Kaikki päiväkodit tarjoavat vuorohoitoa ja ovat auki ympärivuorokautisesti. Lopullinen kohdejoukon suuruus oli 21 lastentarhanopettajaa.

Kontakti tutkimushenkilöihin on tapahtunut pääasiassa sähköpostitse. En ollut kontaktissa tutkimuksen kohdejoukkoon tutkimuksen missään vaiheessa sen aineistohankintamenetelmän ja henkilöiden asuinpaikkojen sijoittumisen vuoksi. Tutkimuksen toteutusympäristöä ei siis varsinaisesti ole tai ainakaan sitä ei pystytä määrittelemään.

7.5 Aineiston analysointi

Tutkimuksen ytimen muodostavat kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten tekeminen. Analysointi on se vaihe, johon tähdättiin tutkimusta aloitettaessa ja se tuo vastaukset esitettyihin tutkimusongelmiin. Analysointivaihe on siis korostuneen tärkeä osa tutkimusta ja analysointitavan valinnan kanssa täytyy olla huolellinen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 216.)

Opinnäytetyöni aineisto on kerätty sekä määrällisen että laadullisen tutkimuksen menetelmiä käyttäen. Siksi käytin myös sen analysoinnissa näiden molempien tutkimusmenetelmien mukaisia analysointitapoja. Tosin Vilka (2005, 87) mainitsee, että tutkimusmenetelmän määrittelee kyselylomakkeessa käytettyjen kysymyksien analysointitapa yhdessä sen kanssa mitä tutkimuksella pyritään selvittämään tai saamaan aikaiseksi, eikä se, millaisia kysymysmuotoja kyselylomakkeessa on käytetty. Opinnäytetyöstäni tekee siis tämän perusteella kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen yhdistelmän se, että käytän kyselylomakkeen vastausten analysoinnissa sekä määrällistä menetelmää (numeroiden/lukumäärien taulukointi) että laadullista menetelmää (sisällönanalyysi).

Kyselyn monivalintaosoiden, eli lukumääriä ja prosenttiosuuksia kuvaavien vastausten käsittelyssä ja kuvaamisessa käytin Microsoft Excel-ohjelmistoa. Tarkoitukseni oli käyttää tilastollista yleisohjelmistoa SPSS:ää (Statistical Package for the Social Sciences), mutta määrällisen aineiston vähyyden vuoksi päädyin käyttämään Excel-laskentataulukkoja, koska se on minulle tutumpi ja helpompi ohjelmisto käyttää. Excel-ohjelmistoa hyödyntämällä muutin

saadut tulokset raporttiini mielekkäämpään muotoon taulukoiden muodossa. Kyselylomakkeen ensimmäisessä osassa eli vastaajien perustietojen kartoittamisessa tein jokaiselle kysymykselle oman taulukon, mihin syötin saadut vastaukset (taulukot). Tummensin taulukosta eniten kannatusta saaneet vastaukset, mikä helpottaa taulukoiden vastausten jakautumisten hahmottamista. A-osassa toimin samaan tapaan. Tein väittämien vastauksille taulukon, mihin syötin saadut vastaukset. B-osassa tein jokaisen teeman väittämille omat taulukot, joiden kanssa toimin samaan tapaan kuin olen edellä kuvannut.

Sisällönanalyysi voidaan jakaa kolmeen tyyliin: aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin, teoriälähtöiseen sisällönanalyysiin ja teoriaohjaavaan sisällönanalyysiin. Käytin työssäni aineistolähtöistä sisällönanalyysia avoimien kysymyksen vastausten analysoinnissa. Ennen vastausten käsittelyä litteroin kaikki avoimet vastaukset. Sisällönanalyysilla pyritään kuvaamaan saadun aineiston sisältöä sanallisesti ja selkeästi niin, että se on lukijalle mielekkäässä ja loogisessa muodossa. (Silius 2005, 1-4.)

Sisällönanalyysi jaetaan kolmeen vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe on aineiston pelkistäminen, toinen aineiston ryhmittely ja kolmas teoreettisten käsitteiden luominen. Aineiston pelkistämisen eli redusointivaiheessa aukikirjoitettu aineisto pelkistetään niin, että siitä jää jäljelle tutkimuksen kannalta olennaiset asiat. Aineiston ryhmittelyn eli klusterointivaiheessa aineistosta poimituista alkuperäisilmaisista etsitään samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia, minkä mukaan ne ryhmitellään. Nämä ryhmät yhdistetään luokiksi, joille muodostetaan niiden sisältöä kuvaavat käsitteet. Ryhmittelyvaihe toimii ikään kuin aineiston tiivistämisenä, sillä yksittäiset ilmaisut yhdistellään yleisiin, kokoaviin käsitteisiin. Sisällönanalyysin viimeisessä vaiheessa, teoreettisten käsitteiden luomisen eli abstrahointivaiheessa aineistosta erotetaan oleellinen tieto, minkä perusteella sille luodaan teoreettiset käsitteet. Tässä vaiheessa aineistosta poimituista alkuperäisilmaisuista yhdistetään luokiksi teoreettisten käsitteiden luomisen avulla ja luokkia yhdistellään niin kauan kuin se on tutkimuksen kannalta olennaista tai aineiston puolesta mahdollista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108-111.)

Opinnäytetyössäni aineiston analysointi tapahtui edellä kuvatun aineistolähtöisen sisällönanalyysin mukaisesti. Luettuani litteroidut vastaukset läpi, päätin jakaa aineiston kahteen aihealueeseen: pedagogiikan toteutumiseen ja pedagogiikan tasapuolisuuteen. Johdin nämä aihealueet tutkimuskysymyksistäni. Lisäksi päätin muodostaa yhden ylimääräisen, näiden aihealueiden tuloksia täydentävän aihealueen kyselylomakkeen A-osan pohjalta, minkä analysointia ja merkitystä kuvaan tarkemmin tuloksia tarkastellessa. Valitsin analyysiyksiköksi lauseen, minkä jälkeen aloin muodostaa sisällönanalyysitaulukkoita. Tein kyselylomakkeen neljälle teemalle omat taulukot, sillä koin niiden hahmottamisen olevan lukijalle niin mielekkäämpää. Muodostin taulukoille aihealueista valmiiksi pääluokat, sillä koin sen helpottavan tutkimuskysymysten kannalta olennaisten asioiden etsimistä ja käsittelyä.

Pedagogiikan toteutuminen-aihealueessa pääluokkia on kyselylomakkeen teemojen mukaisesti neljä: leikkimisen toteutuminen, liikkumisen toteutuminen, tutkimisen toteutuminen ja taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutuminen. Myös pedagogiikan tasapuolisuus-aihealueessa on neljä pääluokkaa: leikkimisen tasapuolisuus, liikkumisen tasapuolisuus, tutkimisen tasapuolisuus ja taiteellisen ilmaisun ja kokemisen tasapuolisuus. Lisäksi päätin määritellä näille pääluokille etukäteen myös yläluokat varmistaakseni tutkimuskysymysten kannalta olennaisissa asioissa pysymisen. Molempiin aihealueisiin muodostui kahdeksan pääluokkaa. Pedagogiikan toteutuminen-aihealueessa ne ovat: leikkimisen kehitettävät asiat, leikkimisen toimivat asiat, liikkumisen kehitettävät asiat, liikkumisen toimivat asiat, tutkimisen kehitettävät asiat, tutkimisen toimivat asiat, taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen kehitettävät asiat ja taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toimivat asiat. Pedagogiikan tasapuolisuus aihealueen pääluokat ovat: piirteitä leikkimisen epätasapuolisuudesta, piirteitä leikkimisen tasapuolisuudesta, piirteitä liikkumisen epätasapuolisuudesta, piirteitä liikkumisen tasapuolisuudesta, piirteitä tutkimisen epätasapuolisuudesta, piirteitä tutkimisen tasapuolisuudesta, piirteitä taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen epätasapuolisuudesta ja piirteitä taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen tasapuolisuudesta.

Muodostettuani taulukoille pää- ja yläluokat aloin etsiä yksi teema kerrallaan aihealueisiin sopivia alkuperäisilmaisuja. Kopioin ilmaiset litteroidusta aineistosta ja siirsin ne sisällönanalyysitaulukoihin. Käsittelin jokaisen teeman läpi niin, että etsin ensin sen kohdalla pedagogiikan toteutuminen-aihealueeseen liittyviä ilmaisuja minkä jälkeen siirryin pedagogiikan tasapuolisuus-aihealueeseen. Kokosin alkuperäisiin taulukkoihin kaikki alkuperäisilmaiset, mutta ilmaisujen suuren määrä vuoksi lopullisiin taulukkoihin valikoin ainoastaan osuvimmat ja kuvaavimmat ilmaiset. Seuraavaksi ryhmittelin aineistoa niiden samankaltaisuuksien ja eroavaisuuksien mukaan. Yhdistin keskenään samankaltaiset ilmaiset ja muodostin niille pelkistetyn ilmaisun. Ryhmittelin samankaltaisia pelkistettyjä ilmaisuja, ja loin näille ryhmille yläluokkiin sopivat alaluokat. Varmistin vielä, että alaluokat sopivat yläluokkaan ja yläluokkien sisältö pääluokkiin.

8 Tulokset

Käsittelen seuraavaksi tutkimuksen tulokset kyselyn teemojen mukaisesti. Tuloksissa on esitelty määrälliset ja laadulliset tulokset yhdessä, sillä koin niiden tarkastelun olevan järkevintä tällaisessa muodossa. Tulosten kerronta perustuu tekemiini sisällönanalyysitaulukoihin sekä väittämiin perustuviin määrällisiin taulukoihin. Käytän tulosten kuvaamisessa ja tekstin elävöittämisessä myös sitaatteja vastaajien avoimien kysymyksiensä vastauksista. Olen merkinnyt nämä lainaukset kirjain-numero-yhdistelmällä (esimerkiksi H1) ja muokannut ne järkevämpään muotoon. Aloitan tuloksien esittelyn kyselylomakkeen ensimmäisestä ja toisesta osasta: vastaajien perustiedoista ja heidän yleisestä mielipiteestään pedagogiikan toimivuutta koski-

en (kyselylomakkeen osa A). Kyselylomakkeessa perustietojen tarkoituksensa on kartoittaa vastaajan taustoja ja A-osan on tarkoitus virittää vastaaja kyselylomakkeen aiheeseen. Tuloksien kuvaamisessa näillä osilla on samanlainen tarkoitus: kuvaan niiden tuloksia avatakseni lukijalle vastaajien taustoja sekä suunnatakseni lukijan ajatukset vastaajien pedagogista toimintaa koskeviin mielipiteisiin ja kokemuksiin. Kyselylomakkeen A-osassa on lisäksi selvitetty vastaajien mielipiteitä ja kokemuksia siitä, mitkä vuorohoidon erityispiirteiden aiheuttamat haasteet he kokevat päiväkotiansa toiminnassa suurimmaksi. Kuvaan näitä tuloksia käyttäen vapaata kerrontaa. En kokenut näiden tuloksien vastaavan suoraan tutkimuskysymyksiini, mutta halusin tuoda niitä ilmi syventääkseni lukijan käsityksiä vuorohoidosta. Tämän jälkeen siirryn kyselylomakkeen B-osaan ja esittelen teema kerrallaan kummankin aihealueen (pedagogiikan toteutuminen ja pedagogiikan tasapuolisuus) tuloksia. Vertaan tuloksia osittain keskenään sen ollessa aiheen kannalta merkityksellistä. Koska vastaukset (ja tutkimus) perustuvat vastaajien mielipiteisiin ja kokemuksiin, ei niiden keskinäinen vertailu ole kaikissa kohdissa mielekästä tai edes mahdollista. Viimeiseksi esittelen vielä kyselylomakkeen C-osan tuloksia käyttäen tuloksien kuvaamisessa vapaata kerrontaa.

8.1 Vastaajien perustiedot

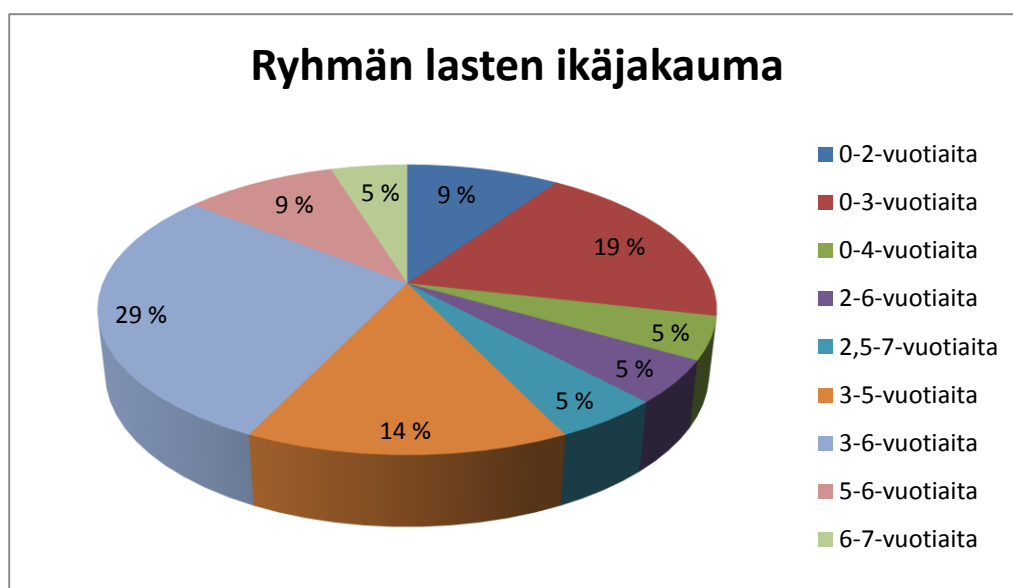
Lähetin kyselylomakkeita viiteen eri päiväkotiin yhteensä 32 kappaletta, joista 21 palautui täytettyinä (kahdessa vastauksessa oli jätetty kokonaan vastaamatta avoimiin kysymyksiin). Näin ollen vastausprosentiksi muodostui 65,6 %. Kyselylomakkeen ensimmäisessä osassa selvitettiin vastaajan koulutusta, ikää, sukupuolta, työkokemusta vastaushetken päiväkodista, työkokemusta päivähoidossa, ryhmän lasten ikäjakaumaa ja lukumäärää sekä tiimin työntekijöiden määrää. Yksi vastaaja jätti vastaamatta kahteen viimeiseen kysymykseen, mutta muut viisi kysymystä sai vastaukset kaikilta kahdeltakymmeneltäyhdekseltä vastaajalta.

Tutkimuksen kohdejoukkoa kuvatessani kerroin kyselyn suuntautuneen lastentarhenopettajille. Näistä vastanneista kahdestakymmenestäyhdestä lastentarhanopettajasta melkein puolet (10 vastaajaa) omasi yliopisto-koulutuksen. Neljä vastaajaa oli sosionomi-koulutuksen käynnyttä lastentarhanopettajaa, samoin kuin neljä lastentarhanopettajaa omasi opisto-koulutuksen. Lisäksi vastaajissa oli yksi yhteiskuntatieteiden maisteri, yksi kasvatustieteiden maisteri ja yksi sosiaalikasvattaja. Kaikki kyselyyn vastanneet olivat naisia. Yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki vastaajat olivat yli 30-vuotiaita. 31-40-vuotiaita vastaajia löytyi seitsemän kappaletta. Yli puolet, eli kolmetoista vastaajaa oli yli 41-vuotiaita kuuden vastaajan ollessa 41-50-vuotiaita ja seitsemän ollessa yli 50-vuotiaita.

Vastaajien ikäjakauma näkyi myös työkokemuksessa päivähoidossa. Vastaajilla oli paljon kokemusta päivähoidosta, sillä hieman yli puolella (11 vastaajaa) vastaajista oli kokemusta päivähoidosta yli 21-vuoden ajalta ja kuudella 11-20-vuoden ajalta. Ainoastaan neljällä vastaa-

jalla oli päivähoidosta alle 10-vuoden työkokemus. Kolmella vastaajalla oli päivähoidosta työkokemusta 0-5-vuoden ajalta ja yhdellä 6-10-vuoden ajalta. Työkokemusta vastaushetken työpaikasta vastajilla oli vaihtelevasti, mikä voikin kuvata vuorohoidolle tyypillistä työntekijöiden vaihtuvuutta. Kahdeksalla vastaajalla oli kokemusta sen hetkisestä päiväkodista 0-5-vuoden ajalta, viidellä 6-10-vuoden ajalta, kolmella 11-20-vuoden ajalta ja viidellä yli 21-vuoden ajalta.

Vastaajien työskentelyryhmien lapset olivat monenikäisiä ja ikäjakaumat hyvin erilaisia. Oheisesta kaaviosta selviää vastaajien työskentelyryhmien lasten ikäjakaumat.

Kuvio 1: Ryhmän lasten ikäjakauma

Kaaviosta selviää, että suurin isoin osa vastaajista työskenteli 3-6-vuotiaiden lasten kanssa. Toiseksi suurimmat ikäjakauma-ryhmät ovat 3-5-vuotiaat ja 0-3-vuotiaat.

Myös vastaajien työskentelyryhmien koot olivat vaihtelevia. Kahdeksan vastaajan ryhmässä oli yli 30 lasta kuuden vastaajan ryhmäkokojen ollessa 31-35 lasta ja kahden vastaajan työskennellessä yli neljänkymmenen lapsen ryhmässä. Kahdentoista vastaajan ryhmäkoot olivat siis alle 30 lasta. Kuuden vastaajan ryhmässä oli 26-30 lasta, kahden vastaajan 21-25, kahden vastaajan 16-20 ja kahden vastaajan ryhmät koostuivat 10-15 lapsesta. Tiimien työntekijöiden määrää selvittävän kysymyksen vastauksissa oli myös hajontaa, sillä vastaajat mainitsivat yhteensä seitsemän eri työntekijämäärää. Vastaukset selviävät allaolevasta kaaviosta, missä x kuvaa työntekijöiden lukumäärää.

Kuvio 2: Tiimin työntekijöiden määrä

Kuten kaaviosta käy ilmi, vastaajien ryhmien työntekijämäärät vaihtelevat kahdesta kahtentoista työntekijään. Vastaajien joukossa yleisin ryhmän työntekijämäärä oli viisi.

Perustietojen vastauksien perusteella voisi sanoa, että vastaajat ovat päteviä ja kokeneita päivähoidon työntekijöitä. Vastaajien ryhmien koostumuksessa on eroja niin lasten ikien ja määrien kuin työntekijöidenkin määrien puolesta, millä voi olla vaikutusta vastaajien mielipiteisiin ja kokemuksiin pedagogiikan toteutumista koskien.

8.2 Yleinen mielipide pedagogiikan toteutumisesta

Aineiston analyysia kuvatessani kerroin jakaneeni aineiston kahteen aihealueeseen, pedagogiikan toteutumiseen ja pedagogiikan tasapuolisuuteen. Kerroin muodostaneeni myös kolmannen aihealueen, minkä analysointia ja merkistystä kuvaan tarkemmin tässä luvussa. Tämä kolmas aihealue on muodostettu kyselylomakkeen A-osan pohjalta ja sen on tarkoitus toimia selittävänä ja täydentävänä aihealueena. Käsittelin kyselylomakkeen A-osan vastaukset sisällönanalyysin keinoin ja tein niille oman sisällönanalyysitaulukon. ”Mielipide pedagogiikan toteutumisesta” toimii taulukon pääluokkana ja sen muodostaa kaksi alaluokkaa: kehitettävää pedagogisessa toiminnassa ja toimivaa pedagogisessa toiminnassa. Tutustuessani kysymyslomakkeiden litteroituun aineistoon aloin poimia aineistosta alkuperäisilmaisuja aihealueeseen sopien. Ryhmittelin keskenään samankaltaiset alkuperäisilmaisut ja muodostin niille pelkistetyt ilmaisut. Keskenään samankaltaisille pelkistetyille ilmaisuille muodostin pääluokkaan sopivat alaluokat. Alaluokkia muodostui kaksi: kehitettävää pedagogisessa toiminnassa ja toimivaa

pedagogisessa toiminnassa. Pelkistettyjä ilmaisuja muodostui ”Kehitettävää pedagogisessa toiminnassa”-alaluokkaan viisi ja ”Toimivaa pedagogisessa toiminnassa”-alaluokkaan kuusi. Oheisessa taulukossa on listattu pelkistetyt ilmaisut niin, että alaluokat toimivat taulukoiden otsikkoina. Muistuttaisin tässä kohtaa, että lopullisiin sisällönanalyysitaulukkoihin karsin osan ilmaisuista niiden suuren määrän vuoksi. Säilytin ne ilmaisut, joiden koin olevan aiheen kannalta merkityksellisiä.

Kehitettävää pedagogisessa toiminnassa	Toimivaa pedagogisessa toiminnassa
<ul style="list-style-type: none"> • Yksilöllinen huomioiminen • Pedagogisen vastuun ja toteuttamisen tasapuolisuus • Toiminnan monipuolisuus • Suunnittelu • Toteutumisen vaihtelevuus 	<ul style="list-style-type: none"> • Toteutuu hyvin resursseihin nähden • Lastentarhanopettajien sijoittelu • Toiminnan monipuolisuus • Yksilöllinen huomioiminen • Ammattitaitoinen henkilökunta • Yhteinen suunnittelu

Taulukko 2: Mielipiteesi pedagogiikan toteutumisesta

Kuten taulukosta selviää, osa vastaajista on kokenut jotkut tekijät pedagogiikassa kehitettävänä asioina osan kokiessa ne toimivina. Näin on esimerkiksi yksilöllisen huomioimisen kohdalla. ”Kehitettävää pedagogisessa toiminnassa”-alaluokassa pelkistettyyn ilmaisuun ”Yksilöllinen huomioiminen” kuuluu seitsemän alkuperäisilmaisuja, joista viidessä vastaajat kertovat lapsen yksilöllisen huomioimisen jäävän vähälle. Kahdessa alkuperäisilmaisuissa vastaajat mainitsevat huolen erityisen tuen tarpeessa olevien lasten tarpeiden yksilöllisestä huomioimisesta.

H1: *”Lapsia huomioidaan usein yksilöllisemmin päivätaloihin verrattuna, koska paikalla saattaa olla vain vähän ryhmän lapsia.”*

”Toimivaa pedagogisessa toiminnassa”-alaluokkaan kuuluvan ”Yksilöllinen huomioiminen”-pelkistetyn ilmaisun muodostaa puolestaan neljä alkuperäisilmaisuja, joissa vastaajat kertovat yksilöllisen huomioimien onnistuvan hyvin, sillä toisinaan lapsia on ryhmässä vähän. Näitä vastauksia on vaikea verrata keskenään, sillä ne perustuvat vastaajien kokemuksiin ja mielipiteisiin. Tämän aiheen kohdalla voisikin sanoa yksinkertaisesti, että osa vastaajista kokee yksilöllisen huomioimisen jäävän päiväkodissaan vähälle, osan kokiessa sen toteutuvan päiväkodissaan hyvin.

Myös toiminnan monipuolisuus nousi esiin sekä toiminnan kehitettävissä että toimivissa asioissa. ”Kehitettävää pedagogisessa toiminnassa”-alaluokassa ”Toiminnan monipuolisuus”-pelkistettyyn ilmaisuun kuuluu kolme alkuperäisilmaisuja, joista yhdessä vastaaja kertoo toi-

minnan jääneen perushoidon jalkoihin. Yhdessä ilmaisussa vastaaja kertoo toivovansa pienryhmätoiminnan kehittämistä paremmaksi ja yhdessä ilmaisussa vastaaja kertoo löytävänsä kehitettävää lasten omaehtoisen toiminnan, liikkumisen ja vuorovaikutteisen leikin lisäämisessä. ”Toimivaa pedagogisessa toiminnassa”-alaluokassa ”Toiminnan monipuolisuus”-pelkistetyn ilmaisun muodostaa puolestaan kuusi alkuperäisilmaisua. Näissä ilmaisuihin vastaajat kertovat lapsilla olevan paljon muun muassa vapaata leikkiaikaa, liikuntaa, taiteellista ilmaisua ja kokemista, retkiä, teatteria, pienryhmätoimintaa ja ohjattua toimintaa. Viimeimpään alaluokkaan kuuluvan toiminnan monipuolisuuteen liittyvän pelkistetyn ilmaisun muodostaa siis kuusi alkuperäisilmaisua, kolmen alkuperäisilmaisun muodostaessa ”Kehitettävää pedagogisessa toiminnassa”-alaluokan toiminnan monipuolisuuteen liittyvän pelkistetyn ilmaisun. Tämän perusteella voi todeta, että useampi vastaaja löysi toiminnan monipuolisuudesta toimivampia kuin kehitettäviä asioita.

”Toteutuminen” on yksi niistä asioista, jotka nousivat esiin molemmissa alaluokissa. ”Kehitettävää pedagogisessa toiminnassa”-alaluokassa pelkistetyn ilmaisun ”Toteutumisen vaihtelevuus” muodostaa neljä alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat pedagogisen toiminnan toteutuvan vaihtelevasti, koska esimerkiksi ohjattu toiminta painottuu päiviin iltojen ollessa vapaan toiminnan aikaa. ”Toimivaa pedagogisessa toiminnassa”-alaluokassa ”Toteutuu hyvin resursseihin nähden”-pelkistetyn ilmaisun muodostaa kolme alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat pedagogiikan toteutuvan hyvin henkilökunnan määrään ja laatuun (sijaset) sekä vuorohoidon asettamiin resursseihin nähden.

H2: *”Mielestäni pedagogiikka toteutuu päiväkodissamme niin hyvin kuin se tällaisessa 24/7-päiväkodissa voi toteutua.”*

Nämä vastaukset tukevatkin toisiaan, mutta niiden lähestymistapa tekemässäni sisällönanalyysitaulukossa on erilainen. Olisin voinut luokitella toimiviin asioihin luokittelemani ilmaisut myös kehitettäviin asioihin, mutta koin niiden olevan kuitenkin positiivis-sävytteisiä, minkä vuoksi sijoitin ne lopulliseen alaluokkaansa.

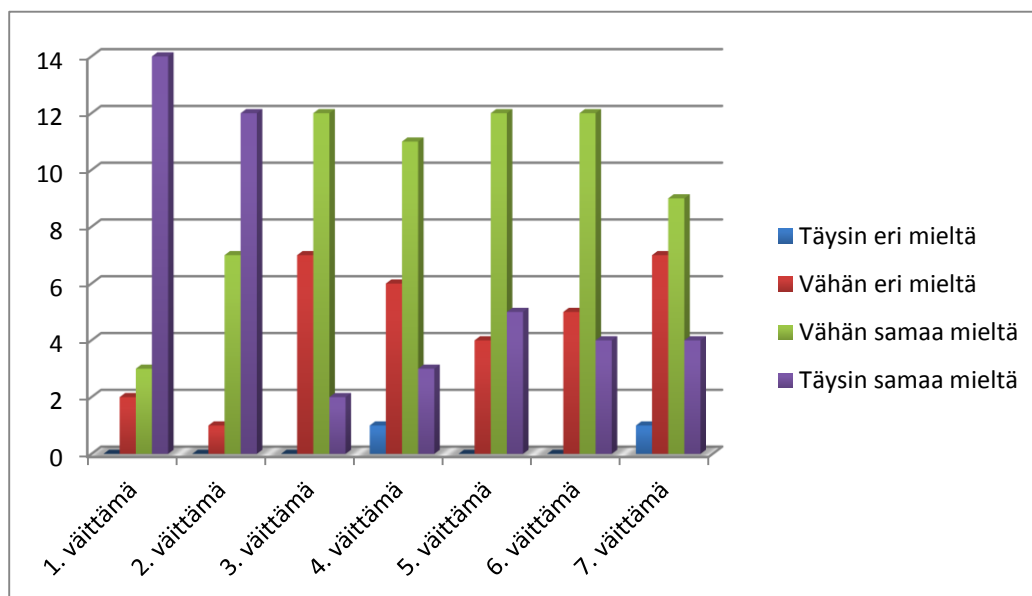
Myös suunnittelu on noussut esiin molemmissa alaluokissa. ”Kehitettävää pedagogisessa toiminnassa”-alaluokassa ”Suunnittelu”-pelkistetyn ilmaisun muodostaa neljä alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat toivovat suunnitteluajan olevan säännöllisempää ja suunnittelun parempaa. Yhdessä alkuperäisilmaisussa vastaaja kertoo lastentarhanopettajilla olevan vähän yhteistä suunnittelu- ja työaikaa muun muassa tiedon siirtämiseen. ”Toimivaa pedagogisessa toiminnassa”-alaluokassa kaksi alkuperäisilmaisua muodostaa pelkistetyn ilmaisun ”Yhteinen suunnittelu”. Näissä alkuperäisilmaisuihin vastaajat ovat kokeneet talon yhteisen toimintasuunnitelman eli vuosiympyrän toimivaksi. Näiden ilmaisujen perusteella voi päätellä, että vastaajat kokevat yhteisen suunnittelun tärkeäksi, mutta kaipaavat sille enemmän aikaa ja

säännöllisyyttä. Vuorohoidossa työntekijöidenkin työvuorot vaihtelevat ja työkavereiden kohtaaminen voi olla satunnaista, mikä varmasti näkyy esimerkiksi tällaisissa asioissa.

”Kehitettävää pedagogisessa toiminnassa”-alaluokkaan kuuluu vielä yksi pelkistetty ilmaisu: ”Pedagogisen vastuun ja toteuttamisen tasapuolisuus”. Tämän pelkistetyn ilmaisun muodostaa kuusi alkuperäisilmaisua, joista kolmessa vastaajat toivovat, että koko tiimi voisi aktiivisesti osallistua pedagogisen toiminnan organisointiin, suunnitteluun ja toteuttamiseen. Kahdessa alkuperäisilmaisussa vastaajat toivovat kaikkien opettajien huolehtivan pedagogiikan toteutumisesta. Yhdessä alkuperäisilmaisussa vastaajan mielestä aikuisten kiinnostusta ja osaamista eri asioista voitaiin hyödyntää enemmän eikä toimi aina vuoroon liittyvien tehtäväjakojen mukaisesti.

Edellä kuvattuun pedagogisen vastuun jakautumiseen liittyy ”Toimivaa pedagogisessa toiminnassa”-alaluokkaan kuuluva pelkistetty ilmaisu ”Ammattitaitoinen henkilökunta”. Tähän pelkistettyyn ilmaisuun kuuluu kaksi alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat heidän päiväkodissaan olevan ammattitaitoista, motivoitunutta ja kokenutta henkilökuntaa, jotka myös joustavat työajoissa ja omaavat hyvät tiimityöskentelytaidot. Samaiseen alaluokkaan kuuluu vielä yksi pelkistetty ilmaisu: ”Lastentarhanopettajien sijoittelu” (sijoittelulla tarkoitetaan tässä ryhmässä olevien lastentarhanopettajien lukumäärää ja työvuoroja), minkä muodostaa kolme alkuperäisilmaisua. Näissä ilmaisussa vastaajat kertovat pedagogiikan toteutuvan hyvin sekä aamulla että illalla, koska ryhmässä on kaksi lastentarhanopettajaa, joista toinen huolehtii aamun pedagogisesta toiminnasta ja toinen illan.

Vastaajien pedagogiikkaan liittyvistä mielipiteistä tehdystä sisällönanalyysitaulukosta selviää, että vastaajien kokemuksista ja mielipiteistä löytyy yhtäläisesti sekä kehitettäviä että toimivia asioita. Vastaajien mielipiteet ovat myös eronneet toisistaan, sillä kuten aiemmin kuvasin, osa vastaajista on kokenut jotkin asiat kehitettäviksi osan kokiessa ne toimiviksi. Vastaajilla ei siis ollut yksiselitteisiä mielipiteitä pedagogiikan toteutumisesta. Sisällönanalyysitaulukoiden lisäksi tein kyselylomakkeen väittämistä omat taulukkonsa, joihin syötin vastaajien asteikko-menetelmään perustuvat vastaukset. Alla olevasta kaaviosta selviää väittämien vastausten jakautuminen. Väittämät on listattu kaavion alapuolelle. Kaksi vastaajaa jätti vastaamatta ensimmäiseen väittämään ja yksi toiseen väittämään. Kaikki kaksikymmentäyksi vastaajaa vastasivat muihin viiteen väittämään.

Kuvio 3: Mielenpitemme pedagogiikan toteutumisesta-väittämät

1. Väittämä: Lastentarhanopettajan tehtävä on huolehtia pedagogiikan toteutumisesta
2. Väittämä: Toimintamme perustuu lapselle ominaisiin tapoihin toimia
3. Väittämä: Pedagogiikkaa on helppo toteuttaa päiväkotimme arjessa
4. Väittämä: Toiminta on pedagogista vain lastentarhanopettajan työvuoron aikana
5. Väittämä: Pedagogiikka toteutuu päiväkodissamme monipuolisesti
6. Väittämä: Perushoito ja pedagogiikka ovat toiminnassamme tasapainossa
7. Väittämä: Pedagogiikka toteutuu päiväkodissamme tasavertaisesti kaikkien lasten kohdalla

Taulukosta selviää, että vastaajat ovat olleet väittämien kohdalla suhteellisen yksimielisiä. Kaikkien väittämien kohdalla yli puolet (21:2=10,5) vastaajista on ollut joko vähän tai täysin samaa mieltä väittämän kanssa. Suurinta vastausten hajonta on ollut neljännen ja seitsemännen väittämän kohdalla. Vastaajat ovat olleet yksimielisiä siitä, että lastentarhanopettajan tehtävä on huolehtia pedagogiikan toteutumisesta, mutta heidän mielipiteensä siitä, onko toiminta pedagogista vain lastentarhanopettajan työvuoron aikana, ovat olleet erilaisia. Peräti neljätoista vastaaja oli joko vähän tai samaa mieltä siitä, että toiminta on pedagogista vain lastentarhanopettajan työvuoron aikana, ja seitsemän oli asiasta vähän tai täysin eri mieltä. Suurin osa vastaajista siis koki pedagogisen toiminnan toteutumisen riippuvan lastentarhanopettajan läsnäolosta. Vastaajista suurin osa on myös kokenut pedagogisen toiminnan olevan monipuolista ja perustuvan lapselle ominaisiin tapoihin toimia. Samoin sen toteuttamisen on koettu olevan helppoa, kuin myös perushoidon ja pedagogiikan on koettu olevan tasapainossa. Pedagogiikan tasavertainen toteutuminen on myös jakanut vastaajien mielipiteitä, vaikka kolmetoista vastaajaa onkin vähän tai täysin samaa mieltä siitä, että toiminta toteutuu tasavertaisesti kaikkien lasten kohdalla. Kuitenkin yksi vastaaja on ollut asiasta täysin eri mieltä ja

seitsemän vähän eri mieltä. Näiden havaintojen perusteella vastaajat kokevat pedagogiikan toteutumisen olevan heidän päiväkodeissaan hyvällä mallilla, mutta tasavertaisuudessa ja pedagogisen vastuun jakamisessa on vielä kehitettävää.

Kyselylomakkeen A-osassa vastaajilta selvitettiin lisäksi heidän mielipiteitään ja kokemuksi-
aan siitä, mitkä vuorohoidon erityispiirteiden aiheuttamat haasteet he kokevat päiväkotiensä
toiminnassa suurimmiksi. Näiden vastauksien analysoinnissa en käyttänyt mitään varsinaista
analysointimenetelmää, vaan kuvaan tuloksia vapaan kerronnan avulla. Vuorohoidon eristys-
piirteiden aiheuttamia haasteita koskevat vastaukset voidaan jakaa kuuteen aihealueeseen.
Vastauksista nousi esiin seuraavat kuusi tekijää: ryhmien suuri lapsimäärä, työtenkijöiden yh-
teisen suunnitteluajan vähyys, lasten epäsäännöllinen läsnäolo, henkilökunnan ja lasten vaih-
tuvuus, henkilökunnan ja lasten hoitoaikojen yhteensovittaminen ja lasten hoitovuoroista joh-
tuva vireystason vaihtelu.

Vastaajien mukaan ryhmissä on kirjoilla suuri määrä lapsia, mikä näkyy esimerkiksi yhteistyö-
kuvioiden suuruudessa. Samoin perheitä, joiden kanssa muodostetaan kasvatuskumppanuus-
suhteita, on näin ollen paljon. Vastauksien mukaan ryhmien työntekijät ovat paikalla eri ai-
koihin, joten yhteistä suunnittelu-aikaa ja aikaa esimerkiksi tiedon siirtoon on vähän. Tämä
vaikuttaa vastauksien mukaan ryhmän sekä koko talon yhteistyöhön hankaloittaen sitä. Vuo-
rohoidon yhteen selkeimpiin erityispiirteisiin kuuluu vastaajienkin mielipiteiden perusteella
lasten epäsäännöllinen läsnäolo. Vastauksista selviää, että lapset saattavat olla hoidosta pois
pitkiäkin aikoja, lasten vaihtuvuus on suurta ja ryhmät elävät jatkuvasti. Vastauksista kävi
ilmi myös se, että lasten hoitoajat ovat usein epäsäännöllisiä, jolloin lapset ja aikuiset eivät
välttämättä kohtaa toisiaan moneen päivään tai jopa viikkoihin. Myös henkilökunnan vaihtu-
vuus on vastauksien perusteella suurta sekä päivä- että vuositasolla. Vastaajien kommentteista
selviää, että tämä vaatii sopeutumista sekä aikuisilta että lapsilta. Aikuisilla työparit ja työ-
ympäristö muuttuvat jatkuvasti, samoin lasten ympäristö, ympärillä olevat aikuiset ja leikki-
kaverit. Vastauksista selviää, että moni vastaaja on kokenut vuorohoidossa henkilökunnan ja
lasten hoitoaikojen yhteensovittamisen olevan haasteellista. Erään vastauksen mukaan henki-
lökunnan ja lasten määrän suhde on usein riittämätön, jotte perushoidon ohella voidaan to-
teuttaa laadukkaasti muutakin toimintaa. Toisessa vastauksessa vastaaja mainitsee, että ilta-
ja viikonloppuajat ovat toisinaan haastellisia, sillä aina lasten määrää ja yksilöllisiä piirteitä
(esimerkiksi erityislapsi) ei huomioida paikalla olevan henkilökunnan määrässä. Vastaajat
mainitsivat myös lasten erilaisten vireystasojen näkyvän vuorohoidossa. Toiset lapset saatta-
vat esimerkiksi tulla päiväkotiin klo 5 aamulla, toisten aloittaessa päivän klo 13. Tällöin toi-
nen lapsi on saattanut herätä jopa kahdeksan tuntia toista lasta aikaisemmin, mikä näkyy hei-
dän vierystasossaan ja vaikuttaa näin ollen esimerkiksi erilaisen toiminnan toteuttamiseen.

Näiden vuorohoidon erityispiirteiden tuottamien haasteiden kanssa vastaajatkin toimivat päivittäin. Erityispiirteistä huolimatta vuorohoidossakin tulee toteuttaa lasten kehitystä tukevaa pedagogista toimintaa. Seuraavaksi kuvaan, miten vuorohoidossa työskentelevät lastentarhanopettajat kokevat pedagogisten toimintatapojen toteutuvan heidän vuorohoitoyksiköissään.

8.3 Leikkiminen

Seuraavaksi kuvaan kyselylomakkeen B-osan eli ”Pedagogiikan toteutuminen”-osan neljän eri teeman tuloksia. Aloitan ensimmäisestä teemasta eli leikkimisestä. Kuten aineiston analysointia kuvatessa olen kertonut, olen jakanut vastaukset kahteen aihealueeseen: pedagogiikan toteutumiseen ja pedagogiikan tasapuolisuuteen. Olen tehnyt jokaiselle teemalle omat sisällönanalyysitaulukot näistä aihealueista, joita kuvaan ja käsittelen seuraavissa luvuissa. Kyselylomakkeessa vastaajien mielipiteitä ja kokemuksia on selvitetty avoimien kysymyksiensä lisäksi väittämällä, joiden vastauksista tehtyjä taulukkoja/kaavioita käsittelen myös seuraavissa luvuissa. Leikkiminen-teemassa kyselylomakkeessa vastaajilta on selvitetty sitä, miten he kokevat lapsen hoitoajan vaikuttavan aikuisen läsnäoloon hänen leikissään, hänen leikkiympäristöön ja leikkiin kuluvaan aikaan. Lisäksi vastaajilta on selvitetty miten he kokevat vuorohoidon erityispiirteiden (lasten epäsäännölliset hoitoajat, työntekijöiden vaihtelevat työvuorot, lapsiryhmän koon vaihtelut ja lasten hoitoaikojen vaatimat erityisjärjestelyt) näkyvän leikin toteutumisessa.

8.3.1 Leikkimisen toteutuminen

Kuten aineiston analysointivaiheessa kerroin, aloitin teemojen sisällönanalyysitaulukoiden työstämisen nimeämällä taulukoille pääluokat. Pääluokaksi muodostui leikkimisen kohdalla pedagogiikan toteutuminen-aihealueessa ”Leikkimisen toteutuminen” ja yläluokiksi ”Leikkimisen kehitettävät asiat” ja ”Leikkimisen toimivat asiat”. Tämän jälkeen aloin etsiä litteroidusta aineistosta näihin yläluokkiin sopivia alkuperäisilmaisuja. Ryhmittelin alkuperäisilmaisut samankaltaisuuksien perusteella ja loin näille ryhmille niitä kuvaavat pelkistetyt ilmaisut. Keskenään samankaltaisille pelkistetyille ilmaisuille muodostin yläluokkiin sopivat alaluokat. Varmistin vielä, että luokat sopivat toisiinsa ja ovat tutkimuskysymyksiensä kannalta olennaisia. Alaluokkia muodostui kolme: vuorohoito vaikuttaa leikkien jatkuvuuteen, vuorohoito vaikuttaa leikkien rakentamiseen ja vuorohoito ei vaikuta leikkiin. Pelkistettyjä ilmaisuja muodostui yhteensä seitsemän ja ne selviävät allaolevasta taulukosta.

Leikkimisen kehitettävät asiat	Leikkimisen toimivat asiat
<p>Vuorohoito vaikuttaa leikkien jatkuvuuteen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pitkäjänteistä leikkiä vaikea toteuttaa • Leikit keskeytyvät usein • Leikki lyhytkestoista <p>Vuorohoito vaikuttaa leikkien rakentamiseen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leikkiin mukaan pääseminen vaikeaa • Leikkikaverit vaihtuvat usein 	<p>Vuorohoito ei vaikuta leikkiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leikkeihin hyvät mahdollisuudet • Leikkiin on paljon aikaa

Taulukko 3: Leikkimisen toteutuminen

Kuten taulukosta selviää, ”Vuorohoito vaikuttaa leikkien jatkuvuuteen”-alaluokkaan kuuluvat pelkistetyt ilmaiset ovat keskenään samankaltaisia, mutta halusin luokitella ne erikseen ilmaisten suuren määrän vuoksi. Ilmaisuista kuitenkin löytyi tämän jaottelun mukaisia samankaltaisuuksia/eroavaisuuksia, mikä mahdollisti niiden taulukon kaltaisen luokittelun. Kyseiseen alaluokkaan kuuluu siis kolme pelkistettyä ilmaisuja, joista ”Pitkäjänteistä leikkiä vaikea toteuttaa”-pelkistetyn ilmaisun muodostaa kaksi alkuperäisilmaisuja, joissa vastaajat kertovat, että pitkäjänteistä leikkiä on vaikea toteuttaa ja leikkien jatkuvuus kärsii. Pelkistetyn ilmaisun ”Leikit keskeytyvät usein” muodostaa kolme alkuperäisilmaisuja, joissa vastaajat kertovat leikkien keskeytyvän esimerkiksi lapsen lähtiessä kotiin aamulla tai kesken päivää. Yhdessä alkuperäisilmaisuissa vastaaja kertoo leikkien jättämisen seuraavaan päivään olevan vuorohoidossa mahdotonta, koska lapset voivat olla silloin vapaalla. Pelkistettyyn ilmaisuun ”Leikki lyhytkestoista” kuuluu kolme alkuperäisilmaisuja, joissa vastaajat kertovat leikkien olevan usein lyhytkestoisia muun muassa epäsäännöllisten hoitoaikojen ja ohjaajien ja kaverien vaihtumisen vuoksi. Nämä kolme kuvattua pelkistettyä ilmaisuja muodostavat siis alaluokan ”Vuorohoito vaikuttaa leikkien jatkuvuuteen” ja se tiivistää vastaajien ajatukset leikkien jatkuvuudesta. Vastaajien mukaan leikit keskeytyvät lapsella hoitovuorojen vuoksi, pitkäjänteistä leikkiä on vaikea rakentaa kavereiden ja ohjaajien vaihtuessa eikä leikkejä voi jättää seuraavaan päivään tilojen vaihtumisen ja lasten mahdollisten vapaapäivien vuoksi.

”Vuorohoito vaikuttaa leikkien rakentamiseen”-alaluokkaan kuuluu kaksi pelkistettyä ilmaisuja, joista pelkistetyn ilmaisun ”Leikkiin mukaan pääseminen vaikeaa” muodostaa neljä alkuperäisilmaisuja, joissa vastaajat kertovat, että lapsen tullessa hoitoon kesken päivää, on hänen haasteellista päästä mukaan jo käynnissä olevaan leikkiin/toimintaan.

H3: *”Vaatii paljon sopeutumista lapselta liittyä leikkiin milloin sattuu kesken leikkitilanteiden.”*

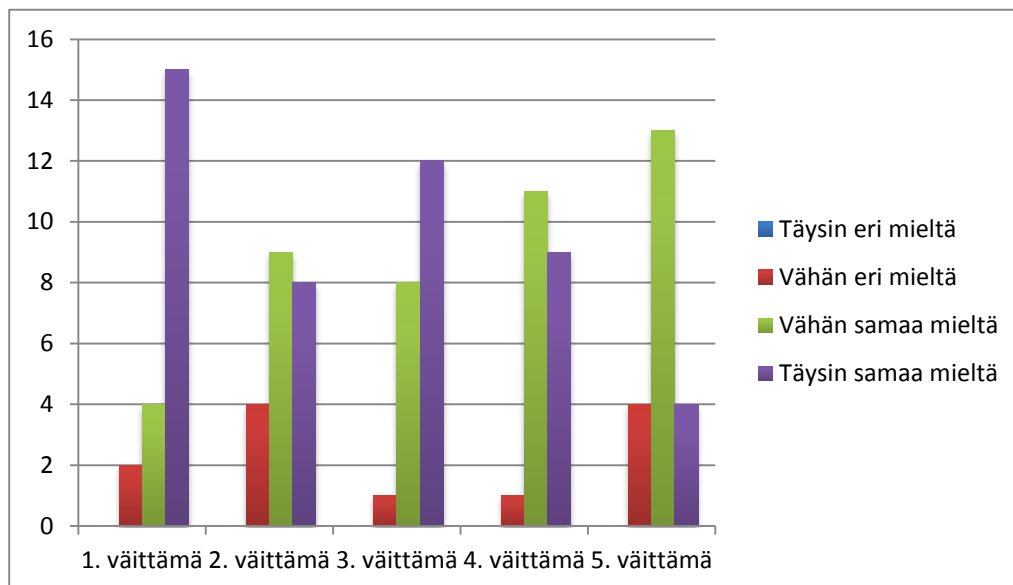
Toisen kyseiseen alaluokkaan kuuluvan pelkistetyn ilmaisen ”Leikkikaverit vaihtuvat usein” muodostaa kahdeksan alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat leikkikavereiden vaihtuvan tiuhaan, jolloin lapset esimerkiksi oppivat leikkimään kaikkien kavereiden kanssa ja sopeutumaan muuttuviin tilanteisiin ja ryhmään.

Kuvaamani sisällönanalyysitaulukon toisen yläluokan ”Leikin toimivat asiat”, muodostaa alaluokka ”Vuorohoito ei vaikuta leikkiin”. Tähän alaluokkaan kuuluu kaksi pelkistettyä ilmaisua, joista toiseen ”Leikkeihin on hyvät mahdollisuudet” kuuluu yksi alkuperäisilmaisu. Ilmaisussa vastaaja kertoo hänen päiväkodissaan leikkeihin olevan upeita mahdollisuuksia ja esimerkiksi teemaleikkien kestävän jopa monia viikkoja. Toisen pelkistetyn ilmaisen, ”Leikkiin on paljon aikaa” muodostaa neljä alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat lapsilla olevan eri vuorokaudenaikoina paljon aikaa leikkimiseen.

H4: *”Tässä talossa lapsella on aina aikaa leikkimiseen.”*

Sisällönanalyysin perusteella voi todeta, että vastaajat ovat löytäneet leikkimisestä enemmän kehitettäviä asioita kuin toimivia. Kuitenkin vastaajien kehitettäviin piirteisiin liittyvät alkuperäisilmaisut löytyvät suppealta alueelta: yhdeksäntoista alkuperäisilmaisua muodosti yhdessä kaksi alaluokkaa. Ilmaisujen määrä ei siis välttämättä korvaa niiden sanoman tärkeyttä. Tiivistettynä vastaajien mukaan leikkimisen kehitettäviä piirteitä ovat leikkien jatkuvuus ja leikkien rakentaminen. Toimivia piirteitä vastaajien mukaan ovat leikkiin kuuluvan ajan määrä ja leikkien hyvät mahdollisuudet.

Avoimien kysymyksien vastauksista muodostettujen sisällönanalyysitaulukkojen lisäksi kuvaan myös kyselylomakkeessa esitettyjen väittämien vastauksia. Vastauksien jakautuminen selviää allaolevasta kaaviosta. Kyselylomakkeessa esitetyt väittämät on listattu kaavion alapuolelle.

Kuvio 4: Leikkimisen väittämät

1. Väittämä: Lapsilla on mahdollisuus omaehtoiseen leikkiin
2. Väittämä: Lapsilla on mahdollisuus ohjattuun leikkiin
3. Väittämä: Leikkivälineet ovat monipuolisia
4. Väittämä: Ympäristö innostaa lasta leikkimään
5. Väittämä: Leikki-toiminnan tukeminen on päiväkotimme arjessa helppoa

Kuten kaaviosta selviää, vastaajat ovat olleet väittämien suhteen melko yksimielisiä. Kaikkien väittämien kohdalla yli puolet vastaajista (eli yli 10,5) on ollut väittämien kanssa joko vähän tai täysin samaa mieltä. Kaaviosta selviää myös, että minkään väittämän kohdalla kukaan vastaajista ei ole valinnut sopivaksi vastaukseksi ”täysin eri mieltä”. Vastaajien mielipiteet ovat olleet yksimielisimpiä siitä, että heidän päiväkodissaan lapsella on mahdollisuus omaehtoiseen leikkiin. Leikki-toiminnan tukemisen helppous on jakanut mielipiteitä hieman, seitsemäntoista vastaajan ollessa kuitenkin vähän tai täysin samaa mieltä väittämän kanssa. Vähiten vastaajat ovat olleet eri mieltä siitä, että lasten leikkivälineet ovat monipuolisia ja ympäristö leikkiin innostava. Vastaajien mielipiteissä lasten mahdollisuuksista ohjattuun leikkiin on ollut eniten hajontaa. Melkein sama määrä vastaajia on ollut väittämän kanssa täysin (kahdeksan vastaajaa) ja vähän (yhdeksän vastaajaa) samaa mieltä, pienen osan (neljä vastaajaa) ollessa asiaa vähän eri mieltä.

Kaavion perusteella vastaajat kokevat lasten omaehtoisen leikin toteutuvan hyvin heidän päiväkodeissaan. Leikkivälineet ja -ympäristö on myös koettu hyväksi ja leikki-toiminnan tukeminen helpoksi. Vastaajien mielestä lapsilla on myös mahdollisuus ohjattuun leikkiin, mutta tämän kohdalla mielipiteet hieman jakaantuivat.

8.3.2 Leikkimisen tasapuolisuus

Tässä luvussa kuvaan leikkimisen toisen aihealueen sisällönanalyysitaulukkoa, jonka pääluokka on ”Leikkimisen tasapuolisuus”. Kuten aineiston analyysia kuvatessani kerroin, määrittelin tämänkin taulukon yläluokat valmiiksi ja niitä ovat: piirteitä leikkimisen epätasapuolisuudesta ja piirteitä leikkimisen tasapuolisuudesta. Alaluokkia näille yläluokille muodostui viisi ja pelkistettyjä ilmaisuja yhteensä yhdeksän. Oheisessa taulukossa on listattu pelkistetyt ilmaisut alaluokkien alle yläluokkien toimiessa taulukon otsikkoina.

Piirteitä leikkimisen epätasapuolisuudesta	Piirteitä leikkimisen tasapuolisuudesta
<p>Lapsen hoitovuoro vaikuttaa aikuisen läsnäoloon hänen leikissään:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Äärivuoroissa ja viikonloppuina vähemmän aikuisia paikalla • Päivällä enemmän aikuisia paikalla • Päivät kiireisimpiä, aikuisten huomio jaettu • Vapaata leikkiä eniten iltaisin <p>Lapsen hoitovuoro vaikuttaa hänen leikkiympäristöönsä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iltaisin enemmän valinnanvaraa leikkiympäristöissä <p>Lapsen hoitovuoro vaikuttaa leikkiin kuluvaan aikaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lapsi ei aina ehdi leikkiä hoitopäivän aikana • Yövuorot vaikuttavat leikin määrään 	<p>Lapsen hoitovuoro ei vaikuta aikuisen läsnäoloon hänen leikissään:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aikuinen aina läsnä <p>Lapsen hoitovuoro ei vaikuta hänen leikkiympäristöönsä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leikkiympäristön on kaikille sama

Taulukko 4: Leikkimisen tasapuolisuus

Kuten taulukosta käy ilmi, epätasapuolisuus-yläluokassa on selkeästi enemmän pelkistettyjä ilmaisuja ja alaluokkia kuin tasapuolisuus-yläluokassa. Tässäkin taulukossa samoja asioita on mainittu molemmissa yläluokissa, kuten ”Piirteitä leikkimisen tasapuolisuudesta”-yläluokan molemmat alaluokat: ”Lapsen hoitovuoro ei vaikuta aikuisen läsnäoloon hänen leikissään” ja ”Lapsen hoitovuoro ei vaikuta hänen leikkiympäristöönsä”. Molempiin alaluokkiin kuuluu yksi pelkistetty ilmaisu. Ensimmäisen mainitun alaluokan pelkistettyyn ilmaisuun ”Aikuinen aina läsnä” kuuluu neljä alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat aikuisen olevan aina lähellä lapsen ollessa hoidossa. Yhdessä alkuperäisilmaisussa vastaaja kertoo kokevansa aikuisen läsnäolon riippuvan hänen omasta asenteestaan, ei lapsen hoitovuorosta. ”Piirteitä leikin epätä-

sapuolisuudesta"-yläluokassa alaluokan "Lapsen hoitovuoro vaikuttaa aikuisen läsnäoloon hänen leikissään" muodostaa neljä pelkistettyä ilmaisu. "Äärivuoroissa ja viikonloppuina vähemmän aikuisia paikalla"-pelkistettyyn ilmaisuun kuuluu kuusi alkuperäisilmaisu, joissa vastaajat kertovat henkilökuntaa olevan vähemmän aikaisin aamulla, iltaisin ja viikonloppuisin, mikä näkyy aikuisten läsnäolossa lasten leikeissä. Toisen samaan alaluokkaan kuuluvan pelkistetyn ilmaisun "Päivällä enemmän aikuisia paikalla" muodostaa neljä alkuperäisilmaisu. Tämä pelkistetty ilmaisuhan tarkoittaa käytännössä samaa kuin viimeisimpänä kuvattu pelkistetty ilmaisu, mutta päätin tehdä niille omat ryhmät niiden eroavaisuuksien perusteella. Näissä neljässä alkuperäisilmaisuissa vastaajat päivävuoroissa olevan enemmän aikuisia, jolloin aikuisilla on enemmän aikaa ja mahdollisuuksia olla leikeissä mukana ja ohjata niitä. Osalla vastaajista oli päinvastaisia mielipiteitä tähän pelkistettyyn ilmaisuun liittyen, sillä neljä alkuperäisilmaisu muodostaa pelkistetyn ilmaisun "Päivät kiireisimpiä, aikuisten huomio jaettu". Alkuperäisilmaisuissa vastaajat kertovat ryhmässä olevan eniten lapsia paikalla päivisin, jolloin aikuistenkin huomio on jaettu. Aikaiset aamut ja illat ovat hiljaisempia, jolloin lasten leikit saavat vastaajien mukaan mahdollisesti enemmän aikuisten huomiota. Samaiseen alaluokkaan kuuluvaan viimeiseen pelkistettyyn ilmaisuun "Vapaata leikkiä eniten iltaisin" kuuluu neljä alkuperäisilmaisu, joissa vastaajat kertovat iltojen olevan lasten vapaan leikin aikaa. Ohjattu leikki, eli aikuisjohtoinen leikki painottuu siis päivään. Tämän vuoksi kyseinen pelkistetty ilmaisu on alaluokassa "Lapsen hoitovuoro vaikuttaa aikuisen läsnäoloon hänen leikissään."

H5: *"Aikaisin aamulla ja illalla lapsi saattaa saada enemmän aikuisen huomiota, kun lapsiryhmä on usein pienempi."*

Kuvattujen ilmaisujen perusteella osa vastaajista on sitä mieltä, että aikuinen on aina jollakin tapaa läsnä lapsen leikissä. Suurempi määrä ilmaisuja kuitenkin tukee vastaajien mielipidettä siitä, että aikuisten läsnäolo lasten leikeissä on riippuvaista lapsen hoitovuorosta. Osa vastaajista koki lasten leikin saavan enemmän aikuisten huomiota ryhmäkoon ollessa pienempi iltaisin ja päivien ruuhkaisuuden vähentävän aikuisten läsnäoloa lasten leikeissä. Osa taas koki äärivuorojen vähäisten aikuismäärien ja vastaavasti päivien suuremman aikuismäärän näkyvän lasten leikeissä. Iltojen vähäinen aikuismäärä näkyy myös vastaajien mielipiteissä vapaan leikin painottumisessa iltoihin. Lapset leikkivät itsekseen aikuisten ollessa sidottuina toisalle.

Myös lasten leikkiympäristö nousi esille molemmissa yläluokissa. "Piiirteitä leikin tasapuolisuudesta"-yläluokassa "Lapsen hoitovuoro ei vaikuta hänen leikkiympäristöönsä"-alaluokan muodostaa yksi pelkistetty ilmaisu. "Leikkiympäristö on kaikille sama"-pelkistettyyn ilmaisuun kuuluu neljä alkuperäisilmaisu, joissa vastaajat kokevat leikkiympäristön hyväksi, laadukkaaksi, muokattavaksi ja kaikille samaksi kaikkina vuorokaudenaikoina. "Piiirteitä leikkimisen epätasapuolisuudesta"-yläluokkaan kuuluvan alaluokan "Lapsen hoitovuoro vaikuttaa hänen

leikkiympäristöön” muodostaa myös yksi pelkistetty ilmaisu. ”Iltaisin enemmän valinnanvara leikkiympäristössä”-pelkistettyyn ilmaisuun kuuluu kaksi alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat iltojen rauhallisuuden mahdollistavan leikkiympäristöjen paremman saatavuuden. Osa vastaajista on siis kokenut leikkiympäristöjen pysyvän aina kaikille samana. Osa vastaajista taas on ollut sitä mieltä, että lapsiryhmän pienetessä iltaa kohden vapautuu jäljelle jääville lapsille enemmän vaihtoehtoja oman leikkinsä ympäristöksi.

”Piirteitä leikin epätasapuolisuudesta”-yläluokkaan kuuluu myös alaluokka ”Lapsen hoitovuoro vaikuttaa leikkiin kuluvaan aikaan”, minkä muodostaa kaksi pelkistettyä ilmaisu. Pelkistettyyn ilmaisuun ”Lapsi ei aina ehdi leikkimään hoitopäivän aikana” kuuluu neljä alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat lapsen hoitoajan vaikuttavan esimerkiksi siihen kerkeääkö lapsi leikkimään ulko-/sisäleikkejä tai kerkeääkö hän perushoidolta leikkimään ollenkaan. Toisen samaan alaluokkaan kuuluvan pelkistetyn ilmaisun ”Yövuorot vaikuttavat leikin määrään” muodostaa kolme alkuperäisilmaisua. Näissä ilmaisuissa vastaajat kertovat lapsen ollessa yövuorossa ajan menevän nukkumiseen ja syömiseen, jolloin leikkiminen jää lapselta välistä.

Kuten tästä sisällönanalyysitaulukon kuvaamisesta selviää, vastaajien ajatukset leikkimistä kohtaan ovat vaihtelevia. Piirteitä epätasapuolisuudesta löytyi niin leikkiin kuluva ajasta, aikuisten läsnäolosta kuin leikkiympäristöstäkin. Kuitenkin osa vastaajista oli eri mieltä näistä asioista, sillä osa koki aikuisen olevan aina läsnä lapsen leikissä, riippumatta siitä mikä hänen hoitovuoronsa on. Osa koki myös leikkiympäristön olevan aina kaikille sama, yhtä laadukas ja hyvä kaikkina vuorokaudenaikoina.

8.4 Liikkuminen

Seuraavaksi kuvaan kyselylomakkeen B-osan toiseen teemaan eli leikkimiseen liittyvien vastausten analysoinnin tuloksia. Aloitan kuvaamisen pedagogiikan toteutumisen-aihealueen sisällönanalyysitaulukosta, jonka jälkeen siirryn kuvaamaan pedagogiikan tasapuolisuus-aihealueen sisällönanalyysitaulukkoa. Myös tässä teemassa vastaajien mielipiteitä ja kokemuksia on selvitetty sekä avoimien kysymysten että väittämien avulla, ja kuvaankin tässä luvussa näiden molempien menetelmien tuottamia aineiston analysoinnin tuloksia. Liikkuminen-teemassa kyselylomakkeessa vastaajilta on ensin kysytty mitkä asiat he kokevat liikkumisessa tärkeiksi ja miksi. Tämän jälkeen heiltä on kysytty miten he kokevat vuorohoidon erityispiirteiden (lasten epäsäännölliset hoitoajat, työntekijöiden vaihtelevat työvuorot, lapsiryhmän koon vaihtelut ja lasten hoitoaikojen vaatimat erityisjärjestelyt) vaikuttavan liikunnan monipuolisuuteen (ohjattu liikunta, ulkoilut, leikit) ja liikunnan määrään. Lisäksi heiltä on selvitetty miten he kokevat lapsen hoitoajan vaikuttavan hänen liikkumiseensa päiväkodissa.

8.4.1 Liikkumisen toteutuminen

Ensimmäisen teeman mukaisesti määrittelin liikkumisenkin sisällönanalyysitaulukolle pää- ja yläluokat aineistoon tutustuessani. Pääluokka on ”Liikkumisen toteutuminen” ja yläluokkia ”Liikkumisen kehitettävät asiat” ja ”Liikkumisen toimivat asiat”. Alaluokkia näille yläluokille muodostui neljä ja pelkistettyjä ilmaisia yhteensä seitsemän. Allaolevasta taulukosta selviää sekä ylä- ja alaluokat sekä pelkistetyt ilmaiset niin, että yläluokat toimivat taulukon otsikkoina pelkistettyjen ilmaisujen ollessa listattuna alaluokkien alle.

Liikkumisen kehitettävät asiat	Liikkumisen toimivat asiat
<p>Vuorohoito vaikuttaa liikunnan monipuolisuuteen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Monipuolisuus rajoittunutta • Ohjattua liikuntaa vähemmän <p>Vuorohoito vaikuttaa liikunnan toteuttamiseen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liikuntaa ei ole tarpeeksi 	<p>Vuorohoidolla ei vaikutusta liikunnan toteuttamiseen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ei vaikutusta liikunnan toteuttamiseen • Liikuntaa tarjolla eri aikoihin <p>Vuorohoidolla ei vaikutusta liikunnan monipuolisuuteen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ulkoilut ja leikki tavoittavat kaikki • Monipuolinen leikkiminen mahdollista

Taulukko 5: Liikkumisen toteutuminen

Tämänkin teeman kohdalla osa vastaajista on kokenut jotkut asiat kehitettäväksi osan kokies- sa ne toimiviksi. Molempien yläluokkien alaluokat ovat verrattavissa suoraan toisiinsa, molemmissa nousee esiin sekä liikunnan monipuolisuus että sen toteuttaminen. ”Liikkumisen kehitettävät asiat”-yläluokan alaluokan ”Vuorohoito vaikuttaa liikunnan monipuolisuuteen” muodostaa kaksi pelkistettyä ilmaisu. Pelksitettyyn ilmaisuun ”Monipuolisuus rajoittunutta” kuuluu kaksi alkuperäisilmaisua, joista toisessa vastaaja kertoo liikkumisen olevan iltaisin vapaamuotoisempaa ja toisessa vastaaja kertoo monipuolisuuden rajoittuvan viikolla tapahtuviin liikunta-aktiviteetteihin. ”Ohjattua liikuntaa vähemmän”-pelkistetyn ilmaisun muodostaa kuusi alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat ohjatun liikunnan jäävän vähälle eikä se aina tavoita kaikkia. ”Liikkumisen toimivia piirteitä”-yläluokassa alaluokkaan ”Vuorohoidolla ei vaikutusta liikunnan monipuolisuuteen” kuuluu kaksi pelkistettyä ilmaisu. Pelkistetyn ilmaisun ”Ulkoilut ja leikki tavoittavat kaikki” muodostaa kolme alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat liikkumisen tavoittavan kaikki ulkoilun ja leikin kautta. ”Monipuolinen liikkuminen mahdollista”-pelksitettyyn ilmaisuun kuuluu neljä alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat monipuolisen liikkumisen mahdollistuvan vuorohoidossa hyvin. Yhdessä alkuperäisilmaisussa vastaaja mainitseekin monipuolisen liikkumisen olevan enemmän kiinni aikuisen asenteesta kuin vuorohoidosta.

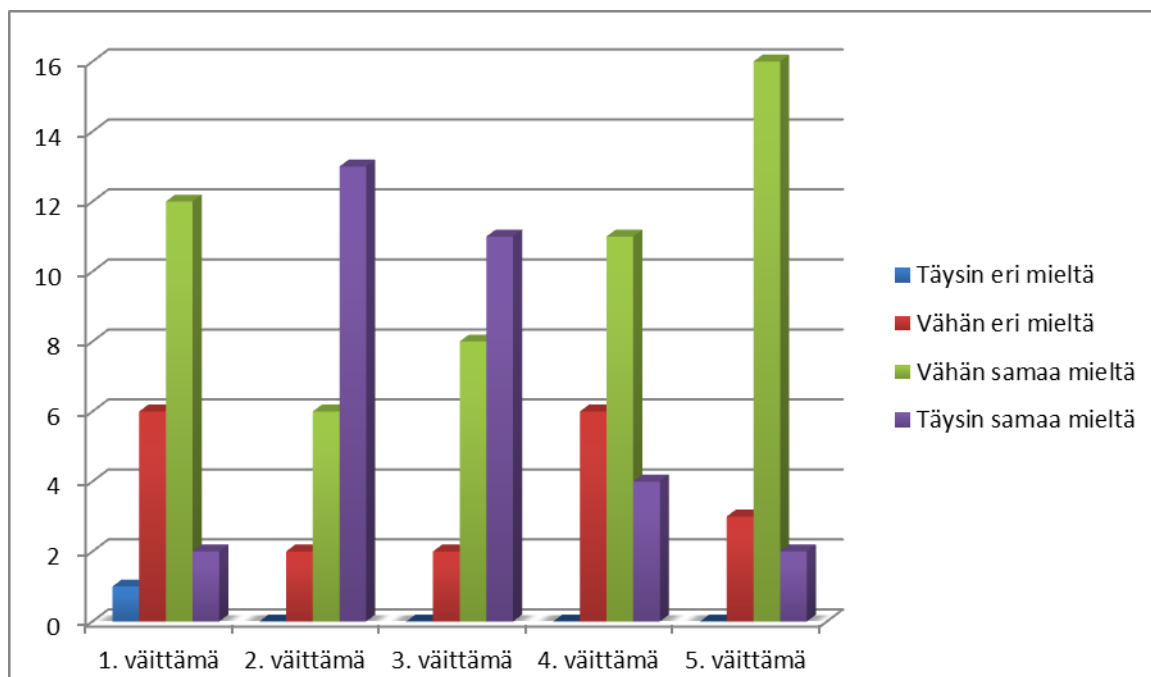
Vastaajat kokevat ilmaisujen perusteella liikunnan monipuolisuuden rajoittumisen näkyvän vuorohoidossa muun muassa ohjatun liikunnan vähyydessä. Joidenkin vastaajien mielestä liikunnan monipuolisuus taas näkyy lasten liikkumisessa ulkoiluissa ja leikeissä, eli lasten omaehtoisena ja ”ohjaamattomana” liikkumisena. Mainitsipa myös eräs vastaaja monipuolisen liikkumisen mahdollistuvan aikuisten toiminnan myötä.

Alaluokka ”Vuorohoidolla vaikutusta liikunnan toteuttamiseen” on toinen yläluokan ”Liikkumisen kehitettäviä piirteitä” alaluokista. Sen muodostaa pelkistetty ilmaisu ”Liikuntaa ei ole tarpeeksi”, mihin kuuluu kaksi alkuperäisilmaisua. Toisessa ilmaisussa vastaaja kertoo, että liikuntaa ei yksinkertaisesti ole tarpeeksi. Toisessa ilmaisussa vastaaja kertoo, että liikuntakokemukset voivat jäädä joidenkin lasten kohdalla vähäisiksi. Toisessa alaluokassa alaluokan ”Vuorohoidolla ei vaikutusta liikunnan toteuttamiseen” muodostaa kaksi pelkistettyä ilmaisua. Niistä pelkistetyn ilmaisun ”Ei vaikutusta liikunnan toteuttamiseen” muodostavassa alkuperäisilmaisussa vastaaja ei usko vuorohoidon vaikuttavan kovinkaan paljon liikunnan toteuttamiseen. Pelkistettyyn ilmaisuun ”Liikuntaa tarjolla eri aikoihin” kuuluu kaksi alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat liikuntaa järjestettävän heidän päiväkodeissaan eri aikoihin.

H6: ”En usko että vuorohoito rajoittaa liikunnan määrää, päinvastoin! Iltaisin ja viikonloppuisin tarjotaan lapsille monipuolista liikkumista ja liikunnan iloa!”

Osa vastaajista kokee ilmaisujen perusteella liikunnan toteuttamisen jäävän vähäiseksi, kun osa taas kokee liikunnan toteutuvan hyvin eri aikoina. Sisällönanalysitaulukosta selviää, että vastaajat ovat löytäneet liikkumisen toteutumisesta yhtäläisesti kehitettäviä ja toimivia asioita. Kehitettäviä asioita ovat vastaajien mielestä ohjatun liikunnan ja liikuntakokemusten lisääminen. Toimivia asioita puolestaan ovat vastaajien mielestä liikunnan toteuttaminen eri aikoina, liikkuminen leikin ja ulkoilun kautta sekä monipuolisen liikkumisen mahdollisuudet.

Liikkumisen toteutumista on selvitetty kyselylomakkeessa myös väittämien avulla, joiden vastauksien jakautuminen selviää allaolevasta kaaviosta. Kyselylomakkeessa esitetyt väittämät on listattu kaavion alapuolelle.

Kuvio 5: Liikkumisen väittämät

1. Väittämä: Ohjattua liikuntaa on tarpeeksi
2. Väittämä: Lapsilla on mahdollisuus omaehtoiseen liikkumiseen
3. Väittämä: Ympäristö mahdollistaa liikkumisen
4. Väittämä: Lasten liikkumista havainnoidaan riittävästi
5. Väittämä: Liikunta-toiminnan tukeminen on arjessa helppoa

Kaaviosta selviää, että näidenkin väittämien kohdalla yli puolet vastaajista (yli 10,5 vastaajaa) on ollut vähän tai täysin samaa mieltä väittämien kanssa. Vastaajat ovat olleet myös suhteellisen yksimielisiä, sillä jokaisen väittämän kohdalla yksitoista tai useampi vastaaja on valinnut saman vastausvaihtoehdon kuvaamaan mielipidettään. Ensimmäinen väittämä ”ohjattua liikuntaa on tarpeeksi” on jakanut vastaajien mielipiteitä, sillä yksi on sen kanssa täysin eri mieltä, kaksi täysin samaa mieltä ja kaksitoista vähän samaa mieltä loppujen kuuden ollessa vähän eri mieltä. Myös lasten liikkumisen riittävä havainnointi on jakanut mielipiteitä, sillä yksitoista vastaajaa on vähän samaa mieltä siitä, että sitä on riittävästi loppujen kymmenen ollessa väittämän kanssa vähän eri mieltä tai täysin samaa mieltä. Yksimielisimpiä vastaajat olivat siitä, että liikunta-toiminnan tukeminen on heidän päiväkotinsa arjessa helppoa, sillä kuusitoista vastaajaa oli väittämän kanssa vähän samaa mieltä. Vastausten perusteella vastaajat kokevat omaehtoisen liikkumisen ja liikunta-toiminnan tukemisen olevan suhteellisen helppoa heidän päiväkotiansa arjessa, ja ympäristön mahdollistavan liikkumisen melko hyvin. Liikkumista ei havainnoida kaikkien vastaajien mielestä riittävästi eikä ohjattua liikuntaa ole kaikkien mielestä tarpeeksi.

Avoimien kysymyksien ja väittämien tulokset tukevat toisiaan, sillä esimerkiksi ohjatun liikunnan vähäisyys nousi molemmissa menetelmissä esiin. Samoin lasten omaehtoinen liikkuminen:

väittämissä vastaajat olivat aikalailta samaa mieltä siitä, että heidän päiväkodeissaan lapsilla on mahdollisuus omaehtoiseen liikkumiseen ja avoimien kysymyksien vastauksissa lasten omaehtoinen liikkuminen nousi esiin leikkimisen ja ulkoilun paljouden kautta.

8.4.2 Liikkumisen tasapuolisuus

Tässä luvussa kuvaan liikkumisen toisen aihealueen sisällönanalyytitaulukkoa, mihin myös määrittelin etukäteen pää- ja yläluokat. Taulukon pääluokka on ”Liikkumisen tasapuolisuus” ja yläluokkia ovat ”Piirteitä liikkumisen epätasapuolisuudesta” ja ”Piirteitä liikkumisen tasapuolisuudesta”. Alaluokkia muodostui yhteensä neljä ja niille pelkistettyjä ilmaisuja yhteensä kahdeksan. Oheisesta taulukosta selviävät pelkistetyt ilmaisut, jotka on listattu alaluokkien alle yläluokkien toimiessa taulukon otsikkoina.

Piirteitä liikkumisen epätasapuolisuudesta	Piirteitä liikkumisen tasapuolisuudesta
<p>Lapsen hoitovuoro vaikuttaa liikkumisen määrään:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lasten vaihtuvuus vaikuttaa osallistumiseen • Ilta-/yövuorot vaikuttavat liikunnan määrään <p>Lapsen hoitovuoro vaikuttaa liikunnan monipuolisuuteen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ohjattua liikuntaa on vähän • Vaikutusta eri liikuntalajien kokeilemiseen 	<p>Lapsen hoitovuoro ei vaikuta liikunnan määrään:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Luontaista liikkumista tapahtuu aina <p>Lapsen hoitovuoro ei vaikuta liikunnan monipuolisuuteen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aikuiset mahdollistavat monipuolisen liikkumisen • Ulkoilut ja leikki tavoittavat kaikki • Ei vaikutusta liikunnan monipuolisuuteen

Taulukko 6: Liikkumisen tasapuolisuus

Taulukosta selviää, että muodostuneet alaluokat ovat eri yläluokissa toistensa vastakohtia. Tämänkin teeman kohdalla osa vastaajista on siis kokenut jotkut asiat kehitettävänä osan kohteissa ne toimivina. Liikkumisen määrä on noussut esiin molemmissa yläluokissa ja ”Piirteitä liikkumisen epätasapuolisuudesta”-yläluokassa se esiintyy alaluokassa ”Lapsen hoitovuoro vaikuttaa liikkumisen määrään”. Sen muodostaa kaksi pelkistettyä ilmaisuja, joista toiseen, ”Lasten vaihtuvuus vaikuttaa osallistumiseen” kuuluu yksi alkuperäisilmaisu, jossa vastaaja kertoo, että lasten tuleminen ja meneminen vaikuttaa heidän liikkumiseen osallistumiseen. Toisen pelkistetyn ilmaisun ”Ilta-/yövuorot vaikuttavat liikunnan määrään” muodostaa kaksi alkuperäisilmaisuja, joissa vastaajat kertovat lapselle tulevan vähän liikuntakokemuksia ilta-/yövuorojen aikana. ”Piirteitä liikkumisen tasapuolisuudesta”-yläluokassa alaluokkaan ”Lapsen hoitovuoro ei vaikuta liikunnan määrään” kuuluu yksi pelkistetty ilmaisu. Pelkistetyn ilmaisun ”Luontaista liikkumista tapahtuu aina” muodostaa kaksi alkuperäisilmaisuja, joissa vas-

taajat kertovat lasten muun muassa hyppivän, kiipeilevän, juoksevan, keinuvan, konttailevan ja pyöriäilevän päivittäin. Vastaajat siis kokevat ilmaisujen perusteella luontaisen liikkumisen toteutuvan vuorohoidossa kaikkien kohdalla, mutta osa vastaajista oli sitä mieltä, että liikunnan määrä vaihtelee lasten kohdalla heidän hoitovuorojensa myötä.

Toinen molemmissa yläluokissa esiin noussut asia oli vuorohoidon vaikutus liikunnan monipuolisuuteen. ”Piirteitä liikkumisen epätasapuolisuudesta”-yläluokassa alaluokkaan ”Lapsen hoitovuoro vaikuttaa liikunnan monipuolisuuteen” kuuluu kaksi pelkistettyä ilmaisua. ”Ohjattua liikuntaa on vähän”-pelkistetyn ilmaisun muodostaa kolme alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat ohjatun liikunnan jäävän vähäiseksi joidenkin lasten kohdalla esimerkiksi vapaapäivien ja ilta-/viikonloppuvuorojen vuoksi. Toisen samaan alaluokkaan kuuluvan pelkistetyn ilmaisun ”Vaikutusta eri liikuntalajien kokeilemiseen” muodostaa alkuperäisilmaisu, missä vastaaja kertoo, että jokin laji saattaa jäädä lapsella kokonaan väliin esimerkiksi vapaapäivien tai ilta-vuoron takia. ”Piirteitä liikkumisen tasapuolisuudesta”-yläluokkaan kuuluvaan alaluokkaan ”Lapsen hoitovuoro ei vaikuta liikunnan monipuolisuuteen” kuuluu kolme pelkistettyä ilmaisua. Pelkistetyssä ilmaisussa ”Aikuiset mahdollistavat monipuolisen liikkumisen” vastaajat kertovat kolmessa alkuperäisilmaisussa lasten liikkumisen olevan kiinni aikuisten asenteesta. Kahdessa ilmaisussa vastaajat kertovat, että aikuisten tehtävä on huolehtia hyvästä ja monipuolisesta hoitopäivästä ja aikuisen rooli omaehtoisen liikkumisen tukijana ja rohkaisijana on erityisen tärkeä. Pelkistettyyn ilmaisuun ”Ulkoilut ja leikki tavoittavat kaikki” kuuluu kolme alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat, että vuorohoito ei heidän mielestään vaikuta leikkiin ja pihaliikuntaan. Pelkistetyn ilmaisun ”Ei vaikutusta liikunnan monipuolisuuteen” muodostaa kolme alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat eivät koe vuorohoidon vaikuttavat liikunnan monipuolisuuteen. Yhdessä alkuperäisilmaisussa vastaaja kertoo hänen päiväkodissaan olevan hyvää ja monipuolista liikuntaa.

Vastaajat siis kokevat lasten vaihtuvuuden ja ilta-/yövuorojen vähentävän liikunnan määrää. Osa vastaajista kuitenkin kokee, että lasten luontaista liikkumista tapahtuu aina kaikkien lasten kohdalla ja tämän määrään ei hoitovuorot vaikuta. Lasten hoitovuorot vaikuttavat vastaajien ilmaisujen perusteella ohjatun liikunnan määrään, samoin kuin eri lajien kokeilemiseen. Luontaisen liikkumisen lisäksi liikkumisen tasapuolisuudesta kertoo vastaajien mukaan aikuisten asenne liikunnan monipuolisuuden takaajana ja paljon harrastetut ulkoilut.

8.5 Tutkiminen

Seuraavaksi kuvaan kyselylomakkeen B-osan kolmanteen teemaan eli tutkimiseen liittyvien tulosten analysointia. Myös tutkimisesta on tehty kaksi sisällönanalyysitaulukkoa kahteen eri aihealueeseen (pedagogiikan toteutuminen ja pedagogiikan tasapuolisuus) liittyen. Nämä taulukot on tehty avoimien kysymyksien vastausten pohjalta, minkä lisäksi kuvaan myös kysely-

lomakkeessa esitettyjen väittämien vastauksista tehtyä taulukkoa, mikä on esitetty määrällisessä muodossa. Kyselylomakkeessa tutkiminen-teeman alla vastaajilta on kysytty ensin mitä he kokevat tutkimisen tarkoittavan. Tämän jälkeen heiltä on selvitetty miten he kokevat tutkimisen toteutuvan vuorohoidossa ja miten he kokevat vuorohoidon erityispiirteiden (lasten epäsäännölliset hoitoajat, työntekijöiden vaihtelevat työvuorot, lapsiryhmän koon vaihtelut ja lasten hoitoaikojen vaatimat erityisjärjestelyt) vaikuttavan aikuisten ja lasten väliseen keskusteluun ja vuorovaikutukseen.

8.5.1 Tutkimisen toteutuminen

Pedagogiikan toteutuminen-aihealueessa tutkimisen kohdalla sisällönanalyysitaulukon pääluokkana toimii ”Tutkimisen toteutuminen”. Määrittelin myös tälle taulukolle yläluokat etukäteen ja yläluokiksi muodostuivat ”Tutkimisen kehitettävät asiat” ja ”Tutkimisen toimivat asiat”. Alaluokkia näille yläluokille muodostui yhteensä neljä ja alaluokkiin muodostui yhteensä kahdeksan pelkistettyä ilmaisua. Allaolevassa taulukossa on listattu pelkistetyt ilmaisut niiden alaluokkien alle yläluokkien toimiessa taulukon otsikkoina.

Tutkimisen kehitettävät asiat	Tutkimisen toimivat asiat
<p>Vuorohoito vaikuttaa tutkimisen toteutumiseen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aikuisten ja lasten suhdeluku vaikuttaa tutkimisen toteutumiseen <p>Vuorohoito vaikuttaa aikuisten ja lasten väliseen vuorovaikutukseen negatiivisesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aikuisten ja lasten vaihtuvuus vaikuttaa vuorovaikutukseen 	<p>Vuorohoito ei vaikuta tutkimisen toteutumiseen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aikuiset vaikuttavat tutkimisen toteutumiseen • Tutkiminen toteutuu hyvin • Pienemmät ryhmät mahdollistavat tutkimisen <p>Vuorohoito vaikuttaa aikuisten ja lasten vuorovaikutukseen positiivisesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hiljaiset hetket mahdollistavat yksilöllisen huomioimisen • Vuorohoidossa aikuisten ja lasten välinen vuorovaikutus läheisempää • Vuorovaikutus on hyvää

Taulukko 7: Tutkimisen toteutuminen

Taulukosta selviää, että yläluokkien alaluokat ovat toistensa vastakohtia. ”Tutkimisen kehitettävät asiat”-yläluokassa alaluokka ”Vuorohoito vaikuttaa tutkimisen toteutumiseen” koostuu yhdestä pelkistetystä ilmaisusta. Tähän pelkistettyyn ilmaisuun ”Aikuisten ja lasten suhdeluku vaikuttaa tutkimisen toteutumiseen” kuuluu kolme alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat tutkimisen olevan hankalaa silloin kuin lapsia on runsaasti aikuisten määrään nähden. Yhdessä alkuperäisilmaisussa vastaaja kertoo päivien olevan hektisiä ja muuttuvia, jol-

loin tutkimis-tilanteet usein keskeytyvät. Toisessa yläluokassa eli ”Tutkimisen toimivat asiat”-yläluokassa puolestaan alaluokka ”Vuorohoito ei vaikuta tutkimisen toteutumiseen” muodostuu kolmesta pelkistetystä ilmaisusta. ”Aikuiset vaikuttavat tutkimisen toteutumiseen”-pelkistettyyn ilmaisuun kuuluu kolme alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kokevat tutkimisen toteuttamisen olevan helppoa aikuisten asenteiden ollessa kunnossa ja heidän ollessa aktiivisia.

H7: ”Henkilökunnan aktiivisuus kaiken A ja O.”

Pelkistetty ilmaisu ”Tutkiminen toteutuu hyvin” koostuu kolmesta alkuperäisilmaisusta, joissa vastaajat kertovat tutkimisen näkyvän joka päivä kaikissa tilanteissa. Yhdessä alkuperäisilmaisussa vastaaja kertoo perushoitotilanteissa olevan hyvä mahdollisuus keskustella lapsen kanssa kahdestaan häntä kiinnostavista asioista. Kolmannen pelkistetyn ilmaisun eli ”Pienemmät ryhmät mahdollistavat tutkimisen”-pelkistetyn ilmaisun muodostaa neljä alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat ajoittaisten pienempien lapsiryhmien mahdollistavan aikuisten tarttumisen lasten ihmettelyyn ja tutkimiseen.

Vastaajat kokevat kuvailtujen ilmaisujen perusteella aikuisten työvuorojen ja lasten hoitoaikojen kohtaamisen vaikuttavan tutkimisen toteutumiseen. Vastaajat mainitsevat, että lapsia ollessa paljon aikuisiin nähden, on tutkimisen toteuttaminen vaikeaa. Osa vastaajista puolestaan mainitsee tutkimisen mahdollistuvan päivän kaikissa hetkissä, esimerkiksi perushoitotilanteissa. Tähän ei heidän mukaansa vaikuta aikuisten tai lasten määrä. Vastaajat kuitenkin kertovat, että lapsiryhmän ollessa pienempi, hetkien rauhallisuus mahdollistaa aikuisten ja lasten yhteisen ihmettelyn. Aikuisten oma asenne tutkimisen toteuttamista kohtaan sekä aktiivisuus tässäkin asiassa koettiin vastaajien joukossa tärkeäksi.

”Tutkimisen kehitettävät asiat”-yläluokan alaluokkaan ”Vuorohoito vaikuttaa aikuisten ja lasten väliseen vuorovaikutukseen negatiivisesti” kuuluu yksi pelkistetty ilmaisu: ”Aikuisten ja lasten vaihtuvuus vaikuttaa vuorovaikutukseen”. Tämän pelkistetyn ilmaisun muodostaa kolme alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat aikuisten ja lasten vaihtumisen vaikuttavan heidän väliseen vuorovaikutukseen, koska joitakin lapsia näkee harvemmin ja joitakin useammin. ”Tutkimisen toimivat asiat”-yläluokassa alaluokkaan ”Vuorohoito vaikuttaa aikuisten ja lasten väliseen vuorovaikutukseen positiivisesti” kuuluu kolme pelkistettyä ilmaisua. ”Hiljaiset hetket mahdollistavat yksilöllisen huomioimisen”-pelkistettyyn ilmaisuun kuuluu viisi alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat, että lapsiryhmien ollessa ajoittain pieniä syntyy lasten kanssa mukavia kahdenkeskisiä hetkiä ja mahdollisuuksia yksilölliseen keskusteluun. Samaa aihetta jatkaa myös pelkistetty ilmaisu ”Vuorohoidossa aikuisten ja lasten välinen vuorovaikutus läheisempää”, minkä muodostaa viisi alkuperäisilmaisua. Näissä ilmaisuissa vas-

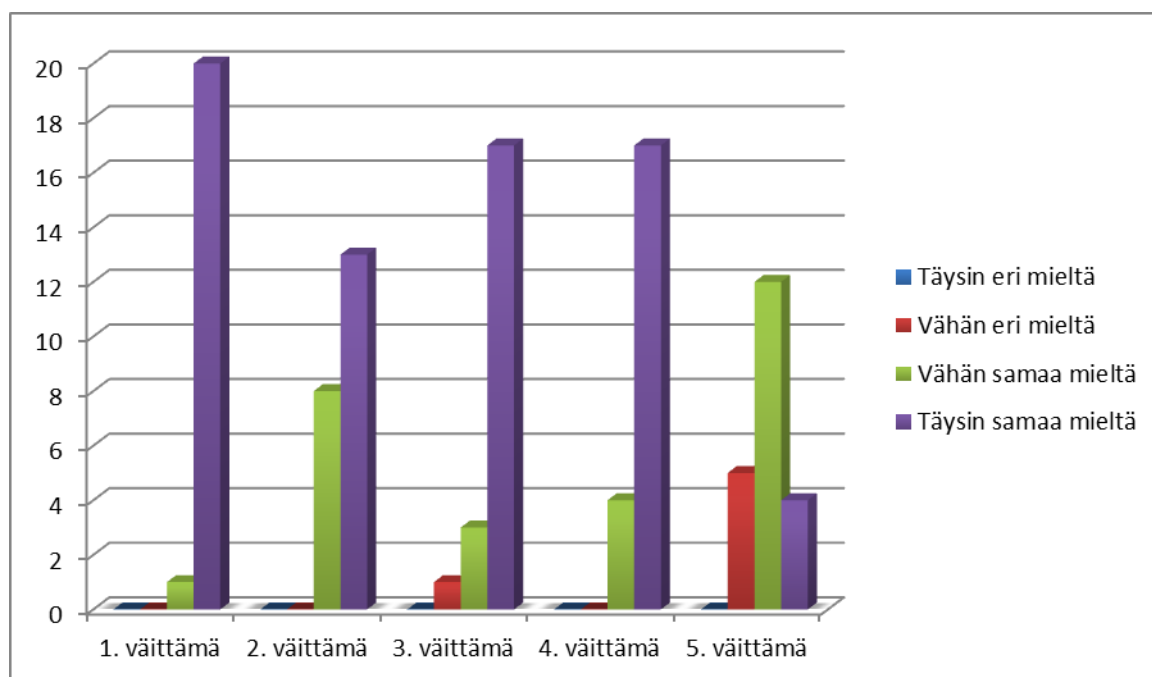
taajat kertovat, että vuorohoidossa aikuisten ja lasten olevan läheisimmissä väleissä muun muassa hoitomuodon erilaisten hoitoaikojen (ilta-/yöhoito, pitkät hoitovuorot) vuoksi.

H8: *”Vuorohoito lujittaa ja syventää vuorovaikutusta. Lapsen oppii tuntemaan paremmin ja syvällisemmin.”*

Saman alaluokan viimeiseen pelkistettyyn ilmaisuun ”Vuorovaikutus on hyvää” kuuluu kolme alkuperäisilmaisuja, joissa vastaajat kokevat vuorovaikutuksen hyväksi ja monipuoliseksi. Yhdessä alkuperäisilmaisussa vastaaja kertoo aikuisella olevan monta turvallista aikuista, joiden kanssa olla vuorovaikutuksessa.

Osa vastaajista kokee kuvattujen ilmaisujen perusteella vuorohoidon vaikuttavan aikuisten ja lasten väliseen vuorovaikutukseen negatiivisesti. Vastaajat eivät kuitenkaan kuvanneet tarkemmin sen näyttäytymistä. Selvästi useampi ilmaisu kuitenkin tukee vastaajien kokemusta siitä, että vuorohoidossa aikuisten ja lasten vuorovaikutus on hyvää, läheistä ja lasten yksilöllisyyden huomioivaa. Tähän vaikuttaa muun muassa lasten pitkät ja erilaiset hoitoajat sekä lapsiryhmien koon ajoittainen pienuus.

Vastaajien mielipiteitä ja kokemuksia tutkimisen toteutumisesta on selvitetty kyselylomakkeessa myös väittämien avulla. Näiden esitettyjen väittämien vastauksien jakautuminen selviää allaolevasta kaaviosta. Esitetyt väittämät on listattu kaavion alapuolelle.

Kuvio 6: Tutkimisen väittämät

1. Väittämä: Lapsilla on mahdollisuus ihmetellä ja esittää kysymyksiä sekä saada niihin vastauksia
2. Väittämä: Lasten tutkimiseen annetaan tilaa
3. Väittämä: Lapsia kannustetaan yrittämään
4. Väittämä: Lasten kanssa keskustellaan ja ihmetellään yhdessä
5. Väittämä: Toimintamme on lasten oman kiinnostuksen innoittamaa

Kuten kaaviosta selviää, vastaajat ovat olleet mielipiteissään hyvin yksimielisiä. Kaikkien väittämien kohdalla kaksitoista tai useampi vastaaja on valinnut saman vastausvaihtoehdon kuvaamaan mielipidettään. Yksimielisimpiä vastaajat ovat olleet ensimmäisen väittämän kohdalla, jossa peräti kaksikymmentä vastaajaa on ollut täysin samaa mieltä siitä, että heidän päiväkodissaan lapsilla on mahdollisuus ihmetellä ja esittää kysymyksiä sekä saada niihin vastauksia. Suurin osa vastaajista (17 vastaajaa) on ollut täysin samaa mieltä myös siitä, että lapsia kannustetaan yrittämään ja että heidän kanssa keskustellaan ja ihmetellään yhdessä. Eniten hajontaa mielipiteissä on ollut viimeisen väittämän kohdalla. Silti tämänkin väittämän kohdalla enemmistö vastaajista (16 vastaajaa) on joko vähän tai täysin samaa mieltä siitä, että heidän päiväkotinsa toiminta on lasten oman kiinnostuksen innoittamaa.

Väittämien vastauksien perusteella vastaajat kokevat tutkimisen toteutuvan heidän päiväkoedeissaan hyvin, sillä ”täysin samaa mieltä”-vastausvaihtoehto sai monta valintaa vastaajilta. Kaavion perusteella osan vastaajista mielestä lasten tutkimiselle voitaisiin antaa hieman lisää tilaa ja heidän kannustamistaan lisätä. Kaikki vastaajat eivät myöskään kokeneet heidän päiväkodissaan toiminnan olevan täysin lasten oman kiinnostuksen innoittamaa. Nämä tulokset tukevat myös avoimista kysymyksistä tehtyjen sisällönanalysitaulukkojen tuloksia. Molempien menetelmien vastauksista nousi esiin vahvasti vastaajien kokemus aikuisten ja lasten välisestä hyvästä vuorovaikutuksesta. Ylipäättään vastaajien kokemukset tutkimista kohtaan ovat vastauksien perusteella positiivisia.

8.5.2 Tutkimisen tasapuolisuus

Seuraavaksi käsittelemme tutkimisen tasapuolisuutta koskevaa sisällönanalysitaulukkoa. Taulukon pääluokkana toimii ”Tutkimisen tasapuolisuus” ja yläluokkina ”Piirteitä tutkimisen epätasapuolisuudesta” ja ”Piirteitä tutkimisen tasapuolisuudesta”. Alaluokkia näille yläluokille muodostui yhteensä neljä ja niille pelkistettyjä ilmaisuja yhteensä kymmenen. Pelkistetyt ilmaisut on listattu allaolevaan taulukkoon niiden alaluokkien alle yläluokkien toimiessa taulukkojen otsikkoina.

Piirteitä tutkimisen epätasapuolisuudesta	Piirteitä tutkimisen tasapuolisuudesta
<p>Lapsen hoitovuoro vaikuttaa hänen ja aikuisen väliseen vuorovaikutukseen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lapset paikalla (päiväkodissa) vaihtelevasti • Eri vuorokaudenaikoina erilaiset mahdollisuudet aikuisen ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen <p>Lapsen hoitovuoro vaikuttaa tutkimisen toteutumiseen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutkiminen ei toteudu tasapuolisesti • Tutkimiseen parempi mahdollisuus päivällä • Erilaiset hoitoajat mahdollistavat tutkimisen • Aikuisten ja lasten suhdeluku vaikuttaa tutkimisen toteutumiseen 	<p>Lapsen hoitovuoro ei vaikuta hänen ja aikuisen väliseen vuorovaikutukseen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vuorovaikutusta syntyy eri vuorokaudenaikoina <p>Lapsen hoitovuoro ei vaikuta tutkimisen toteutumiseen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutkimista tapahtuu eri aikoina • Lasten vapaa tutkiminen mahdollista • Aikuiset huolehtivat tutkimisen toteutumisesta

Taulukko 8: Tutkimisen tasapuolisuus

Tässäkin sisällönanalyysitaulukossa yläluokkien alaluokat ovat toistensa vastakohtia. Molemmilla yläluokissa vastauksista nousi esiin aikuisten ja lasten välisen vuorovaikutuksen tasapuolisuus sekä tutkimisen toteutumisen tasapuolisuus. ”Piirteitä tutkimisen epätasapuolisuudesta”-yläluokkaan kuuluva alaluokka ”Lapsen hoitovuoro vaikuttaa hänen ja aikuisen väliseen vuorovaikutukseen” muodostuu kahdesta pelkistetystä ilmaisusta. Pelkistettyyn ilmaisuun ”Lapset paikalla (päiväkodissa) vaihtelevasti” kuuluu yksi alkuperäisilmaisu, missä vastaaja kertoo vuorohoidon vaikuttavat aikuisen ja lapsen vuorovaikutukseen paljonkin, sillä joitakin lapsia näkee harvemmin ja joitakin useammin. ”Eri vuorokaudenaikoina erilaiset mahdollisuudet aikuisen ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen”-pelkistetyn ilmaisun muodostaa kaksi alkuperäisilmaisuja, joista yhdessä vastaaja kertoo, että esimerkiksi iltojen ollessa rauhallisia aikuisella on enemmän aikaa yksilölliseen keskusteluun lapsen kanssa. Toisessa alkuperäisilmaisussa vastaaja kertoo, että lasten kanssa tulee mukavia kahdenkeskisiä hetkiä silloin kun lapsia on vähän hoidossa. Lapsiryhmien koothan vaihtelevat vuorohoidossa jatkuvasti, mikä tarkoittaa tämän vastauksen kohdalla sitä, että kahdenkeskisiä hetkiä syntyy vaihdellen päivän aikana. ”Piirteitä tutkimisen tasapuolisuudesta”-yläluokan alaluokan ”Lapsen hoitovuoro ei vaikuta hänen ja aikuisen väliseen vuorovaikutukseen” muodostaa yksi pelkistetty ilmaisu: ”Vuorovaikutusta syntyy eri vuorokaudenaikoina”. Tämän pelkistetyn ilmaisun muodostaa kaksi alkuperäisilmaisuja, joista toisessa vastaaja kertoo päivän aikana syntyvän useita hetkiä keskustelulle. Toisessa alkuperäisilmaisussa vastaaja kertoo keskustelua olevan paljon päivän, illan ja joskus yönkin aikana.

Osa vastaajista kokee ilmaisujen perusteella aikuisen ja lapsen vuorovaikutuksen toteutuvan epätasapuolisesti muun muassa lasten erilaisten hoitovuorojen vuoksi. Lapsiryhmän koko ja paikalla olevien aikuisten määrä vaikuttaa vastaajien mielestä vuorovaikutukseen. Kuten aiemmin mainitsin, vuorohoidossa lapsiryhmien koot vaihtelevat päivän aikana, mikä tarkoittaa sitä, että vuorovaikutus ei toteudu tasapuolisesti kaikkina hetkinä. Osa vastaajista kuitenkin yksinkertaisesti koki aikuisen ja lapsen välillä syntyvän vuorovaikutusta kaikkina vuorokaudenaikoina.

Toinen molemmissa yläluokissa esiin noussut asia oli tutkimisen tasapuolinen toteutuminen, joka näkyy ”Piiiteitä tutkimisen epätasapuolisuudesta”-yläluokassa alaluokkana ”Lapsen hoitovuoro vaikuttaa tutkimisen toteutumiseen”. Tämä alaluokka muodostuu neljästä pelkistetyistä ilmaisusta, joista pelkistettyyn ilmaisuun ”Tutkiminen ei toteudu tasapuolisesti” kuuluu yksi alkuperäisilmaisu, missä vastaaja kertoo, että tutkiminen ei välttämättä toteudu hänen päiväkodissaan tasapuolisesti kaikkien kohdalla. Pelkistettyyn ilmaisuun ”Tutkimiseen parempi mahdollisuus päivällä” kuuluu kolme alkuperäisilmaisu, joissa vastaajat kertovat tutkimiseen liittyvää toimintaa olevan enemmän päivisin, jolloin esimerkiksi vapaapäivää viettävät tai ilta-/yövuoroon tulevat lapset jäävät paitsi tästä toiminnasta. Pelkistetyn ilmaisun ”Erilaiset hoitoajat mahdollistavat tutkimisen” muodostaa alkuperäisilmaisu, missä vastaaja kertoo esimerkiksi lapsen äärivuorojen (aikainen aamu, myöhäinen ilta, yö) mahdollistavan tutkimisen. ”Aikuisten ja lasten suhdeluku vaikuttaa tutkimisen toteutumiseen”-pelkistettyyn ilmaisuun kuuluu kolme alkuperäisilmaisu, joista kahdessa vastaajat kertovat ajoittaisten pienten lapsiryhmien mahdollistavat tutkimisen toteutumisen. Yhdessä alkuperäisilmaisuissa vastaaja kertoo, että tutkiminen on hankalaa silloin kun lapsiryhmä on suuri ja aikuisia on vähän paikalla.

”Piiiteitä tutkimisen tasapuolisuudesta”-yläluokan alaluokka ”Lapsen hoitovuoro ei vaikuta tutkimisen toteutumiseen” muodostuu kolmesta pelkistetyistä ilmaisusta. ”Tutkimista tapahtuu eri aikoina”-pelkistetyn ilmaisun muodostaa kolme alkuperäisilmaisu, joissa vastaajat kertovat tutkimisen näkyvän joka päivä kaikissa tilanteissa. Yhdessä alkuperäisilmaisuissa vastaaja kertoo, että tutkimiseen liittyvät projektit voivat kestää useita viikkoja, jotta kaikki lapset voivat osallistua niihin. ”Lasten vapaa tutkiminen mahdollista”-pelkistetyn ilmaisun muodostaa kolme alkuperäisilmaisu, joissa vastaajat kertovat lasten vapaan tutkimisen olevan mahdollista ja tärkeä osa heidän päiväkotinsa arkea. Pelkistettyyn ilmaisuun ”Aikuiset huolehtivat tutkimisen toteutumisesta” kuuluu kolme alkuperäisilmaisu, joissa vastaajat kertovat tutkimisen toteutuvan hyvin kun aikuisten asenteiden ollessa kohdillaan.

Kuvattujen ilmaisujen perusteella vastaajat ovat kokeneet aikuisen ja lapsen välisen vuorovaikutuksen toteutuvan osittain epätasapuolisesti ja osittain tasapuolisesti. Lasten hoitovuorojen vaihtelevuus ja eri vuorokaudenaikojen erilaiset ryhmäkoostumukset vaikuttavat vasta-

usten perusteella vuorovaikutuksen epätasapuoliseen toteutumiseen. Osa vastaajista on kuitenkin kokenut vastausten perusteella aikuisen ja lapsen vuorovaikutuksen toteutuvan tasapuolisesti, sillä sitä syntyy eri vuorokaudenaikoina. Osa vastaajista on kokenut tutkimisen myös toteutuvan epätasapuolisesti. Epätasapuoliseen toteutumiseen vaikuttaa vastauksien perusteella päivien aikana vaihteleva aikuisten ja lasten suhdeluku ja lasten erilaiset hoitovuorot. Vastauksista selvisi, että osan vastaajien mielestä tutkimiseen on parempi mahdollisuus päivisin toiminnan painottaessa päiviin, kun taas osan mielestä lasten äärihuorot mahdollistavat tutkimisen. Vastaajat myös mainitsivat tutkimisen toteutumisen olevan tasapuolista sen takia, että sitä tapahtuu kaikkina vuorokaudenaikoina, lasten vapaa tutkiminen on aina mahdollista ja tutkimisen toteutuminen on kiinni aikuisten asenteesta ja aktiivisuudesta eikä lasten hoitovuoroista.

8.6 Taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen

Seuraavaksi kuvaan kyselylomakkeen B-osan neljänteen ja viimeiseen teemaan eli taiteelliseen ilmaisemiseen ja kokemiseen liittyvien tulosten analysointia. Myös taiteellisesta ilmaisemisesta ja kokemisesta on tehty kaksi sisällönanalyysitaulukkoa kahteen eri aihealueeseen (pedagogiikan toteutuminen ja pedagogiikan tasapuolisuus) liittyen. Nämä taulukot on tehty avoimien kysymyksien vastausten pohjalta, minkä lisäksi kuvaan myös kyselylomakkeessa esitettyjen väittämien vastauksista tehtyä taulukkoa, mikä on esitetty määrällisessä muodossa. Kyselylomakkeessa vastaajilta on selvitetty ensin mitä he kokevat taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen tarkoittavan ja sisältävän. Lisäksi heiltä on kysytty miten he kokevat sen toteutuvan vuorohoidossa ja miten he kokevat vuorohoidon erityispiirteiden (lasten epäsäännölliset hoitoajat, työntekijöiden vaihtelevat työvuorot, lapsiryhmän koon vaihtelut ja lasten hoitoaikojen vaatimat erityisjärjestelyt) vaikuttavan sen tasavertaiseen toteutumiseen.

8.6.1 Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutuminen

Pedagogiikan toteutuminen-aihealueessa taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen kohdalla sisällönanalyysitaulukon pääluokan muodostaa ”Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutuminen”. Yläluokkia ovat ”Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen kehitettävät asiat” ja ”Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toimivat asiat”. Alaluokkia näille yläluokille muodostui yhteensä kolme ja niille pelkistettyjä ilmaisuja yhteensä kuusi. Oheiseen taulukkoon on listattu alaluokkien alle niiden pelkistetyt ilmaisut yläluokkien toimiessa taulukon otsikkoina.

Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen kehitettävät asiat	Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toimivat asiat
<p>Vuorohoito vaikuttaa taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutumiseen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Päivän muuttuvat tekijät vaikuttavat toteutumiseen • Toiminnan pitkäjänteisyys vaikuttaa toteutumiseen • Henkilökunnan määrä vaikuttaa toteutumiseen 	<p>Vuorohoito ei vaikuta taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutumiseen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aikuiset mahdollistavat taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen • Toteutuu hyvin <p>Vuorohoito ei vaikuta taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen monipuolisuuteen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toiminta on monipuolista

Taulukko 9: Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutuminen

Molemmissa yläluokissa nousi esiin taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutuminen. ”Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen kehitettävät asiat”-yläluokassa se näkyy alaluokassa ”Vuorohoito vaikuttaa taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutumiseen”, minkä muodostaa kolme pelkistettyä ilmaisua. ”Päivän muuttuvat tekijät vaikuttavat toteutumiseen”-pelkistettyyn ilmaisuun kuuluu neljä alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat esimerkiksi erilaisten hoitovuorojen vaikeuttavan ja vaikuttavan taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutumista.

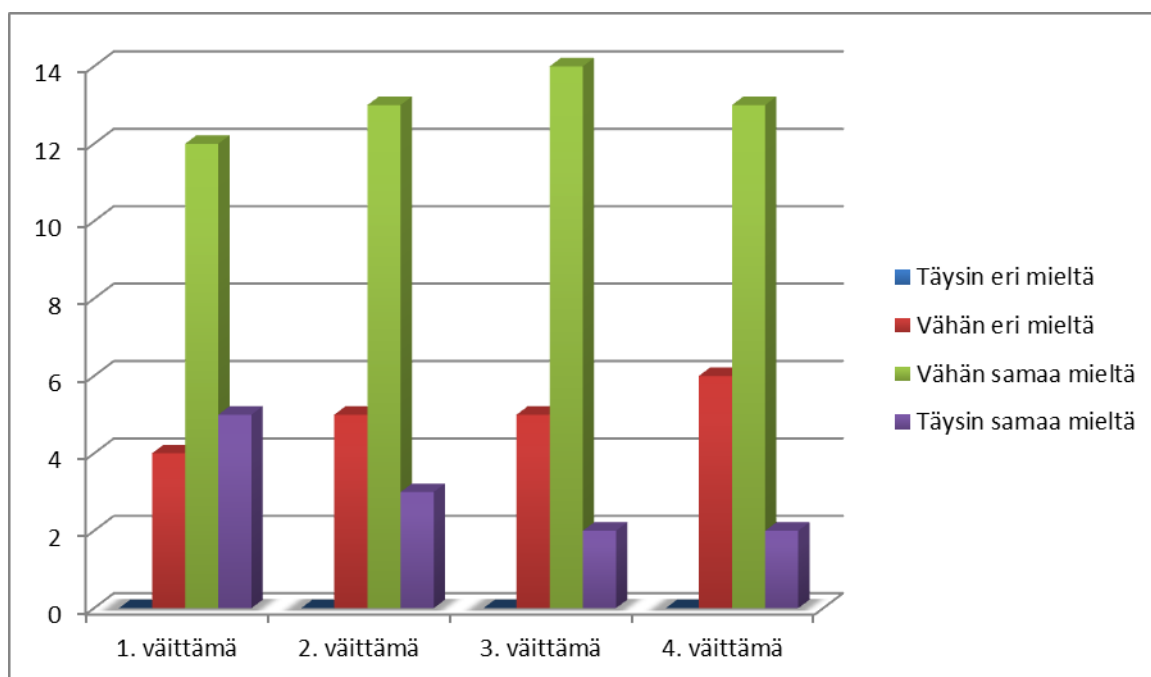
H8: *”Vaatii hieman koordinoitua ja vaivannäköä keksiä miten asiat saa mahdutettua erilais-
ten vuorojen sekamelskaan.”*

Pelkistettyyn ilmaisuun ”Toiminnan pitkäjänteisyys vaikuttaa toteutumiseen” kuuluu alkuperäisilmaisu, missä vastaaja kertoo pitkäjänteisemmän ja jäsentyneemmän toiminnan vaikuttavan taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutumiseen. ”Henkilökunnan määrä vaikuttaa toteutumiseen”-pelkistetyn ilmaisun muodostaa kolme alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutuvan hyvin jos henkilökuntaa on riittävästi ja huonosti jos päivät ovat kiireisiä. ”Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toimivat asiat”-yläluokassa alaluokkaan ”Vuorohoito ei vaikuta taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutumiseen” kuuluu kaksi pelkistettyä ilmaisua. ”Aikuiset mahdollistavat taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen”-pelkistetyn ilmaisun muodostaa kolme alkuperäisilmaisua, joista yhdessä vastaaja kertoo taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutumisen riippuvan työntekijän omista taidoista, tiedosta, aktiivisuudesta ja kiinnostuksesta. Toisessa alkuperäisilmaisu-
sa vastaaja kertoo, että aikuisten täytyy vain osata ottaa aikaa taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteuttamiselle. Kolmannessa alkuperäisilmaisu-
sa vastaajan mukaan aikuiset osaavat käyttää tilanteet hyvin tämän tavan toteuttamiseksi. Pelkistetyn ilmaisun ”Toteutuu hyvin” muodostaa kolme alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat taidetoiminnan sujuvan hyvin.

Vastaajat siis ovat kuvattujen ilmaisujen perusteella kokeneet taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutumisessa olevan sekä kehitettäviä että toimivia asioita. Erään vastauksen mukaan pitkäjänteisempi toiminta mahdollistaisi taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen paremman toteuttamisen. Henkilökunnan määrän ja päivien vaihtelevuuden ja ”sekamelskaisuuden” koettiin vaikuttavan toteutumiseen. Osa vastaajista kertoi, että taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen toteutuu hyvin aikuisten asenteiden ollessa kohdallaan.

Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen monipuolisuus nousi esiin vain ”Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toimivat asiat”-yläluokassa. Siellä se ilmenee alaluokassa ”Vuorohoito ei vaikuta taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen monipuolisuuteen”, minkä muodostaa yksi pelkistetty ilmaisu: ”Toiminta on monipuolista”. Sen muodostavissa kolmessa alkuperäisilmaisussa vastaajat kertovat taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen monipuolisen toteuttamisen olevan mahdollista. Yhdessä alkuperäisilmaisussa vastaaja kertoo, että hänen päiväkodissaan lapsille tarjotaan monipuolisia materiaaleja ja heidän omia ideoitaan käytetään toiminnassa. Ilmaisun mukaan lapsille tarjotaan erilaisia mahdollisuuksia ja elämyksiä.

Avoimien kysymyksien lisäksi vastaajien mielipiteitä ja kokemuksia taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutumisesta on selvitetty kyselylomakkeessa myös väittämien avulla. Oheisesta kaaviosta selviää väittämien vastauksien jakautuminen. Väittämät on listattu kaavion alapuolelle.

Kuvio 7: Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen väittämät

1. Väittäjä: Taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen ovat osa päivittäistä toimintaamme
2. Väittäjä: Taiteellisuus on lapsilähtöistä ja osallistavaa
3. Väittäjä: Taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen on riittävän monipuolista
4. Väittäjä: Taiteellista ilmaisemista ja kokemista on riittävästi

Kaaviosta selviää, että vastaajien mielipiteet ovat olleet kaikkien väittäjien kohdalla melko yksimielisiä. Kaikkien väittäjien kohdalla kaksitoista tai useampi vastaaja on ollut vähän samaa mieltä väittäjän kanssa. Minkään väittäjän kohdalla kukaan ei ole ollut täysin eri mieltä. Kaavion perusteella vastaajat ovat kokeneet taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutuvan heidän päiväkodeissaan suhteellisen hyvin. He ovat melko samaa mieltä siitä, että se on heidän päiväkodissaan osa päivittäistä toimintaa, sitä on riittävästi ja sen on lapsilähtöistä, osallistavaa ja monipuolista. Väittäjien ja avoimien kysymyksiä vastaukset tukevat toisiaan, sillä avoimienkin kysymyksiä sisällönanalyysistä selvisi, että vastaajat kokevat taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutuvan monipuolisesti, ja sama selvisi myös väittäjien kaaviosta. Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteuttamisessa löytyi avoimien kysymyksiä vastauksista sekä kehitettäviä että toimivia asioita, eivätkä vastaajat olleet väittäjienkään kanssa täysin samaa mieltä. Kaaviosta ja sisällönanalyysistä voi päätellä, että vastaajat kokevat taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen olevan monipuolista ja toteutumisen suhteellisen hyvää, mutta toteutumisesta löytyy kuitenkin kehityskohteita.

8.6.2 Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen tasapuolisuus

Seuraavaksi käsittelemme toteutumisen tasapuolisuutta taiteellisessa ilmaisemisessa ja kokemisessa. Tämän aihealueen sisällönanalyysitaulukon pääluokaksi muodostui tämän teeman kohdalla ”Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen tasapuolisuus”. Yläluokkia ovat ”Piirteitä taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen epätasapuolisuudesta” ja ”Piirteitä taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen tasapuolisuudesta”. Alaluokkia näille yläluokille muodostui yhteensä kolme ja ne on listattu allaolevaan taulukkoon kaikki kuusi pelkistettyä ilmaisua alapuolellaan. Yläluokat toimivat taulukon otsikkoina.

Piirteitä taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen epätasapuolisuudesta	Piirteitä taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen tasapuolisuudesta
<p>Lapsen hoitovuoro vaikuttaa taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen määrään:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lapsen hoidon määrä vaikuttaa osallistumiseen • Äärivuorot vaikuttavat osallistumiseen • Lapset osallistuvat vaihtelevasti <p>Lapsen hoitovuoro vaikuttaa taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen monipuolisuuteen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lapsen hoidon määrä vaikuttaa monipuolisuuteen 	<p>Lapsen hoitovuoro ei vaikuta taiteelliseen ilmaisemiseen ja kokemiseen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toiminnan tarkka suunnittelu mahdollistaa asioiden toteutumisen • Pitkäkestoiset projektit mahdollistavat kaikkien osallistumisen

Taulukko 10: Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen tasapuolisuus

”Lapsen hoitovuoro vaikuttaa taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen määrään”-alaluokan muodostaa kolme pelkistettyä ilmaisua, joista ”Lapsen hoidon määrä vaikuttaa osallistumiseen”-pelkistetyt ilmaisun muodostaa viisi alkuperäisilmaisua. Näissä ilmaisussa vastaajat kertovat enemmän hoidossa olevien lasten pääsevän enemmän osalliseksi taiteellisesta ilmaisemisesta ja kokemisesta vähemmän hoidossa olevien saadessa näitä kokemuksia vähemmän. ”Äärivuorot vaikuttavat osallistumiseen”-pelkistetyt ilmaisun muodostaa kolme alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat esimerkiksi lasten vapaapäivien ja iltavuorojen ja hoitovuorojen ylipäätään vaikuttavan heidän osallistumiseen taiteelliseen ilmaisemiseen ja kokemiseen.

H9: *”Riippuu lasten hoitovuoroista kuinka paljon pääsee osallistumaan.”*

Pelkistettyyn ilmaisuun ”Lapset osallistuvat vaihtelevasti” kuuluu viisi alkuperäisilmaisua, joissa vastaajat kertovat joidenkin lasten osallistuvan toimintaan useammin kuin toiset. Yhdessä alkuperäisilmaisussa vastaaja kertoo, että joka päivä kaikki lapset eivät ehdi olemaan kaikessa mukana.

Samaan yläluokkaan kuuluu myös alaluokka ”Lapsen hoitovuoro vaikuttaa taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen monipuolisuuteen”. Sen muodostaa pelkistetty ilmaisu ”Lapsen hoidon määrä vaikuttaa monipuolisuuteen”, mihin kuuluu neljä alkuperäisilmaisua. Niissä vastaajat kertovat, että esimerkiksi projektit eivät tavoita niitä lapsia jotka ovat harvoin hoidossa. Yhdessä alkuperäisilmaisussa vastaaja kertoo myös, että iltaja yölapset eivät tee samoja asioita kuin päivälapset ja yhdessä vastaaja kertoo esimerkiksi draamaleikkejä olevan harvoin, jolloin vain osa lapsista pääsee osallistumaan niihin.

Yläluokkaan ”Piirteitä taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen tasapuolisuudesta” kuuluu yksi alaluokka: ”Lapsen hoitovuoro ei vaikuta taiteelliseen ilmaisemiseen ja kokemiseen”. Sen muodostaa kaksi pelkistettyä ilmaisuun, joista pelkistettyyn ilmaisuun ”Toiminnan tarkka suunnittelu mahdollistaa asioiden toteutumisen” kuuluu kolme alkuperäisilmaisuun. Niissä vastaajat kertovat, että taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen tarkka suunnittelu ja toteuttaminen eri aikoina mahdollistavat sen toteutumisen.

H10: *”Koska lasten hoitoajat vaihtelevat paljon, on joskus todella haastavaa saada lapset tekemään suunniteltuja töitä. Esim. isänpäivälahjan tekeminen aloitetaan jo elokuussa, että tulee tehtyä.”*

Pelkistettyyn ilmaisuun ”Pitkäkestoiset projektit mahdollistavat kaikkien osallistumisen” kuuluu kolme alkuperäisilmaisuun, joissa vastaajat kertovat, että vuorohoidossa pitkäkestoiset projektit mahdollistavat kaikkien osallistumisen.

Näiden kuvattujen ilmaisujen perusteella vastaajat ovat löytäneet taiteellisesta ilmaisemisesta ja kokemisesta yhtäläillä epätasapuolisia kuin tasapuolisiakin piirteitä. Osa vastaajista koki taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen määrän olevan epätasapuolista ja riippuvan lapsen hoitoajasta. Osa koki myös sen monipuolisuuden toteutuvan epätasapuolisesti, sillä joidenkin vastauksien mukaan kaikki lapset eivät tee samoja asioita. Osa vastaajista kuitenkin koki, että taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen toteutuu tasapuolisesti, sillä pitkäjänteiset ja hyvin suunnitellut projektit mahdollistavat sen, että kaikki pääsevät osalliseksi taiteellisesta ilmaisemisesta ja kokemisesta.

8.7 Toiminnassa näkyvät ja vähäiseksi jäävät tavat toimia

Kyselylomakkeen C-osassa selvitin vastaajilta heidän mielipiteitään ja kokemuksiaan siitä, minkä lapselle ominaisen tavan toimia he kokevat olevan heidän päiväkotinsa toiminnassa näkyvintä ja mikä tapa/tavat toimia jäävät vähäisiksi. Lisäksi kysyin heiltä miten näitä tapoja voisi heidän mielestään tuoda näkyvämmäksi heidän päiväkotinsa arjessa. Tässä luvussa kuvaan näitä asioita selvittäneiden avoimien kysymyksiensä vastauksia. En varsinaisesti ole analysoinut näitä tuloksia millään analysointimenetelmällä, vaan kerron tuloksista vapaamuotoisesti hyödyntäen vastaajien kirjallisia vastauksia.

Ensimmäisenä siis selvitin vastaajilta heidän mielipiteitään siitä, minkä lapselle ominaisen tavan toimia he kokevat olevan päiväkotiansa toiminnassa näkyvintä. Kaikki kyselyssäkin käytetyt teemojen mukaiset tavat toimia mainittiin ainakin kerran. Kaksi vastaajaa mainitsi tutkimisen olevan näkyvin tapa, samoin kuin kaksi mainitsi myös taiteellisen ilmaisemisen ja ko-

kemisen. Liikkuminen sai vastaajilta kolme mainintaa ja leikkiminen ylivoimaisesti eniten mainintoja nousten vastauksista esiin kolmetoista kertaa. Kaksi vastaajaa jätti vastaamatta kysymykseen ja kaksi vastaajaa mainitsi vastauksessaan kaksi tapaa toimia. Yhdessä vastauksessa ei mainittu tässä tutkimuksessa käytettyjä lapselle ominaisia tapoja toimia, vaan vastaajan mukaan lasten sopeutuminen on heidän toiminnassaan näkyvintä. Näiden vastausten jakautumisen perusteella suurin osa vastaajista kokee leikkimisen olevan heidän päiväkodeissaan näkyvin tapa toimia.

Kyselylomakkeessa vastaajilta selvitettiin myös sitä, minkä lapselle ominaisen tavan toimia he kokevat jäävän toiminnassaan vähäiseksi. Taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen sai vastaajilta kuusi mainintaa ja liikunta neljä mainintaa. Lopuissa vastauksissa ei mainittu tässä tutkimuksessa käytettyjä lapsille ominaisia tapoja, vaan joidenkin vastaajien mielestä esimerkiksi lasten yksilöllinen huomioiminen, retkeily, vierailut, ryhmäytyminen ja yhteiset ohjatut toimintahetket jäävät heidän päiväkodissaan vähäisiksi. Vastausten jakautumisen perusteella suurin osa vastaajista kokee, että lapselle ominaisista tavoista toimia toiminnassa vähäisimmäksi jää taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen.

Viimeisenä vastaajilta kysyttiin, että miten näitä tapoja toimia voitaisiin tuoda toiminnassa näkyväksi. Moni vastaaja jätti vastaamatta tähän kysymykseen, mutta niistä vastauksista mitä sain, nousi esiin kaksi teemaa: tarkempi suunnittelu ja henkilökunnan lisääminen. Vastauksissa vastaajat kertoivat, että toimintoja saisi näkyvämmäksi hyvällä ja vielä tarkemmalla suunnittelulla sekä aikuisten vahvuuksien hyväksikäytöllä. Myös parempi työvuorosuunnittelu nousi esiin vastauksista. Yksi vastaaja mainitsi, että vähäisiksi jäävät tavat toimia voitaisiin saada näkyvämmiksi lisäihmisillä ja yksi vastaaja toivoi päiväkotiansa lisää henkilökuntaa.

8.8 Tulosten yhteenveto

Tässä luvussa teen yhteenvedon kuvaamistani tutkimuksen tuloksista ja esitän tiivistetysti vastaukset tutkimuskysymyksiini. Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli siis selvittää, miten lastentarhanopettajat kokevat pedagogiikan toteutuvan vuorohoitopäiväkodeissa. Työn tarkoituksena oli tuottaa tärkeää tietoa vuorohoitopäiväkodeille työn ja vuorohoidon kehittämiseksi. Tutkimuskysymyksiä työssä on kaksi: Miten vuorohoitopäiväkodeissa työskentelevät lastentarhanopettajat kokevat pedagogiikan toteutuvan vuorohoitopäiväkodeissa? Toteutuuko pedagogiikka tasapuolisesti kaikkien lasten kohdalla? Sain tutkimuksessa vastaukset molempiin tutkimuskysymyksiini.

Tutkimuksessa pedagogiikan muodostavat neljä lapselle ominaista tapaa toimia, joita ovat leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen. Esittelen

tuloksia yksi tapa kerrallaan jäsentääkseni tulokset selkeämpään muotoon. Aloitan tuloksien tarkastelun ja yhteenvedon leikkimisestä.

Aiemmin kuvattujen leikkimistä koskevien tuloksien perusteella voi sanoa, että leikkiminen on vuorohoidossa näkyvä tapa toimia ja siihen on paljon aikaa. Vuorohoidossa lapset oppivat leikkimään erilaisten ja monien lasten kanssa vaihtuvissa ympäristöissä. Aikuisten läsnäolo leikeissä ei toteudu tasapuolisesti lasten kesken, mikä näkyy myös ohjatun leikin vähyydessä. Myöskään lasten leikkiympäristö ei ole vuorohoidossa lapsilla tasaveroinen. Eri päiväkodeissa on vuorohoidonkin puolella erilaiset järjestelyt esimerkiksi ilta- ja viikonlopputoiminnan suhteen, mutta tutkimuksen tuloksista selvisi, että monissa vuoroitopäiväkodeissa kaikki lapset eivät vietä esimerkiksi iltoja ja viikonloppuja omissa ryhmissään, jolloin leikkiympäristö ei välttämättä vastaa heidän ikä- ja taitotasoaan. Lisäksi leikkien pitkäjänteisyys kärsii vuorohoidosta, samoin kuin niiden rakentaminen. Lasten leikit keskeytyvät usein esimerkiksi hoitopäivän päättymisen tai ohjaajien/leikkikavereiden vaihtumisen vuoksi.

Liikkumista koskevien kuvattujen tuloksien perusteella voi sanoa, että vuorohoidossa ohjatun leikin lisäksi myös ohjattu liikunta jää vähälle. Liikunnan määrää voisi myös lisätä, samoin sen havainnointia. Tuloksien mukaan liikkumisen ja ohjattujen liikuntatuokioiden määrä eivät toteudu vuorohoidossa tasapuolisesti lasten kesken. Lasten omaehtoinen liikkuminen puolestaan toteutuu tasapuolisesti ja liikuntaa toteutetaan eri vuorokaudenaikoina. Liikkumisen monipuolisuus näkyy muun muassa lasten omaehtoisena liikkumisena ulkoilujen ja leikkien myötä.

Tutkimiseen liittyvien aiemmin kuvattujen tuloksien perusteella voi sanoa, että tutkiminen toteutuu vuorohoidossa suhteellisen hyvin. Sitä tukevat aikuisten ja lasten lämmin ja hyvä vuorovaikutussuhde, lapsiryhmien koon ajoittainen pienuus sekä mahdollisuus toteuttaa tutkimista erilaisina hetkinä ja vuorokaudenaikoina. Vuorohoidon vuoksi nämä asiat eivät kuitenkaan toteudu tasapuolisesti lasten kesken. Lasten hoitovuoroista riippuu se, millainen mahdollisuus hänellä on tutkimiseen ja vuorovaikutukseen aikuisen kanssa. Näihin mahdollisuuksiin vaikuttaa lapsiryhmän koko ja paikallaolevien aikuisten määrä, mitkä vaihtelevat vuorohoidossa hyvinkin paljon.

Taiteelliseen ilmaisemiseen ja kokemiseen liittyvien tuloksien perusteella voi sanoa, että vuorohoidossa taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen toteutuu suhteellisen hyvin pitkien projektien ja aikuisten aktiivisuuden myötä. Lisäksi se on monipuolista ja osa päivittäistä toimintaa. Vuorohoidolla on projektien pitkäjänteisyydestä huolimatta vaikutusta taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen määrän ja monipuolisuuden tasapuoliseen toteutumiseen. Lasten hoitovuorot ja läsnäolo päiväkodissa vaikuttavat siihen, millaiseen ja mihin toimintaan hän pääsee osallistumaan.

Näiden lapselle ominaisten tapojen toimia tuloksien perusteella vuorohoidossa näkyvin tapa toimia on leikkiminen. Leikkiin on paljon aikaa ja erityisesti lasten vapaa leikkiminen on näkyvää. Ohjattua leikkiä on kuitenkin vähän ja leikkien rakentaminen ja pitkäjänteisyys kärsivät vuorohoidossa. Liikkuminen on vuorohoidossa myös näkyvää lasten omaehtoisen liikkumisen (esimerkiksi ulkoilujen ja leikkien) muodossa. Liikkuminen onkin monipuolista ja sitä toteutetaan eri vuorokaudenaikoina. Leikkimisen tapaan myös ohjattua liikuntaa on vähäisesti, samoin liikuntaa ylipäätään. Tutkimiseen on vuorohoidossa hyvät mahdollisuudet. Aikuisten ja lasten hyvät vuorovaikutussuhteet ja ajoittaiset pienet lapsiryhmät mahdollistavat tutkimisen. Lasten ja aikuisten vaihtelevat hoito- ja työvuorot luovat omat haasteensa vuorovaikutussuhteiden ja tutkimistilanteiden luomiseen. Taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen toteutuu vuorohoidossa hyvin ja monipuolisesti pitkäjänteisten projektien ja aktiivisten aikuisien ansiosta. Taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen jää kuitenkin toiminnassa vähäiseksi.

Pedagogiikan toteuttamiseen vuorohoidossa vaikuttaa vahvasti vuorohoidon erityispiirteet. Sekä kuvaamastani kyselylomakkeen A-osan erityispiirteiden haasteiden selvittämisestä että yksittäisistä toimintatapojen tuloksista selviää, että näitä haasteita on useita. Lasten epä säännöllinen läsnäolo ja vaihtuvuus, erilaiset hoitovuorot ja lapsiryhmien suuret koot vaikuttavat tuloksien perusteella sekä pedagogiikan toteuttamiseen että sen tasapuoliseen toteutumiseen. Myös henkilökunnan vaihtuvuus ja työntekijöiden erilaiset työvuorot vaikuttavat muun muassa aikuisten ja lasten väliseen vuorovaikutukseen, työntekijöiden yhteiseen suunnitteluun ja tiedonsiirtoon sekä ryhmän rakenteeseen. Myös nämä tekijät vaikuttavat pedagogiseen toimintaan.

Näistä tulosten yhteenvedoista voi tehdä johtopäätökset ja vastauksen ensimmäiseen tutkimuskysymykseen. Vuorohoidossa näkyvin tapa toimia on leikkiminen, taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen jäädessä usein vähemmälle. Tutkiminen toteutuu vuorohoidossa hyvin muun muassa perushoitotilanteiden ohessa. Liikkuminenkin toteutuu hyvin lasten omaehtoisen liikkumisen kautta. Vuorohoidossa pedagogiikka toteutuu siis pääasiassa hyvin, mutta pedagogisen toiminnan määrää ja esimerkiksi ohjattua toimintaa voisi lisätä. Toiminta perustuu pitkälti vapaaseen toimintaan, kuten mainitsin esimerkiksi leikkimisen ja liikkumisen kohdalla. Vuorohoidon erityispiirteet näkyvät ja vaikuttavat pedagogiseen toimintaan ja sen toteuttamiseen.

Toinen tutkimuskysymys koski pedagogiikan tasavertaista toteutumista. Kuvaamieni huomioiden perusteella voi sanoa, että vuoroahoito vaikuttaa kaikkien lapselle ominaisten toimintatapojen tasavertaiseen toteutumiseen. Lapsen hoitovuorot vaikuttavat siihen millaisessa ryhmässä, tilassa ja tilanteessa hän hoitopäivänsä viettää. Hoitovuoro vaikuttaa siis pedagogisen toiminnan määrään ja laatuun. Aikuiset pyrkivät mahdollistamaan pedagogiikan tasavertaisen

toteutumisen eri keinoin, esimerkiksi suunnittelemalla ja toteuttamalla pitkäjänteisiä projekteja ja järjestämällä toimintaa eri vuorokaudenaikoina.

9 Pohdinta

Tässä luvussa pohdin tutkimukseen olennaisesti liittyviä asioita. Olen jakanut pohdinta-osion useampaan kappaleeseen jäsentääkseni pohtimiani asioita. Ensimmäiseksi pohdin opinnäytetyön toteutusta: pohdin opinnäytetyöprosessia ja siihen vaikuttavia seikkoja. Toisessa alaluvussa tarkastelen ja arvioin tuloksia. Kolmannessa alaluvussa pohdin opinnäytetyöni eettisyyttä ja luotettavuutta.

9.1 Opinnäytetyön toteutuksen tarkastelu

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten lastentarhanopettajat kokevat pedagogiikan toteutuvan vuorohoitopäiväkodeissa. Työn tarkoituksena oli tuottaa tärkeää tietoa vuorohoitopäiväkodeille työn ja vuorohoidon kehittämiseksi. Onnistuin selvittämään opinnäytetyölläni lastentarhanopettajien mielipiteitä ja kokemuksia pedagogiikan toteutumisesta vuorohoidossa kattavasti. Kyselylomakkeen avoimet kysymykset ja väittämät mahdollistivat aihealueiden tarkan ja monipuolisen tarkastelun. Kyselyn vastausprosentti 62,5 on mielestäni riittävä mahdollistaakseen tuloksien jonkinlaisen yleistämisen. Lisäksi palautuneet kyselyt olivat suurimmaksi osaksi perusteellisesti vastattuja ja kyselyyn osallistuneet päiväkodit tulevat useammalta paikkakunnalta, mikä tukee vastausten laajaa tietopohjaa. Mainitsin jo opinnäytetyön aiemmassa vaiheessa, että vuorohoito on vähän tutkittu aihe, minkä vuoksi kaikki uusi tutkimustieto on vuorohoidolle tarpeellista. Näin on myös oman opinnäytetyöni kohdalla. Vaikka tulokset saattavatkin olla pääteltävissä (esimerkiksi vuorohoidossa työskentelevien kohdalla), on tämä tieto nyt tutkittuna ja kirjallisessa muodossa. Vuorohoitopäiväkodit voivat käyttää tätä tutkimusta vertaillaan omaa toimintaansa muiden vuorohoitoyksiköiden toimintaan. Opinnäytetyön yhtenä tarkoituksena on kasvattaa opiskelijan ammatillisuutta. Se on liitetty työelämään ja ihanteellista olisi, että se tuottaisi uutta tietoa ja olisi innovatiivinen. Omalla opinnäytetyölläni olen onnistunut tuottamaan uutta tietoa vuorohoidon kentälle.

Käytin opinnäytetyössäni sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia menetelmiä tiedon keräämisessä ja aineiston analysoinnissa. Valitsin näiden kahden tutkimusotteen yhdistelmän tietoisesti, sillä halusin kerätä tietoa eri paikkakuntien lastentarhanopettajilta, jolloin aineistonkeruumenetelmän valinnassa ei ollut suurta valinnanvaraa. En kuitenkaan halunnut suurta tutkimusjoukkoa, koska en kokenut sen sopivan tutkimuksen teemaan (tutkimusotteena laadullinen ote). Alkuperäisenä suunnitelmana oli käyttää väittämiä ja monivalintoja tiedon pääasiallisena kerääjänä, mutta pelkäsin, että en saa näitä kysymysmuotoja käyttäen vastauksia tutkimuskysymyksiini. Avoimien kysymyksien oli aluksi tarkoitus toimia väittämien ja monivalin-

takysymyksien täydentäjänä, mutta lopulta ne toimivat tiedon pääasiallisena hankintamene-
telmänä. Päädyin käyttämään tulosten analysoinnissa Microsoft Excel-ohjelmistoa, mikä sopi
mielestäni hyvin tutkimukseeni määrällisen aineiston ollessa vähäistä. Sisällönanalyysin käyt-
täminen sopi mielestäni hyvin avoimien kysymyksien vastauksien analysointiin. Vaikka aineis-
ton käsittely oli haasteellista ja aineistoa oli paljon, koen, että onnistuin yhdistämään eri ta-
valla kerätyt vastaukset selkeään ja ymmärrettävään muotoon. Aineiston analysointi olikin
minulle opinnäytetyöprosessin haasteellisin vaihe, sillä koin vaikeaksi poimia aineistosta
oleelliset ja tarpeelliset asiat. Jouduin siksi käymään aineistoa läpi monta kertaa ja tarkista-
maan tehtyä työtä. Sisällönanalyysitaulukkojen muodostaminen oli vaikeaa, erityisesti alkupe-
räisilmaisujen ryhmittely ja pelkistettyjen ilmaisujen muodostaminen. Pohdin alkuperäisil-
maisuja monelta kantilta, jotta sain muodostettua niille erilaisia ryhmiä. Haasteista huolimatta
koen suoriutuneeni aineiston käsittelystä onnistuneesti.

Opinnäytetyöprosessia tarkastellessani ja miettiessäni, mitä olisin voinut tehdä toisin, tuli
mieleeni heti kyselylomake. Olisin voinut perehtyä kyselylomakkeen toteuttamiseen vielä pa-
remmin. Osa kysymyksistä oli periaattessa turhia tai liikaa, osa ohjasi vastaajan helposti ai-
heen ulkopuolelle ja osa kysymyksistä toisti toisiaan. Eri teemojen kysymykset ja väittämät
olivat kuitenkin tarkoituksella samankaltaisia, sillä tähtäsin samankaltaisuudella analysointi-
vaiheen helpottamiseen ja loogisuuteen. Pelkäsin myös, että en saisi selvää kirjoitetuista vas-
tauksista, mutta en kohdannut tällaista ongelmaa ollenkaan. Kyselylomake oli melko raskas
täyttää, mikä oli tiedossani jo ennen kyselyiden lähettämistä. Testasin kyselyn useammalla
henkilöllä ennen niiden lähettämistä ja sain palautetta sen laajuudesta. Otin kuitenkin tietoi-
sen riskin pitäytyessäni luomassani kyselylomakkeessa. Minun olisi kuitenkin pitänyt huomioida
nämä seikat kyselyiden vastausajassa, sillä laajempi kysely tarvitsee enemmän aikaa vas-
taamiseen/täyttämiseen. Myös kyselyiden toteuttamisesta löytyy muutettavaa. Kyselyiden
postitukset eivät toteutuneet suunnitelmien mukaan ja olisin voinut olla prosessissa huolelli-
sempi. Loppujen lopuksi sekä kyselyt itsessään että niiden postittaminen sujuivat hyvin ja
mahdollistivat opinnäytetyöni aiheessa pitäytymisen.

Opinnäytetyöprosessini ei sujunut suunnittelemani aikataulun mukaan henkilökohtaisista syis-
tä johtuen. Teoreettisen viitekehyksen luominen tapahtui lyhyessä ajassa ja olisinkin voinut
käyttää siihen enemmän aikaa. Tuloksien analysointi ja kuvaaminen sekä opinnäytetyön vii-
meisteleminen tapahtuivat paljon kyselyiden lähettämisen ja niiden takaisin saamisen jäl-
keen. Aineistoon tarttuminen heti sen takaisin saamisen jälkeen olisi voinut syventää aineis-
ton käsittelemistä ja sen ymmärtämistä. Olisin siis voinut suunnitella aikataulun paremmin ja
realistisemmin. Kokonaisuudessaan ja vastoinikäymisistä huolimatta opinnäytetyöprosessi on
kuitenkin onnistunut mielestäni hyvin. Vaikka aikataulut muuttuivat ja esimerkiksi opinnäyte-
työn aihe vaihtui prosessin alussa, olen onnistunut sopeutumaan näihin tilanteisiin ja tuotta-
maan tutkimuskysymyksiin ja tutkimuksen tarkoitukseen vastaavan opinnäytetyön. Prosessi on

kasvattanut ammatillisuuttani paljon juuri vastoinkäymisten takia. Opinnäytetyöprosessin aikana olen pohtinut omaa osaamistani, tietopohjaani, ammatillisuuttani sekäalani ja erityisesti vuorohoidon piirteitä hyvinkin kattavasti. Koen siksi tämän prosessin kasvattaneen minua alan ammattilaisena odotettua enemmän.

Vaikka mikään opinnäytetyön alkuvaiheen suunnitelmista ei ole pysynyt samana prosessin aikana ja prosessi on ollut hajanainen, olen mielestäni onnistunut siinä hyvin kokemukseeni ja muihin puitteisiin nähden. Olisin voinut perehtyä tutkimuksen eri vaiheisiin paremmin ja muuttaa työstäni monia asioita. Olen kuitenkin tyytyväinen lopputulokseen, sillä onnistuin saavuttamaan asettamani tavoitteet.

9.2 Tulosten tarkastelu ja jatkotutkimusehdotukset

Tässä tutkimuksessa aineistoa on melko paljon, mutta tulokset on kuitenkin jäsennelly selkeästi omiin teemoihinsa. Myös johtopäätökset ja tuloksien yhteenveto on esitetty selkeästi. Tulokset on esitetty niin, että tutkijan omat mielipiteet ja tulkinnat eivät näy tuloksissa. Olen kuitenkin tehnyt johtopäätökset tuloksista itse omasta näkökulmastani, jolloin oma tulkintani näkyy niissä. Täytyy myös huomioda, että vastaajat ovat pohtineet vastauksiaan omien mielipiteidensä, kokemuksiansa, ympäristöidensä ja näkökulmiensa kantilta, mikä voi näkyä kysymyksien tai muiden tekijöiden ymmärtämisessä ja tulkinnassa. Kaikki tulokset pohjautuvat tehtyihin kyselyihin. Opinnäytetyön liitteiksi on lisätty laadullista aineistoa käsittelevät sisällysluettelot, joiden tieto on kirjoitettu auki tutkimuksen tuloksia kuvatessa. Määrällistä aineistoa käsittelevät taulukot ja kaaviot ovat myös liitteinä ja lisättyinä tuloksien kuvaamiseen. Osan tuloksista olen käsitellyt ilman varsinaista analysointitapaa ja olen tuonut ne esiin syventääkseni lukijoiden käsityksiä vuorohoidosta ja lisätäkseni heidän ymmärrystään sekä vuorohoidosta itsestään että tutkimuksen tuloksista.

Vaikka olenkin itse työskennellyt opinnäytetyöprosessin aikana vuorohoidossa, en koe sen vaikuttaneen tutkimuksen tuloksiin. Huomasin aineistoa käsitellessäni luoneeni huomaamatta ennako-oletuksia vastauksia kohtaan. Vastaukset eivät kuitenkaan vastanneet näitä ennako-oletuksia ja pystyin pyyhkimään ne pois mielestäni ennen aineiston analysointia ja tulosten tarkastelua. Henkilökohtainen kokemukseni vuorohoidosta on ollut myös positiivinen tekijä prosessissa, sillä minun on ollut helppo ymmärtää vastaajien alan termistöä (esimerkiksi ”ääri-ruvot”) ja muita heidän kuvauksiaan. Olen kuitenkin noudattanut erityistä varovaisuutta tulkinnassa, yrittäen suhtautua tuloksiin objektiivisesti.

Tuloksista selviää, että pedagoginen toiminta ei toteudu lasten kesken tasapuolisesti. Esimerkiksi lapsen ollessa yövuoroissa, koostuu hänen ”hoitopäivänsä” nukkumisesta ja syömisestä, jolloin hän jää paitsi muun muassa ohjatusta toiminnasta. Lasten hoitovuorot vaikuttavat tu-

loksien perusteella pedagogiseen toimintaan monellakin tapaa, esimerkiksi hoitovuoroista riippuu se, minkä verran lapsi saa hoitopäivän aikana ulkoilla tai millaisessa leikkiympäristössä hän saa leikkiä. Näiden tuloksien perusteella olisikin mielenkiintoista tutkia, millaista pedagogista toimintaa vuorohoidossa voidaan vaatia toteutettavan. Hannuniemikin (2011, 14) mainitsee tutkimuksessaan, että englanninkielisissä tutkimuksissa vuorohoidosta käytetään termejä *center-based evening child care* tai *flexible child care*. Näissä termeissä korostuu sana *care* eli hoito, ja ne viittaavatkin vuorohoidon hoidolliseen tehtävään/toimintaan. Englanninkielisissä tutkimuksissa vuorohoito ei Hannuniemen (2011, 14) mukaan sisälläkään pedagogista tehtävää ja suomalaisen päivähoitojärjestelmän vahvuudeksi koetaan juuri varhaiskasvatuksen ja hoidon yhdistäminen, mitä edustaa esimerkiksi varhaispedagogisen toiminnan sisältävä vuorohoito. Tämän teorian perusteella olisi mielenkiintoista tutkia, onko tällainen järjestelmä vahvuus vai ei, ja onko vuorohoidossa kaikkien lasten kohdalla (erityisesti paljon yöhoitoa tarvitsevien lasten kohdalla) mahdollista toteuttaa laadukasta pedagogiikkaa.

Tästä aiheesta pääseekin toiseen mielenkiintoiseen tämän tutkimuksen tuloksista selvinneeseen teemaan. Tutkimuksessa on selvitetty miten pedagogiikka, tässä tapauksessa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Stakes 2005) mainitut lapselle ominaiset tavat toimia, toteutuvat vuorohoidossa. Tuloksista selviää, miten nämä tavat toimia toteutuvat vuorohoidossa ja mitkä tekijät vaikuttavat niiden toteutumiseen. Suurimmat toteutumiseen vaikuttavat tekijät löytyvät tuloksien mukaan vuorohoidon erityispiirteistä. Tutkimuksella ei varsinaisesti selvitetty näitä vaikuttavia tekijöitä, mutta ne nousivat esiin monissa tehdyn kyselyn vastauksissa. Mainittuja erityispiirteitä ovat muun muassa lasten epäsäännölliset hoitoajat, aikuisten ja lasten suuri vaihtuvuus, aikuisten ja lasten suhdeluvun kohtaamattomuus sekä alati muuttuvat tilanteet. Olisikin mielenkiintoista selvittää, miten näitä vuorohoidon erityispiirteitä voitaisiin kehittää niin, että niiden vaikutus pedagogiseen toimintaan saataisiin minimiin. Tietenkin nämä piirteet ovat vuorohoidolle hyvinkin ominaisia ja kuten eräs kyselyyn vastannut henkilö mainitsi: ”Nämä ovat asioita, joiden kanssa täytyy vain oppia elämään.” Varhaiskasvatus on kuitenkin Suomessa laadukasta ja kehittynyttä, joten uskon, että vuorohoitoakin pystytään kehittämään ja sen erityispiirteiden aiheuttamia haasteita vähentämään.

Tämä tutkimus edustaa vain pientä osaa vuorohoidosta, vaikka siihen onkin osallistunut viisi eri päiväkotia neljältä eri paikkakunnalta. Kaikkien kuntien on kuitenkin tarjottava vuorohoittoa sitä tarvitseville perheille, joten vuorohoitoyksiköitä ja -muotoja on Suomessa vielä monia lisää. Yksi jatkotutkimusaiheista voisikin olla eri kuntien vuorohoitoyksiköiden pedagogisen toiminnan tarkempi vertaaminen. Tutkimukseen voisi ottaa yksiköitä mukaan tarkoituksenmukaisesti niiden pedagogisen toiminnan vahvuuksien ja heikkouksien mukaisesti, verraten mikä toisessa yksikössä on toimivaa ja vastakohtaisesti toisessa kehittämistyötä vaativaa. Tällaisen tutkimuksen avulla vuorohoitoyksiköt saisivat valmiiksi testattuja ja hyväksi koettuja toimintamalleja omaan käyttöönsä. Olisi myös mielenkiintoista toteuttaa toiminnallista tutkimus-

otetta myötäilevä tutkimus. Tässä tutkimuksessa saatujen tuloksien perusteella vuorohoitoyksiköissä voitaisiin tehdä toiminnallista kehittämistyötä. Yksiköissä voitaisiin esimerkiksi kehittää toiminnallisin menetelmin niitä pedagogisen toiminnan piirteitä, jotka on tässä tutkimuksessa koettu kehitettäväksi piirteiksi.

9.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden pohtiminen ja huomioiminen ovat tärkeitä opinäytetyön vaiheita. Eettisyys liittyy sosiaalialalla vahvasti sekä itse tehtävään työhön että siihen liittyviin tutkimuksiin. Tutkimuksessa on noudatettava hyvää tieteellistä käytäntöä, jotta se on eettisesti hyvä. Sosiaalialan tutkimukset liittyvät usein työelämään ja niistä saatuja tuloksia käytetään hyväksi työelämän kehittämisessä. Tämän vuoksi tutkimuksen tuloksien on oltava luotettavia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 23.)

Tutkimuksen eettisyys lähtee liikkeelle jo tutkimuksen aiheen valinnasta. Tutkijan on pohdittava, kenen ehdoilla tutkimuksen aihe valitaan ja miksi siihen ryhdytään. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 24-25.) Tämän opinäytetyön kohdalla aihe nousi esiin alan kentältä, suoraan vuorohoitopäiväkodistä. Sen valintaan vaikuttivat myös minun, tutkijan omat kokemukset vuorohoidon kentältä. Aiheen noustessa esiin käytännön työstä ja sen tarpeista, voi sen sanoa olevan tarpeellinen. Vuorohoitoon liittyvissä aiemmissa tutkimuksissa mainitaan myös vuorohoitoa koskevien tutkimuksien vähäisyys (esimerkiksi Hannuniemi 2011 ja Kääriäinen 2005), mikä puoltaa vuorohoitoa koskevien tutkimuksien aiheen tärkeyttä.

Tutkimukseen osallistuvalla henkilöllä on oikeus päättää omasta osallistumisestaan, joten hänellä on oltava riittävästi tietoa tutkimuksesta. Osallistujan on tiedettävä muun muassa mistä tutkimuksessa on kyse, ketkä ovat tutkimuksen osapuolia, mihin tarkoitukseen tutkimus tehdään, mihin tutkimuksen tuloksia käytetään ja kuka niitä käyttää, milloin tutkimuksen on tarkoitus valmistua ja miten tutkimusaineistoa käsitellään. Lisäksi esimerkiksi kyselyyn vastaajan on tiedettävä milloin ja mihin kysely palautetaan, miksi hänen vastaamisensa on niin tärkeää ja mitkä ovat yhteyshenkilön yhteystiedot. Vastaajan henkilösuojan turvaamisen ilmoittaminen on myös tärkeää. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 25; Vilka 2005, 152-154.) Oman tutkimukseni kohdalla huolehdin näiden asioiden toteutumisesta ollessani yhteydessä päiväkotien johtajiin sekä kyselyiden saatekirjeissä. Ottaessani yhteyttä niihin päiväkotien johtajiin, joiden päiväkotien halusin osallistuvan tutkimukseeni, esittelin itseni ja yhteystietoni sekä opiskelupaikkani. Kerroin tutkimussuunnitelmastani eli tutkimuksen tarkoituksesta ja sen toteuttamisesta. Kerroin miten tutkimus toteutettaisiin, ketä siihen osallistuisi, mihin tarkoitukseen tutkimus tehtäisiin, mihin sen tuloksia käytettäisiin ja milloin tutkimuksen olisi tarkoitus valmistua. Tutkimukseni aihe vaihtui sen jälkeen kun olin ensimmäisen kerran ollut yhteydessä tutkimusjoukkoon. Aiheen vaihtumisen jälkeen esittelin uuden aiheen ja muut siihen liitty-

vät tiedot sekä perustelin muuttuneen aiheen syyt. Ilmaisin toiveeni siitä, että osallistujat olisivat edelleen halukkaita osallistumaan tutkimukseen, mutta annoin heille kuitenkin mahdollisuuden päättää itse osallistumisestaan. Kaikki lupautuneet osallistujat halusivat osallistua myös muuttuneen aiheen saaneeseen tutkimukseen. Lähetin kyselylomakkeiden mukana saattekirjeet, joissa esittelin itseni ja omat yhteystietoni, opiskelupaikkani ja tutkimuksen tarkoituksen. Lisäksi kerroin kyselyn palautuksen ajankohdasta ja tavasta sekä mainitsin vastauksien tärkeyden ja vastauksien yksityisyydensuojan huomioimisen. Näiden seikkojen lisäksi ennen kyselyiden suorittamista hankin tutkimusluvut opinnäytetyösuunnitelmani avulla jokaiselta kaupungilta, joiden päiväkodit osallistuivat tutkimukseen.

Eettisesti hyvä tutkimus noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä, mihin kuuluu muun muassa rehellisyys, avoimuus, huolellisuus ja tarkkuus kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmien, samoin kuin arviointimenetelmien on oltava tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisiä periaatteita noudattavia. Myös tutkimuksen yksityiskohtaisuus sen suunnittelussa, toteutuksessa ja raportoinnissa kuuluvat hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 24.) Olen huomioinut eettiset periaatteet tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Tutkimuksen eri vaiheiden kuvaamisessa olen noudattanut ohjeita avoimuudesta, rehellisyydestä, huolellisuudesta ja yksityiskohtaisuudesta. Vastajat ovat itse saaneet päättää osallistumisestaan tutkimukseen. Olen myös kunnioittanut vastaajien yksityisyyttä. Kaikki keräämäni aineisto on käsitelty sille asianmukaisella tavalla ja aineisto on hävitetty sen käsittelemisen jälkeen. Vastaajien henkilötiedot eivät ole tulleet esiin missään tutkimuksen vaiheessa ja olen pyrkinyt käsittelemään kyselyiden vastaukset niin, ettei yksittäisen vastaajan vastauksia voi tunnistaa.

Laadullisen tutkimuksen tekee luotettavaksi sen tutkimuskohteen ja tulkitun materiaalin yhteensopivuus. Merkityksettömät ja satunnaiset tekijät eivät myöskään ole saaneet vaikuttaa tuloksien teorianmuodostukseen. Tutkimuksen luotettavuus täytyy huomioida koko tutkimusprosessin ajan ja tutkija itse toimii tutkimuksen luotettavuuden mittarina. Tutkijan on kuvattava tarkasti tutkimuksen kaikkia vaiheita. Tutkija on se, joka tekee tutkimuksessa valintoja ja ratkaisuja ja pohtii niiden luotettavuutta. Näin ollen tutkijan tekemät valinnat ja hänen rehellisyytensä vaikuttavat koko tutkimuksen luotettavuuteen. Jotta tutkimus olisi luotettava, on tutkijan pystyttävä kuvaamaan ja perustelevaan millaisia valintoja hän on tehnyt, mistä nämä valinnat on tehty ja miksi hän on tällaisiin ratkaisuihin päätenyt. Lisäksi hänen on arvioitava, miten toimivia ja oleellisia hänen tekemänsä ratkaisut ovat tavoitteiden puolesta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 232-233; Vilka 2005, 158-159.) Tutkimuksen tuloksia ja aineiston analysointia kuvatessani olen kertonut yksityiskohtaisesti, kuinka olen aineistoa käsitellyt ja miten olen muodostanut esimerkiksi sisällönanalyysi-taulukot ja määrälliset taulukot. Tuloksien yhteenvedossa kuvaan aiemmin kuvattujen tuloksien pääpiirteet, joista olen tehnyt lopulliset johtopäätökset. Olen myös pohtinut tuloksien yhteensopivuutta tutkimuk-

sen tarkoitukseen ja tutkimuskysymyksiin. Hirsjärvi ym. (2010, 233) mainitsevat myös, että tutkimuksen luotettavuutta lisää useampien menetelmien käyttäminen tutkimuksessa, esimerkiksi määrällisen ja laadullisen tutkimuksen menetelmien yhdistäminen. Tässä opinnäytetyössä olen käyttänyt sekä laadullisia että määrällisiä aineiston keruu- ja analysointimenetelmiä ja tuloksissa olenkin kuvannut kuinka näiden molempien menetelmien tulokset tukevat toisiaan.

Opinnäytetyöprosessia kuvatessani mainitsin pohtineeni sekä omaa ammatillisuuttani että sosiaalialan ja vuorohoidon käytännön työtä kattavasti. Tuloksien tarkastelu-alaluvussa kerroin puolestaan, että en koe opinnäytetyöprosessin aikaisen työpaikkani vaikuttaneen tutkimuksen tuloksien tulkintaan. Nämä asiat on kuitenkin huomioitava tutkimusta tarkastellessa, sillä tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon puoleettomuusnäkökulma. Itsekin olen tutkijana toiminut tavallaan yhtenä tutkimusjoukon jäsenenä, vaikka oma työpaikkani ei olekaan osallistunut tähän tutkimukseen. Tutkijan arvopohja kuitenkin vaikuttaa tutkimuksessa tehtyihin valintoihin, mutta tutkimuksen tekee arvovapaaksi tutkijan omien arvojen paljastaminen. Tämä taas liittyy tutkimuksen eettisyyden tarkasteluun. (Vilka 2005, 160.)

Lähteet

Färkkilä, N., Kahiluoto, T. & Kivistö, M. 2006. Lasten päivähoidon tilannekatsaus - syyskuu 2005. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Hannuniemi, T. 2011. Kurkistus lapsen arkeen vuorohoidossa. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Pro gradu-tutkielma. Viitattu 3.3.2013.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/28606/curkistu.pdf?sequence=1>

Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto. 2014. Päiväkoti Lappi. Viitattu 9.5.2014.
http://www.hel.fi/hki/Vaka/fi/P_iv_kotihoito/P_iv_koti+Lappi/rytmi

Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto. 2013. Ympäri vuorokautinen hoito. Viitattu 3.3.2013.
http://www.hel.fi/hki/Vaka/fi/P_iv_kotihoito/Ymparivuorokautinen+hoito

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15.-16. painos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. 13.-14. osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hujala, E., Puroila, A.-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Edufin.

Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Lasten sosio-emotionaalinen hyvinvointi ja perheen arki 24/7-taloudessa (Perheet 24/7.) Viitattu 3.3.2013.
<http://www.jamk.fi/tutkimus/projekteja/perheet24>

Karppinen, S. 2009. Kädentaidot ja käsityökasvatus. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A.-L. (toim.). Opas 3. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 56-65. Viitattu 9.5.2014.
<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/3ade1cb7-b61e-4c73-b0a8-b0305b3f927b>

Koivunen, Pirjo-Leena. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. PS-kustannus.

Kääriäinen, P. 2005. "Niitä lapsia tulee ja niitä lähtee, niitä tulee ja niitä lähtee" Vuorohoidon laatu lasten kokemana. Jyväskylän yliopisto, Varhaiskasvatuksen laitos. Pro gradu-tutkielma. Viitattu 12.4.2014.
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18198/URN_NBN_fi_jyu-2005303.pdf?sequence=1

Lahden kaupunki, Varhaiskasvatuspalvelut. Varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 12.4.2014.
[http://www.lahti.fi/www/cms.nsf/pages/87EC96A97D456721C2256F110038F18C/\\$file/Varhaiskasvatussuunnitelma.pdf](http://www.lahti.fi/www/cms.nsf/pages/87EC96A97D456721C2256F110038F18C/$file/Varhaiskasvatussuunnitelma.pdf)

Laki lasten päivähoidosta (16.3.1973/239) Viitattu 3.3.2013
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239>

Lastentarhanopettajaliitto. 2005a. Lastentarhanopettajan ammattietiikka. Viitattu 9.5.2014.
<http://www.lastentarha.fi/pls/portal/docs/PAGE/LTOL/01LTOL/00LTOL/06JULKAISUT/ESITT EET/AMMATTIETIIKKA.PDF>

Lastentarhanopettajaliitto. 2005b. Lastentarhanopettaja - varhaiskasvatuksen asiantuntija ja

ammattilainen. Viitattu 9.5.2014.

<http://www.lastentarha.fi/pls/portal/docs/PAGE/LTOL/01LTOL/00LTOL/06JULKAISUT/ESITT EET/OSAAJAESITESUOMI.PDF>

Lastentarhanopettajaliitto. 2006. Parasta aikaa päiväkodissa. Viitattu 9.5.2014.

http://www.lastentarha.fi/pls/portal/docs/PAGE/LTOL/01LTOL/00LTOL/06JULKAISUT/ESITT EET/29383_SUOMI.PDF

MLL Mannerheiminlastensuojeluliitto. Lapsen ja vanhemman varhainen vuorovaikutus. Viitattu 9.5.2014.

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ ja_kasvatus/lapsen_ ja_vanhe mman_varhainen_vu/

Matilainen, T. 2008. Lapsi elää rutiineista: Helppo ja hyvä arki. Gummerus.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään - näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Pedatieto.

Moilanen, M. 2010. Liikkuminen on lapsen perusoikeus. Tesso Sosiaali- ja terveystieteellinen aikakauslehti 7/2010. Viitattu 9.5.2014.

<http://www.tesso.fi/content/liikkuminen-lapsen-perusoikeus>

Opetusalan ammattijärjestö OAJ. Varhaiskasvatuslaki. Viitattu 9.5.2014.

http://www.oaj.fi/cs/Satellite?c=Page&childpagename=OAJ%2FPage%2Fojj_sisaltosivu3&cid=70144&pagename=OAJWrapper

Päiväkoti Kampin varhaiskasvatussuunnitelma. 2012. Viitattu 9.5.2014

http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/799e384f-f03f-4059-90de-3cdacf9d119e/pk_Kampin_vasu2013.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=799e384f-f03f-4059-90de-3cdacf9d119e

Reunamo, J. 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus. Tapoja suhtautua muutokseen. WSOY.

Ruokonen, I. 2009. Musiikillista oppimisympäristöä luomaan. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A-L. (toim.). Opas 3. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 22-29. Viitattu 9.5.2014.

<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/3ade1cb7-b61e-4c73-b0a8-b0305b3f927b>

Ruokonen, I. & Rusanen, S. 2009. Esteettinen kasvattaja kulttuurisena kasvattajana. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A-L. (toim.). Opas 3. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 10-15. Viitattu 9.5.2014.

<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/3ade1cb7-b61e-4c73-b0a8-b0305b3f927b>

Silius, K. 2005. Sisällönanalyysi. Opetusmateriaali. Viitattu 18.4.2014.

http://matwww.ee.tut.fi/hmopetus/hmjatkosems04/liitteet/JOS_hypermedia_Silius150405.pdf

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007. Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävä- rakennesuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:14. Verkkodokumentti. Viitattu 9.5.2014.

<http://pre20090115.stm.fi/ka1181634468618/passthru.pdf>

Sosiaali- ja terveysministeriö, Opetusministeriö & Nuori Suomi ry. 2005. Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:17. Helsinki. Viitattu 9.5.2014.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3739.pdf&title=Varhaiskasvatuksen_liikunnan_suositukses_fi.pdf

Stakes. 2005. Oppaita 56. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 5.4.2013.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>

Toivanen, T. 2009. Draamakasvatuksen mahdollisuudet varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A-L. (toim.). Opas 3. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 30-35. Viitattu 9.5.2014.
<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/3ade1cb7-b61e-4c73-b0a8-b0305b3f927b>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Vuorohoidon työryhmä. 1998. Vuorohoito lasten päivähoitossa. Sosiaaliviraston julkaisusarja A1/1999. Helsingin kaupunki.

Taulukot ja kuviot

Taulukot

Taulukko 1: Ympäri vuorokautisen päiväkodin päivärytmi	11
Taulukko 2: Mielipiteesi pedagogiikan toteutumisesta.....	36
Taulukko 3: Leikkimisen toteutuminen	42
Taulukko 4: Leikkimisen tasapuolisuus.....	45
Taulukko 5: Liikkumisen toteutuminen	48
Taulukko 6: Liikkumisen tasapuolisuus.....	51
Taulukko 7: Tutkimisen toteutuminen	53
Taulukko 8: Tutkimisen tasapuolisuus.....	57
Taulukko 9: Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutuminen	60
Taulukko 10: Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen tasapuolisuus	63

Kuviot

Kuvio 1: Ryhmän lasten ikäjakauma	34
Kuvio 2: Tiimin työntekijöiden määrä.....	35
Kuvio 3: Mielipiteesi pedagogiikan toteutumisesta-väittämät	39
Kuvio 4: Leikkimisen väittämät.....	44
Kuvio 5: Liikkumisen väittämät.....	50
Kuvio 6: Tutkimisen väittämät	55
Kuvio 7: Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen väittämät	61

Liitteet

Liite 1 Saatekirje kyselyyn osallistuville päiväkodeille.....	80
Liite 2 Kyselylomake	81
Liite 3 Esimerkit sisällönanalysistä	87

Liite 1 Saatekirje kyselyyn osallistuville päiväkodeille

Hei,

Yhteydenottooni viitaten lähetän opinnäytetyöni ”Pedagogiikan toteutuminen vuorohoitopäiväkodeissa” -kyselylomakkeet, joihin toivon päiväkotinne lastentarhanopettajien vastaavan. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää vuorohoitopäiväkodeissa työskentelevien lastentarhanopettajien mielipiteitä ja kokemuksia siitä, miten lapselle ominaiset tavat toimia toteutuvat vuorohoidossa. Tutkimukseen osallistuu yhteensä viisi päiväkotia neljästä eri kaupungista.

Kyselylomakkeen vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, eikä tutkimusraportissa voi tunnistaa yksittäisen vastaajan vastauksia.

Kyselyyn vastaajat palauttavat vastauksensa johtajalle (tai päiväkodissa nimetylle/sovitulle henkilölle), joka sulkee kaikki vastaukset palautusosoitteella varustettuun kirjekuoreen ja postittaa sen viimeistään **17.5.2013** (vastausaika kyselylle on siis 16.5.2013 asti). Huolehdittehan, että kaikki lastentarhanopettajanne vastaavat kyselyyn, sillä kaikkien vastaukset ovat minulle tärkeitä!

Kiitän Teitä jo etukäteen!

Yhteistyöterveisin
Emilia Kohonen
Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Otaniemi, Espoo
Sosiaaliala

Liite 2 Kyselylomake

PEDAGOGIIKAN TOTEUTUMINEN VUOROHOITOPÄIVÄKODISSA

(Huom! Tutkimuksessa yksittäisen vastaajan vastauksia ei voi tunnistaa)

PERUSTIEDOT

1. Koulutus: lastentarhanopettaja/yliopisto lastentarhanopettaja/sosionomi
 muu, mikä? _____
2. Ikä: alle 30-v. 31-40-v. 41-50-v. yli 51-v.
3. Sukupuoli: nainen mies
4. Työkokemus tässä päiväkodissa: 0-5-v. 6-10-v. 11-20-v. yli 21-v.
5. Työkokemus päivähoidossa: 0-5-v. 6-10-v. 11-20-v. yli 21-v.
6. Ryhmäni lapset ovat _____-vuotiaita
7. Ryhmässäni on _____ (lukumäärä) lasta.
8. Tiimissäni on _____ (lukumäärä) työntekijää.

A) MIELIPITEESI PEDAGOGIIKAN TOTEUTUMISESTA PÄIVÄKODISSANNE

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan päiväkodin varhaiskasvatustoiminta muodostuu lapselle ominaisista tavoista toimia sekä sisällöllisistä orientaatioista. Tässä kyselylomakkeessa pedagogiikalla tarkoitetaan näitä tapoja, joita ovat *leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen sekä taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen*. Kyselylomakkeella selvitetään miten lapselle ominaiset tavat toimia toteutuvat vuorohoitopäiväkodeissa.

Tässä kyselylomakkeessa *vuorohoidon erityispiirteillä* tarkoitetaan lasten epäsäännöllisiä hoitoaikoja ja työntekijöiden vaihtelevia työvuoroja, lapsiryhmän koon vaihteluita ja lasten hoitoaikojen vaatimia erityisjärjestelyitä (esim. suihkutukset/muut iltatoimet).

1. Kuvaile muutamalla lauseella sitä, miten koet pedagogiikan toteutuvan päiväkodissanne.

2. Mitä a) hyviä b) kehitettäviä asioita haluaisit nostaa esiin päiväkodissanne toteutuvasta pedagogiikasta?

a) _____

b) _____

3. Mitkä ovat mielestäsi päiväkodissanne suurimmat vuorohoidon erityispiirteiden aiheuttamat haasteet pedagogiikan toteutumisessa?

4. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Arvioi asteikolla 1-4.

Täysin Vähän Vähän Täysin samaa
 eri mieltä eri mieltä samaa mieltä mieltä

Lastentarhanopettajan tehtävä on huolehtia pedagogiikan toteutumisesta

Toimintamme perustuu lapselle ominaisiin tapoihin toimia

Pedagogiikkaa on helppo toteuttaa päiväkotimme arjessa

Toiminta on pedagogista vain lastentarhanopettajan työvuoron aikana

Pedagogiikka toteutuu päiväkodissamme monipuolisesti

Perushoito ja pedagogiikka ovat toiminnassamme tasapainossa

Pedagogiikka toteutuu päiväkodissamme tasavertaisesti

kaikkien lasten kohdalla

B) PEDAGOGIIKAN TOTEUTUMINEN

Tässä osassa selvitetään sitä, miten koet lapselle ominaisten tapojen toimia toteutuvan päiväkodissanne.

TEEMA 1: LEIKKIMINEN

1. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Pohdi väittämiä oman päiväkotisi näkökulmasta. Arvioi asteikolla 1-4.

Täysin Vähän Vähän Täysin samaa
 eri mieltä eri mieltä samaa mieltä mieltä

Lapsilla on mahdollisuus omaehtoiseen leikkiin

Lapsilla on mahdollisuus ohjattuun leikkiin

Leikkivälineet ovat monipuolisia

Ympäristö innostaa lasta leikkimään

Leikki-toiminnan tukeminen on päiväkotimme arjessa helppoa

2. Millä tapaa lapsen hoitoaika vaikuttaa a) aikuisen läsnäoloon hänen leikeissään b) hänen leikkiympäristöönsä c) leikkiin kuluvaan aikaan?

a) _____

b) _____

c) _____

3. Miten koet vuorohoidon erityspiirteiden näkyvän leikin toteutumisessa?

TEEMA 2: LIIKKUMINEN

1. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Pohdi väittämiä oman päiväkotisi näkökulmasta. Arvioi asteikolla 1-4.

Täysin eri mieltä	Vähän eri mieltä	Vähän samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
----------------------	---------------------	-----------------------	------------------------

Ohjattua liikuntaa on tarpeeksi

Lapsilla on mahdollisuus omaehtoiseen liikkumiseen

Ympäristö mahdollistaa liikkumisen

Lasten liikkumista havainnoidaan riittävästi

Liikunta-toiminnan tukeminen on arjessamme helppoa

2. Mitkä asiat koet tärkeimmiksi lasten liikkumisessa? Miksi?

3. Miten koet vuorohoidon erityispiirteiden vaikuttavan a) liikunnan monipuolisuuteen (ohjattu liikunta, ulkoilut, leikit) b) liikunnan määrään?

a) _____

b) _____

4. Millä tapaa koet lapsen hoitoajan vaikuttavan hänen liikkumiseensa päiväkodissa?

TEEMA 3: TUTKIMINEN

1. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Pohdi väittämiä oman päiväkotisi näkökulmasta. Arvioi asteikolla 1-4.

Täysin	Vähän	Vähän	Täysin samaa
eri mieltä	eri mieltä	samaa mieltä	mieltä

Lapsilla on mahdollisuus ihmetellä ja esittää kysymyksiä

sekä saada niihin vastauksia

Lasten tutkimiseen annetaan tilaa

Lapsia kannustetaan yrittämään

Lasten kanssa keskustellaan ja ihmetellään yhdessä

Toimintamme on lasten oman kiinnostuksen innoittamaa

2. Mitä koet lapsen tutkimisen tarkoittavan? Miten se näkyy päiväkodissanne?

3. Miten koet tutkimisen mahdollistuvan vuorohoidossa?

4. Miten koet vuorohoidon erityispiirteiden vaikuttavan aikuisten ja lasten väliseen keskusteluun ja vuorovaikutukseen ?

TEEMA 4: TAITEELLINEN KOKEMINEN JA ILMAISEMINEN

1. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Pohdi väittämiä oman päiväkotisi näkökulmasta. Arvioi asteikolla 1-4.

Täysin Vähän Vähän Täysin samaa
eri mieltä eri mieltä samaa mieltä mieltä

Taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen ovat osa päivittäistä toimintaamme

Taiteellisuus on lapsilähtöistä ja osallistavaa

Taiteellinen ilmaiseminen ja kokeminen on riittävän monipuolista

Taiteellista ilmaisemista ja kokemista on riittävästi

2. Mitä taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen mielestäsi tarkoittavat? Mitä ne sisältävät?

3. Miten koet taiteellisen kokemisen ja ilmaisemisen toteutuvan vuorohoidossa ?

4. Miten koet vuorohoidon erityispiirteiden vaikuttavan taiteellisen toiminnan tasavertaisuuteen lasten kesken?

C) LOPUKSI

1. Minkä lapselle ominaisen tavan toimia koet olevan toiminnassanne näkyvintä?

2. Mikä/mitkä tavat toimia jäävät liian vähäisiksi? Miksi?

3. Miten näitä tapoja toimia voisi mielestäsi tuoda näkyvämmäksi päiväkotinne arjessa?

Kiitos vastauksestasi!

Liite 3 Esimerkit sisällönanalysistä

Leikkimisen toteutuminen-sisällönanalyysitaulukko

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
"Pitkäjänteistä leikkiä vaikea toteuttaa, leikit joutuu korjaamaan ennen aikaisesti pois → ei jatkuvuutta." "Leikkien "jatkuvuus" kärsii..."	Pitkäjänteistä leikkiä vaikea toteuttaa			
"Aamulla lähtevillä jää leikit usein kesken..." "Leikki jää usein kesken lapsen lähtiessä keskellä päivää." "Vuorohoidossa leikin jättäminen seuraavaan päivään aika mahdotonta koska lapset voivat olla vapaalla."	Leikit keskeytyvät usein	Vuorohoito vaikuttaa leikkien jatkuvuuteen		
"Jos hoitoajat hyvin epäsäännöllisiä, leikki on lyhytkestoista..." "Pitkäjänteinen leikkiminen ei toteudu, koska kaverit vaihtuvat, ohjaajat vaihtuvat." "Pitkäkestoinen leikki ei aina toteudu..., leikit monesti lyhytaikaisia."	Leikki lyhytkestoista			
"Tullessaan hoitoon kesken päivää ei välttämättä pääse helposti leikkiin mukaan." "...iltapäivällä tulevat eivät aina pääse leikkeihin mukaan joustavasti..." "...Välillä haasteellista lähteä mukaan jo käynnissä olevaan leikkiin/toimintaan."	Leikkiin mukaan pääseminen vaikeaa		Leikkimisen kehittävät asiat	
"Leikkikaverit vaihtuvat usein lapsille." "Lapset tottuvat sopeutumaan tilanteisiin ja muuttuvaan ryhmään, jossa leikkikaverit vaihtuvat päivittäin." "...kaverit vaihtuvat, ohjaajat vaihtuvat..." "Lapset oppivat leikkimään kaikkien kavereiden kanssa, kun paras kaveri ei välttämättä ole aina paikalla." "Lapset vaihtuu tiuhaan, joten pysyvä sama leikkikaveri ei ole aina läsnä."	Leikkikaverit vaihtuvat usein	Vuorohoito vaikuttaa leikkien rakentamiseen		Leikkimisen toteutuminen
"Upeita mahdollisuuksia leikkeihin. Teemaleikit voi kestää monta viikkoa."	Leikkeihin hyvät mahdollisuudet			

<p>"Lapsella on aikaa leikkimiseen."</p> <p>"Lapsilla on paljon aikaa leikkiin eri vuorokaudenaikoina."</p> <p>"Leikkiin on aina aikaa."</p> <p>"Tässä talossa lapsella on aina aikaa leikkimiseen."</p>	Leikkiin on paljon aikaa	Vuorohoito ei vaikuta leikkiin	Leikkimisen toimivat asiat	
--	--------------------------	--------------------------------	----------------------------	--

Liikkumisen toteutuminen-sisällönanalyysitaulukko

<p>"Ilta-aikaan liikkuminen on vapaamuotoisempaa (ulkoilu)."</p> <p>"Monipuolisuus voi rajoittua viikolla tapahtuviin liikunta-aktiviteetteihin..."</p>	Monipuolisuus rajoittunutta				
<p>"Ohjattu liikunta ei tavoita kaikkia aina..."</p> <p>"Ohjattua liikuntaa tietysti vähemmän silloin kun ilta- ja yövuoroja ..."</p> <p>"Ohjattua liikuntaa voisi olla monipuolisemmin ja myös iltaisin. Nyt sitä ei iltapäivällä ja illalla juurikaan ole."</p> <p>"Kaikki lapset eivät joka viikko pääse ohjattuun liikuntaan..."</p>	Ohjattua liikuntaa vähemmän	Vuorohoito vaikuttaa liikunnan monipuolisuuteen	Liikkumisen kehittävät asiat		
<p>"Välillä liikuntaa ei tarpeeksi."</p> <p>"Yksittäiselle lapselle liikuntakokemuksia voitulla vähänlaisesti ..."</p>	Liikuntaa ei ole tarpeeksi	Vuorohoidolla vaikutusta liikunnan toteuttamiseen			
<p>"En usko vaikuttavan kovinkaan paljoa (liikunnan toteuttamiseen)..."</p>	Ei vaikutusta liikunnan toteuttamiseen				Liikkumisen toteutuminen
<p>"Pyritään siihen, että liikuntaa on tarjolla eri aikoihin, mutta ehkä vkl jää vähemmälle."</p> <p>"En usko että vuorohoito rajoittaa liikunnan määrää, päinvastoin! Iltaisin ja viik.loppuisin tarjotaan lapsille monipuolista liikkumista ja liikunnan iloa!"</p>	Liikuntaa tarjolla eri aikoihin	Vuorohoidolla ei vaikutusta liikunnan toteuttamiseen			
<p>"...Ulkoilua saa kaikki päivittäin."</p> <p>"...Leikki ja pihaliikuntaan ei vuorohoito mielestäni vaikuta."</p> <p>"...Ulkoilut ja leikki niinkin (tavoittavat kaikki)..."</p>	Ulkoilut ja leikki tavoittavat kaikki		Liikkumisen toimivat asiat		
<p>"En mitenkään, kaikki on mahdollista ainakin meillä samalla tavoin kun muussakin hoitomuodossa."</p> <p>"Vuorohoito mahdollistaisi hyvin monipuoliseen liikkumiseen etenkin silloin kun lapsia on vähän, taas on kiinni enemmänkin aikuisten asenteesta!"</p> <p>"Vuorohoidossa liikuntaan (jumppiin, uimi-</p>	Monipuolinen liikkuminen mahdollista	Vuorohoidolla ei vaikutusta liikunnan monipuolisuuteen			

seen) pääsee osallistumaan niin aamulapset kuin iltalapsetkin omissa ryhmissään.”				
---	--	--	--	--

Tutkimisen toteutuminen-sisällönanalysitaulukko

<p>”...esim. illat vähemmällä aikuisporukalla ja perushoitoa antaen...”</p> <p>”...Välillä taas hankalaa kun lapsia suhteessa runsaasti aikuisten määrään nähden.”</p>	Aikuisten ja lasten suhdeluku vaikuttaa tutkimiseen	Vuorohoito vaikuttaa tutkimisen toteutumiseen	Tutkimisen kehittävät asiat	Tutkimisen toteutuminen
<p>”Vaikuttaa paljonkin. Joitakin lapsia näkee harvemmin, joitakin useammin.”</p> <p>”Vaikuttaa selvästi, koska lapset ja aikuiset vaihtuvat ja henkilökuntaa ja lapsia on paljon.”</p> <p>”Aikuisia on paljon ja vaihto on jokapäiväistä. Välillä tuntuu, että pysyvämmät aikuiset helpottaisivat lasten oloa ja sopeutumista.”</p>	Aikuisten ja lasten vaihtuvuus vaikuttaa vuorovaikutukseen	Vuorohoito vaikuttaa aikuisten ja lasten väliseen vuorovaikutukseen negatiivisesti		
<p>”...Jos hoidossa lapsia vähän tulee lasten kanssa mukavia kahdenkeskisiä hetkiä.”</p> <p>”Iltaisin jos lapsia vähän hoidossa niin aikuisella on lapselle enemmän aikaa yksilölliseen keskusteluun.”</p> <p>”Enemmän aikaa jossakin kohden päivää ottaa lapsi huomioon yksilöllisesti ja keskustella/toimia lapsen kanssa.”</p>	Hiljaiset hetket mahdollistavat yksilöllisen huomioimisen			
<p>”Paljon intiimimpää kanssakäymistä ...lapsen oppii tuntemaan yksilöllisemmin.”</p> <p>”Lapset ovat mielestäni läheisemmissä väleissä meillä kun muualla, koska hoitoajat ovat pidempiä ja tässä hoitomuodossa on tiettyä herkkyyttä ja pehmeämmät arvot.”</p> <p>”Vuorovaikutus on läheisempää, koska lapset ovat täällä hyvin erilaisissa hoitoajoissa...”</p> <p>”Se (vuorohoito) lujittaa ja syventää vuorovaikutusta. Lapsen oppii tuntemaan paremmin ja syvällisemmin...”</p>	Vuorohoidossa aikuisten ja lasten välinen vuorovaikutus läheisempää	Vuorohoito vaikuttaa aikuisten ja lasten väliseen vuorovaikutukseen positiivisesti		
<p>”Lapsella on monta turvallista aikuista jonka kanssa olla vuorovaikutuksessa...”</p> <p>”...Vuorovaikutus on hyvää ja monipuolista.”</p> <p>”Koen hyvänä...”</p>	Vuorovaikutus on hyvää		Tutkimisen toimivat asiat	

<p>"...Tutkiminen on helppo toteuttaa, kun vaan aikuisten asenteet tukisivat sitä..."</p> <p>"...Henkilökunnan aktiivisuus kaiken A ja O."</p> <p>"Mahdollista → oman tiimin tiivis yhteistyö tärkeä."</p>	Aikuiset vaikuttavat tutkimisen toteutumiseen			
<p>"...Näkyä joka päivä kaikissa tilanteissa."</p> <p>"Erittäin hyvin ja monipuolisesti."</p> <p>"...Toisaalta perushoitotilanteissa hyvä mahdollisuus keskustella kahdestaan lapsen kanssa kiinnostavista asioista."</p>	Tutkiminen toteutuu hyvin	Vuorohoito ei vaikuta tutkimisen toteutumiseen		
<p>"Välillä on ihania hetkiä pienen porukan kanssa jutella ja tutkia asioita."</p> <p>"...Usein on pienempi lapsiryhmä kuin päivätalossa ja siksi on aikuisen mahdollisuus paremmin tarttua lapsen ihmettelyn/ tutkimiseen..."</p> <p>"Päivän aikana on useita tähtihetkiä keskustelulle. Aikaisissa aamuissa ja myöhemmissä illoissa on vähän väkeä paikalla."</p>	Pienemmät ryhmät mahdollistavat tutkimisen			

Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutuminen-sisällönanalyysitaulukko

<p>"Ei toteudu aina riittävästi hyvin (paljon muuttuvia tekijöitä päivän suhteen)."</p> <p>"Vaatii hieman koordinoitua ja vaivannäköä keksiä miten asiat saa mahdutettua erilaisten vuorojen sekamelskaan."</p> <p>"Koska lasten hoitoajat vaihtelevat paljon, on joskus todella haastavaa saada lapset tekemään suunniteltuja töitä..."</p>	Päivän muuttuvat tekijät vaikuttavat toteutumiseen	Vuorohoito vaikuttaa taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutumiseen	Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen kehitettävät asiat	
<p>"Pitempiä projekteja ei juuri ole. Kaikki tapahtuu nyt ja heti -periaatteella. Toiminta voisi olla vähän pitkäkestoisempaa ..."</p>	Toiminnan pitkäjänteisyys vaikuttaa toteutumiseen			
<p>"Päivällä enemmän hlökuntaa, joten silloin onnistuu hyvin..."</p> <p>"Toteutuu jos henkilökuntaa on riittävästi ja osallistuu eril. toimiin..."</p> <p>"Hyvin ja välillä kiireen ollessa huonommin."</p>	Henkilökunnan määrä vaikuttaa toteutumiseen			Taiteellisen ilmai-

<p><i>"...Hyvin paljon riippuu työntekijän omasta tiedosta, taidosta, halusta, aktiivisuudesta tai kiinnostuksesta.</i> <i>"...Täytyy vain ottaa aikaa taiteelliselle kokemiselle ja ilmaisemiselle."</i> <i>"...Tilanteet toisaalta osataan käyttää hyvin."</i></p>	<p>Aikuiset mahdollistavat taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen</p>	<p>Vuorohoito ei vaikuta taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toteutumiseen</p>	<p>Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen toimivat asiat</p>	<p>semisen ja kokemisen toteutuminen</p>
<p><i>"...Yleensä kaikki taide-toiminta sujuu mukavasti..."</i> <i>"Toteutuu aika hyvin."</i> <i>"Aivan samoin kuin päivätalossa..."</i></p>	<p>Toteutuu hyvin</p>			
<p><i>"Monipuolisesti."</i> <i>"On ihan mahdollista toteuttaa monipuolisesti..."</i> <i>"Monipuolisia materiaaleja ja lasten omia ideoita käytetään... Tarjotaan erilaisia, mahdollisuuksia/elämyksiä."</i></p>	<p>Toiminta on monipuolista</p>	<p>Vuorohoito ei vaikuta taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen monipuolisuuteen</p>		